

คู่มือ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

พุทธศักราช ๒๕๕๖

(สำหรับเด็กอายุ ๓-๕ ปี)

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

พุทธศักราช ๒๕๔๖

(สำหรับเด็กอายุ ๓ - ๕ ปี)

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖
(สำหรับเด็กอายุ ๓ - ๕ ปี)

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๗

จำนวนพิมพ์ ๓๒,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๘

จำนวนพิมพ์ ๑๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN 974 - 269 - 5253

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

- ๑ ลิขสิทธิ์ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีคำสั่งที่ วก ๓๕๓/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๖ ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๖ เป็นต้นไป ดังนั้น เพื่อให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัด สามารถนำหลักสูตรฉบับดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดทำคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยขึ้น ๒ เล่ม คือ คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ (สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี) และคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ (สำหรับเด็กอายุ ๓ - ๕ ปี)

คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ ฉบับนี้ เป็นคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (สำหรับเด็กอายุ ๓ - ๕ ปี) ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น สภาพแวดล้อมและบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ผู้สอน และนักวิชาการศึกษา ที่มาร่วมกันคิด เขียน และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนขอขอบคุณหน่วยงานต้นสังกัดที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง ทำให้เอกสารคู่มือฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หวังว่าคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ (สำหรับเด็กอายุ ๓ - ๕ ปี) ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับสถานศึกษา สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและผู้เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาเด็กให้เติบโต มีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นคนดี เก่ง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

(นางพรนิภา ลิ้มพยอม)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สารบัญ

หน้า

คำนำ

ความนำ

ตอนที่ ๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖

บทที่ ๑ แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ๓

บทที่ ๒ สารสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ ๘
(สำหรับเด็กอายุ ๓ - ๕ ปี)

ตอนที่ ๒ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

บทที่ ๓ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ๓๑

บทที่ ๔ การจัดประสบการณ์ ๕๐

บทที่ ๕ การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ๖๓

บทที่ ๖ สื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ๗๔

บทที่ ๗ การประเมินพัฒนาการ ๘๔

บทที่ ๘ การจัดสภาพแวดล้อม ๙๓

บทที่ ๙ การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหา ๑๐๔

บทที่ ๑๐ บทบาทผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร ๑๑๑

บทที่ ๑๑ การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ๑๑๖

บทที่ ๑๒ การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับ
ระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ ๑๒๐

บรรณานุกรม

๑๒๓

ภาคผนวก

๑๓๑

ความนำ

คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ สำหรับเด็กอายุ ๓ - ๕ ปีฉบับนี้ จัดทำขึ้นสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กวัย ๓ - ๕ ปี ในสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเด็ก สามารถนำปรัชญาการศึกษาปฐมวัยและหลักการของหลักสูตรลงสู่การปฏิบัติ บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรที่ต้องการให้เด็กวัย ๓ - ๕ ปี ได้พัฒนาทุกด้านอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

เด็กอายุ ๓ - ๕ ปีเป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรัก ความเอาใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้สำรวจ เล่น ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือกลง ตัดสินใจ ใช้ภาษาสื่อความหมาย ทดริเริ่มสร้างสรรค์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ผู้ที่รับผิดชอบจึงมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมให้เด็กสังเกต สำรวจ สร้างสรรค์ และยิ่งเด็กมีความกระตือรือร้นยิ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ผู้รับผิดชอบจึงต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่เด็กวัยนี้เป็นพิเศษ เพราะจะเป็นพื้นฐานที่ช่วยเตรียมพร้อมให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนและในชีวิตของเด็กต่อไป การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแต่ละแห่งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็ก และถือเป็นหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในเอกสารหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ นี้

เอกสารคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ ๓ - ๕ ปีฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ ตอนที่ ๑ เป็นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ ประกอบด้วยแนวคิด หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย และสาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ ตอนที่ ๒ เป็นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย การจัดประสบการณ์ การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ สื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การประเมินพัฒนาการ และการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ได้เพิ่มสาระที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหา บทบาทผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร รวมทั้งการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ และการเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ ไว้ในตอนท้าย อีกด้วย

ตอนที่ ๑

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

พุทธศักราช ๒๕๔๖

บทที่ ๑

แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ จัดทำขึ้นโดยยึดแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ พัฒนาขึ้นมาโดยอาศัยแนวคิดต่อไปนี้

๑. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก พัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ซึ่งครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะพัฒนาการแตกต่างกันไปตามวัย โดยที่พัฒนาการเด็กปฐมวัยบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องในแต่ละวัย เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ ๕ ปี

พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก อาทิ ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายที่อธิบายการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน หรือ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาที่อธิบายว่าเด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะ ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ คำนิยมทางสังคม และสิ่งแวดล้อม หรือทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ที่อธิบายว่าเด็กจะพัฒนาได้ดีถ้าในแต่ละช่วงอายุเด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนพอใจ ได้รับความรัก ความอบอุ่นอย่างเพียงพอจากผู้ใกล้ชิด มีโอกาสช่วยเหลือตนเอง ทำงานที่เหมาะสมกับวัยและมีอิสระที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้อรอบๆ ตนเอง

ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก จึงเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางให้ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้เข้าใจเด็ก สามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

๒. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์เรามีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยเด็กจะต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง และการเรียนรู้จะเป็นไปได้ดี ถ้าเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว มีโอกาสคิดริเริ่มตามความต้องการและความสนใจของตนเอง รวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระอบอุ่นและปลอดภัย ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และเนื่องจากการเรียนรู้นั้นเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้น ทั้งคนเราเรียนรู้มาตั้งแต่เกิดตามธรรมชาติก่อนที่จะมาเข้าสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเอง ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระ เอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

๓. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทำการทดลอง สร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นจะมีอิทธิพลและมีผลดีต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จากการเล่นเด็กมีโอกาสนี้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ ผ่อนคลายอารมณ์ และแสดงออกถึงตนเอง เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น การเล่นจึงเป็นทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์เรียนรู้สิ่งแวดล้อม เรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่น กับธรรมชาติรอบตัว ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้จึงถือ “การเล่น” อย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

๔. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมตัวเด็ก ทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกันไป หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ถือว่าผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนา เกิดการเรียนรู้ และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่น มีความสุข

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ผนวกกับแนวคิด ๔ ประการดังกล่าวข้างต้น ทำให้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดปรัชญาการศึกษาให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ทราบถึงแนวคิด หลักการพัฒนาเด็กปฐมวัยอายุ ๓ - ๕ ปี ทั้งนี้ผู้รับผิดชอบจะต้องดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของตน และ

นำสู่การปฏิบัติให้เด็กปฐมวัยมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดในจุดหมายของหลักสูตร หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ ได้กำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยไว้ดังนี้

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง ๕ ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม - วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

* ๕ ปี หมายถึงอายุ ๕ ปี ๑๑ เดือน ๒๙ วัน

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ ยึดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

- ๑. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม** การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาส

ทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษ ได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มีใจเพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

๒. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลายไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้ และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษากับเด็กปฐมวัย

๓. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก *ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำตามเป็นผู้อำนวยความสะดวก* ในการจัดสภาพแวดล้อม ประสิทธิภาพ และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กที่ผู้สอนและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง ๒ ฝ่าย โดยผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะ และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำเรียนรู้ และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้สอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุง ใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะกับเด็ก

๔. การบูรณาการเรียนรู้อยู่ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า *หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ* ดังนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลาย กิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้

๕. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินเด็กปฐมวัยยึดวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการ จากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกใน

สภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนการที่เด็กประเมินตนเองหรือผลงาน สามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมิน พัฒนาการจะช่วยผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็ก แต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก และขณะเดียวกันยังใช้ในการ ประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

๖. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้น ผู้สอนจึงมิใช่จะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

จากแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กที่มีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ยึดให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเองในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรมบูรณาการให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน โดยถือว่าการเล่นอย่างมีจุดหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก และแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวดต่างๆ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ จึงกำหนดสาระสำคัญและโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยขึ้น ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดต่อไป

บทที่ ๒

สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

พุทธศักราช ๒๕๕๖

(สำหรับเด็กอายุ ๓ - ๕ ปี)

หลักการ

เป็นหลักสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาหลักการของหลักสูตรให้เข้าใจ เพราะในการจัดประสบการณ์ให้เด็กอายุ ๓ - ๕ ปี จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคนทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือเด็กที่มีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีและคนเก่งของสังคม และสอดคล้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจ สังคม โดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ มีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
๒. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึง

ความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย

๓. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
๔. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
๕. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัย เด็กจะบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในจุดหมาย ๑๒ ข้อ และในแต่ละช่วงอายุผู้สอนจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะตามวัยของเด็กด้วย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ จะครอบคลุมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

๑. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
๒. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
๓. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
๔. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
๕. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
๖. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
๗. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
๘. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๙. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
๑๐. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
๑๑. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
๑๒. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ **พัฒนาการแต่ละวัยอาจจะเกิดขึ้นตามวัยอย่างน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ** ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ ๓ - ๕ ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ หรือช่วยเหลือเด็กได้ทันทั่วทั้งที่ ในกรณีที่พัฒนาการของเด็กไม่เป็นไปตามวัย ผู้สอนจำเป็นต้องหาจุดบกพร่องและรีบแก้ไขโดยจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก ถ้าเด็กมีพัฒนาการสูงกว่าวัย ผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ

คุณลักษณะตามวัยซึ่งเกิดในเด็กวัย ๓ - ๕ ปีที่นำเสนอต่อไปนี้มีทั้งส่วนที่นำมาจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ และส่วนที่ค้นคว้าเพิ่มให้ ซึ่งผู้สอนสามารถศึกษาจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เพิ่มเติมได้อีก

คุณลักษณะตามวัย

อายุ พัฒนาการ	อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
๑. ด้านร่างกาย ๑.๑ กล้ามเนื้อใหญ่	<ul style="list-style-type: none"> - รับลูกบอลที่กระดอนจากพื้นด้วยแขนทั้งสอง - เดินขึ้นลงบันไดได้ด้วยตนเอง - กระโดดขึ้น ลงอยู่กับที่ได้ - วิ่งตามลำพังได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง - เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้ - กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ - วิ่งและหยุดได้คล่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - รับลูกบอลที่กระดอนจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง - เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว - กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง - วิ่งได้รวดเร็วและหยุดได้ทันที
๑.๒ กล้ามเนื้อเล็ก	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้กรรไกรตัดกระดาษให้ขาดได้ - เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ - ร้อยลูกปัดขนาดใหญ่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้กรรไกรตัดกระดาษให้อยู่ในแนวเส้นตรงตามที่กำหนดได้ - เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้ - ร้อยลูกปัดขนาดเล็กได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้กรรไกรตัดกระดาษให้อยู่ในแนวเส้นโค้งตามที่กำหนดได้ - เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้ - ใช้เชือกร้อยวัสดุตามแบบได้ - ใช้ก้ำมเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษเส้น ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ
๑.๓ สุขภาพ อนามัย	<ul style="list-style-type: none"> - มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีเส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีเส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีเส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์

คุณลักษณะตามวัย (ต่อ)

อายุ พัฒนาการ	อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
๒. ด้านอารมณ์ และจิตใจ			
๒.๑ การแสดง ออกทางด้าน อารมณ์	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจ และได้คำชม - แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก 	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบทำทนายผู้ใหญ่ - เริ่มควบคุมอารมณ์ได้บางขณะ 	<ul style="list-style-type: none"> - รักครู/ผู้สอน - ควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น มีเหตุผล
๒.๒ ความรู้สึก ที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง - เริ่มรู้จักเลือกเล่นสิ่งที่ตนชอบ สนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง - รู้จักเลือกเล่นสิ่งที่ตนชอบ สนใจ - เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย - รู้จักเลือกเล่น ทำงานตามที่ตนชอบ สนใจ และทำได้ - รู้จักชื่นชมในความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น
๒.๓ คุณธรรม และจริยธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มแสดงความรักเพื่อน และสัตว์เลี้ยง - ไม่ทำร้ายผู้อื่นเมื่อไม่พอใจ - เริ่มรู้ว่าของสิ่งใดเป็นของตนและสิ่งใดเป็นของผู้อื่น - เริ่มรู้จักเก็บของเล่น - เริ่มรู้จักการรอคอย - เริ่มตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - แสดงความรักเพื่อน และสัตว์เลี้ยง - ไม่ทำร้ายผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน - ไม่แย่งหรือหยิบของของผู้อื่นมาเป็นของตน - รู้จักเก็บของเล่นเข้าที่ - รู้จักการรอคอยอย่างเหมาะสมกับวัย - รู้จักการตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ และเริ่มเรียนรู้ผลที่เกิดขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - แสดงความรักเด็กที่เล็กกว่า และสัตว์ต่างๆ - ไม่ทำร้ายผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเสียใจ - ไม่หยิบของของผู้อื่นมาเป็นของตน - รู้จักจัดเก็บของเล่นเข้าที่ - รู้จักการรอคอยและเข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง - รู้จักการตัดสินใจเรื่องง่ายๆ และยอมรับผลที่เกิดขึ้น

คุณลักษณะตามวัย (ต่อ)

อายุ พัฒนาการ	อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
๓. ด้านสังคม ๓.๑ การช่วยเหลือตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> - ล้างมือได้ - รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง - เริ่มรู้จักใช้ห้องน้ำห้องส้วม 	<ul style="list-style-type: none"> - แต่งตัวได้ - รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง โดยไม่หกเลอะเทอะ - รู้จักทำความสะอาดหลังจากเข้าห้องน้ำห้องส้วม 	<ul style="list-style-type: none"> - เลือกเครื่องแต่งกายของตนเองได้ และแต่งตัวได้ - ใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ในการรับประทานอาหารได้ - ทำความสะอาดร่างกายได้
๓.๒ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นและการมีคุณธรรมจริยธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกัน แต่ต่างคนต่างเล่น) - ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง - เริ่มปฏิบัติตามกฎ กติกาต่างๆ - รู้จักทำงานที่ได้รับมอบหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> - เล่นร่วมกับผู้อื่นได้ - เริ่มช่วยเหลือผู้อื่น - ปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงร่วมกัน - มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> - เล่นหรือทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยได้ - รู้จักการให้และการรับ - ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา - ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ
๓.๓ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มรู้จักแสดงความเคารพ - ทิ้งขยะได้ถูกที่ - ไม่ทำลายสิ่งของเครื่องใช้ 	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักแสดงความเคารพ - ทิ้งขยะได้ถูกที่ - รักษาสิ่งของที่ใช้ร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - แสดงความเคารพได้เหมาะสมกับโอกาส - ทิ้งขยะได้ถูกที่ - ช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมรอบตัว

คุณลักษณะตามวัย (ต่อ)

พัฒนาการ	อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
๔. ด้านสติปัญญา	<ul style="list-style-type: none"> - ฟังแล้วปฏิบัติตามคำสั่งง่ายๆ ได้ - บอกชื่อของตนเองได้ - รู้จักใช้คำถาม “อะไร” - จัดเขียนเส้นอย่างอิสระได้ - จับคู่สีต่างๆ ได้ประมาณ ๓ - ๔ สี - ยังคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่ได้ - จำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า - อายากรู้อายกเห็นทุกอย่างรอบตัว - วาดภาพตามความพอใจของตน - สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆ ได้ - เลียนแบบท่าทางการเคลื่อนไหวต่างๆ - เรียนรู้จากการสังเกตและเลียนแบบผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - ฟังแล้วปฏิบัติตามคำสั่งที่ต่อเนื่องได้ - บอกชื่อ นามสกุลของตนเองได้ - ชอบถาม “ทำไม” - เขียนภาพและสัญลักษณ์ตามความต้องการของตนเองได้ - ชี้และบอกสีได้ประมาณ ๔ - ๖ สี - พูดเกี่ยวกับ “เมื่อวานนี้” “วันนี้” “พรุ่งนี้” - จำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าได้ - ตำรวจและทดลองเล่นกับของเล่นหรือสิ่งของต่างๆ ตามความคิดของตนได้ - วาดภาพตามความคิดสร้างสรรค์ของตนได้ - เล่านิทานหรือเรื่องราวตามจินตนาการได้ - เคลื่อนไหวท่าทางตามความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการได้ - เรียนรู้จากการสังเกตฟังด้วยตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ฟังแล้วนำมาเล่าถ่ายทอดได้ - บอกชื่อ นามสกุล อายุ ที่อยู่ของตนเอง ได้ - ชอบถาม “ทำไม” “อย่างไร” “ที่ไหน” - เขียนชื่อ นามสกุลของตนเองตามแบบได้ - บอกและจำแนกสีต่างๆ ได้ - บอกเวลา “เมื่อวานนี้” “วันนี้” “พรุ่งนี้” - จำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าได้ดี - ใช้สิ่งของรอบๆ ตัวเป็นสิ่งที่สมมติในการเล่น/เล่นบทบาทสมมติตามจินตนาการ - วาดภาพตามความคิดสร้างสรรค์ของตนได้ - เล่านิทาน เล่าสิ่งที่ตนคิดหรือเรื่องราวตามจินตนาการได้ - เคลื่อนไหวท่าทางตามความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการได้

คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญๆของเด็กปฐมวัยที่ยกมากล่าวข้างต้นนี้เป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องตระหนัก เพราะเด็กในแต่ละช่วงอายุมีลักษณะสำคัญที่เด่นแตกต่างกันไป ถ้าผู้สอนไม่เข้าใจยอมทำให้การพัฒนาเด็กไม่เกิดผลตามจุดหมายของหลักสูตรได้ อาทิ เด็กอายุ ๓ ปี ชอบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง การจัดสื่อ วัสดุให้เด็กวัยนี้ต้องมีเพียงพอที่จะสนองความต้องการ ไม่เกิดการรอคอยนานจนเกินไป หรือเด็กอายุ ๓ ปีต้องการการฝึกกล้ามเนื้อใหญ่เพิ่มขึ้น เนื่องจากร่างกายอยู่ในช่วงที่ต้องพัฒนาทางกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก เริ่มรู้จักใช้พลัง สามารถควบคุมร่างกายได้ การจัดกิจกรรมสามล้อให้เด็กอายุ ๓ ปีได้ขี่เล่นจึงเหมาะสมกับวัย หรือเด็กอายุ ๔ ปีชอบท้าทายผู้ใหญ่ ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและควรให้เด็กได้รับรู้เรื่องขอบเขตและวินัยในการเล่นอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นพัฒนาการเด็กทุกด้านจึงมีความสำคัญเท่าเทียมกันและเด็กต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสภาพบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ดังได้กล่าวไว้ข้างต้น

โครงสร้างของหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฏิบัติ ในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยจึงกำหนด โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖		
ช่วงอายุ	อายุต่ำกว่า ๓ ปี	
	อายุ ๓ - ๕ ปี	
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
	<ul style="list-style-type: none"> ❖ ด้านร่างกาย ❖ ด้านอารมณ์และจิตใจ ❖ ด้านสังคม ❖ ด้านสติปัญญา 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก ❖ เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล และสถานที่แวดล้อมเด็ก ❖ ธรรมชาติรอบตัว ❖ สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก
ระยะเวลาเรียน	ขึ้นอยู่กับอายุเด็กที่เริ่มเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูและรับการศึกษา	

๑. การจัดชั้นหรือกลุ่มเด็ก ให้ยึดอายุเป็นหลักและอาจเรียกชื่อแตกต่างกันไป ตามหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล เช่น กลุ่มเด็กที่มีอายุ ๓ ปี อาจเรียกชื่อ อนุบาลศึกษาปีที่ ๑ กลุ่มเด็กที่มีอายุ ๔ ปี อาจเรียกชื่ออนุบาลศึกษาปีที่ ๒ กลุ่มเด็กที่มีอายุ ๕ ปี อาจเรียกชื่อ อนุบาลศึกษาปีที่ ๓ หรือเด็กเล็ก ฯลฯ

๒. ระยะเวลาเรียน ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ๑ - ๓ ปีการศึกษา โดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา

๓. สาระการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็ก อายุ ๓ - ๕ ปี ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ทั้งสอง ส่วนใช้เป็นสื่อกลางในการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดย ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาอาจจัดในรูปแบบหน่วยการสอนแบบบูรณาการหรือเลือกใช้รูปแบบ ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยรวมทั้งต้องสอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

๓.๑ ประสบการณ์สำคัญ จะช่วยอธิบายให้ผู้สอนเข้าใจว่าเด็กปฐมวัยต้อง **ทำอะไร** เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว **อย่างไร** และทุกประสบการณ์มีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก ช่วยแนะผู้สอนในการสังเกต สนับสนุน และวางแผน **การจัดกิจกรรม** ให้เด็ก ประสบการณ์สำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ของเด็ก ตัวอย่างเช่น เด็กเข้าใจความหมายของพื้นที่/ระยะ ผ่านประสบการณ์สำคัญการบรรจุและเทออก ดังนั้นผู้สอนจึงวางแผนจัดกิจกรรมให้เด็กเล่นบรรจุทราย/น้ำลงในภาชนะหรือถ่ายเททราย/น้ำออกจากภาชนะต่างๆ ขณะเล่นทราย เล่นน้ำ เด็กจะเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญ ซ้ำแล้วซ้ำอีก มีการปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ ผู้ใหญ่ และเด็กอื่น ฯลฯ ผู้สอนที่เข้าใจและเห็นความสำคัญจะยึดประสบการณ์สำคัญเป็นเสมือนเครื่องมือสำหรับการสังเกตพัฒนาการเด็ก แปลการกระทำของเด็ก ช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสื่อ และช่วยวางแผนกิจกรรมในแต่ละวัน

ประสบการณ์สำคัญสำหรับเด็กอายุ ๓ - ๕ ปี จะครอบคลุมพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน คือ

๓.๑.๑ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสดูแลสุขภาพและสุขอนามัย รักษาความปลอดภัย พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก ดังนี้

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านร่างกาย)	ตัวอย่างกิจกรรม
การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่	
<ul style="list-style-type: none"> • การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ 	<p>เช่น ตบมือ ผงกศีรษะ ขยิบตา เคาะเท้า เคลื่อนไหวมือและแขน มือและนิ้วมือ เท้าและปลายเท้าอยู่กับที่ ฯลฯ</p> <p>เช่น คลาน คืบ เดิน วิ่ง กระโดด คอขวด ก้าวกระโดด เคลื่อนที่ไปข้างหน้า - ข้างหลัง ข้างซ้าย - ข้างขวา ฯลฯ</p>
<ul style="list-style-type: none"> • การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์ 	เช่น เคลื่อนไหวพร้อมเชือก ผ้าแพร ฯลฯ ตามจินตนาการหรือตามคำบรรยายของผู้สอน ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> • การเล่นเครื่องเล่นสนาม 	เช่น เล่นปีนปายเครื่องเล่น ขี่จักรยานสามล้อ ฯลฯ
การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก	
<ul style="list-style-type: none"> • การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส 	เช่น ร้อยลูกปัด ต่อภาพตัดต่อ ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> • การเขียนภาพและการเล่นกับสี 	เช่น เขียนภาพด้วยสีเทียน สีน้ำ เป่าสี พับสี ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> • การปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ 	เช่น ปั้นดินเหนียว ดินน้ำมัน ประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> • การต่อของ บรรจุ เท และแยกชิ้นส่วน 	เช่น เล่นทราย น้ำ ต่อก้อนไม้/บล็อก/พลาสติกสร้างสรรค์ ฯลฯ
การรักษาสุขภาพ	
<ul style="list-style-type: none"> • การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย 	เช่น ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ทำความสะอาดหลังจากใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม รับประทานอาหารกลางวันที่ครบห้าหมู่ การนอนกลางวัน เล่นอิสระ เล่นเครื่องเล่นสนาม ดูแลรักษาความสะอาดของเล่น ฯลฯ
การรักษาความปลอดภัย	
<ul style="list-style-type: none"> • การรักษาความปลอดภัยของตนเอง และผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน 	เช่น เล่นเครื่องเล่นที่ถูกต้อง การระวังรักษาตนเองขณะเจ็บป่วยเป็นไข้หวัด ฯลฯ

๓.๑.๒ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และ

จิตใจ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย มีความสุข ร่าเริงแจ่มใส ได้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สุนทรียภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเองขณะปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านอารมณ์และจิตใจ)	ตัวอย่างกิจกรรม
ดนตรี	
• การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี	เช่น ทำท่าตามจังหวะ เสียงดนตรี ฯลฯ
• การเล่นเครื่องดนตรีง่าย ๆ	เช่น เล่นเครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี ฯลฯ
• การร้องเพลง	เช่น ร้องเพลงผัก ผลไม้ เพลงแปรงฟัน ฯลฯ
สุนทรียภาพ	
• การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม	เช่น เขียนภาพตามความคิดสร้างสรรค์ แสดงความคิดเห็นต่อผลงานศิลปะ ฯลฯ
• การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขัน และเรื่องราว/ เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่าง ๆ	เช่น ฟัง/เล่าเรื่องราว/เหตุการณ์สนุกสนานต่าง ๆ และเล่นบทบาทสมมติ ฯลฯ
การเล่น	
• การเล่นอิสระ	เช่น เล่นอิสระตามมุมเล่นในห้องเรียน เล่นอิสระกลางแจ้ง ฯลฯ
• การเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่ม	เช่น ทำศิลปะเป็นรายบุคคล ศิลปะแบบร่วมมือ เล่นเสรี เล่นอิสระในมุมเล่นเป็นรายบุคคล หรือกลุ่มย่อย ฯลฯ
• การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน	เช่น เล่นตามมุมเล่นในห้องเรียน เล่นกลางแจ้ง ฯลฯ
คุณธรรมจริยธรรม	
• การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ	เช่น ไปทำบุญที่วัด มัสยิด โบสถ์ ฯลฯ

๓.๑.๓ **ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม** เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่น การทำงานกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ฯลฯ ดังนี้

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสังคม)	ตัวอย่างกิจกรรม
การเรียนรู้ทางสังคม	
• การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง	เช่น แต่งตัว ล้างมือ รับประทานอาหาร ฯลฯ
• การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น	เช่น แบ่งกลุ่ม ๒-๔ คน ร่วมกันประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ
• การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ	เช่น วางแผนเลือกทำกิจกรรมศิลปะ ทำงานศิลปะตามที่วางแผนไว้ ฯลฯ
• การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น	เช่น เลือกทำกิจกรรมศิลปะตามความสนใจ เลือกมุมเล่นตามความสนใจของตน ฯลฯ
• การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น	เช่น สนทนาอภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์ในนิทาน แสดงความคิดเห็น/รับฟังความคิดเห็นของเด็กอื่น ฯลฯ
• การแก้ปัญหาในการเล่น	เช่น เล่นเกมการศึกษา แก้ปัญหา/ข้อขัดแย้ง ขณะเล่นอิสระกับเด็กอื่น ฯลฯ
• การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย	เช่น รดน้ำดำหัว ทำบุญตักบาตรในวันสำคัญต่างๆ ฯลฯ

๓.๑.๔ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้ เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ผ่าน การคิด การใช้ภาษา การสังเกต การจำแนกและเปรียบเทียบ จำนวน มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ ระยะ) และเวลา ดังนี้

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างกิจกรรม
การคิด	
<ul style="list-style-type: none"> การรู้จักสิ่งต่างๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น 	เช่น ชิมรสผลไม้ สัมผัสผิววัตถุเรียบ - ขรุขระ ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่างๆ 	เช่น เคลื่อนไหวเลียนแบบท่าทางสัตว์ชนิดต่างๆ บุคคลที่ชอบ เลียนเสียงสัตว์ ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่างๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง 	เช่น ใช้บล็อกก่อสร้างเป็นสวนสัตว์หลังจากไปทัศนศึกษาที่สวนสัตว์ ปั้นดินเป็นตัวสัตว์ต่างๆ ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> การรับรู้ และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อวัสดุ ของเล่น และผลงาน 	เช่น เขียนภาพระบายสี ปั้นดิน ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อวัสดุ ต่างๆ 	เช่น ประดิษฐ์เศษวัสดุ เคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้วัสดุประกอบ ฯลฯ
การใช้ภาษา	
<ul style="list-style-type: none"> การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด 	เช่น ให้เด็กพูดแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง หรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง 	เช่น ให้เด็กเล่น/ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ 	เช่น ให้เด็กอธิบายสิ่งต่างๆ ที่ตนสนใจหรือสิ่งที่คิด ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจอง คำกลอน 	เช่น ฟังนิทาน/เรื่องราวต่างๆ/คำคล้องจอง/ คำกลอน ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เขียนภาพ เขียนขีดเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง 	เช่น เขียนภาพ เขียนชื่อตนเอง เขียนบัตรอวยพร เขียนภาพนิทาน/เรื่องนิทาน ฯลฯ

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างกิจกรรม
การใช้ภาษา (ต่อ)	
<ul style="list-style-type: none"> • การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก อ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน/เรื่องราวที่สนใจ 	เช่น อ่านนิทาน อ่านป้ายและสัญลักษณ์ที่เด็กสนใจ หรือนิทานให้เพื่อนฟัง ฯลฯ
การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ	
<ul style="list-style-type: none"> • การสำรวจและอธิบายความเหมือนความต่างของสิ่งต่าง ๆ 	เช่น สำรวจวัตถุสิ่งของต่างๆ และสนทนากับลักษณะของวัตถุสิ่งของนั้นๆ เก็บรวบรวมวัตถุสิ่งต่างๆ ที่สนใจและสนทนาด้วยกัน ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> • การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม 	เช่น จับคู่ความเหมือนความต่างของสิ่งต่างๆ จำแนกชนิดของผัก/ผลไม้/เครื่องใช้ต่างๆ ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> • การเปรียบเทียบ 	เช่น ใช้วัตถุของจริงเปรียบเทียบยาว - สั้น ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> • การเรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ 	เช่น เรียงลำดับขนาดลูกบอล เรียงลำดับขนาดดินสอ ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> • การคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ 	เช่น คาดคะเนชื่อเรื่องนิทาน ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> • การตั้งสมมติฐาน 	เช่น ตั้งสมมติฐานก่อนทดลอง จม - ลอย ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> • การทดลองสิ่งต่าง ๆ 	เช่น จม - ลอย แม่เหล็กกับวัตถุต่างๆ หนัก - เบา การปลูกพืช ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> • การสืบค้นข้อมูล 	เช่น ให้เด็กออกไปศึกษานอกสถานที่ สัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> • การใช้หรืออธิบายสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย 	เช่น ให้เด็กสำรวจก้อนไม้รูปทรงต่างๆ และนำมาก่อสร้างเป็นเก้าอี้ โต๊ะ โทรศัพท์หรือสิ่งต่างๆ ฯลฯ
จำนวน	
<ul style="list-style-type: none"> • การเปรียบเทียบจำนวนมากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน 	เช่น จัดสื่อ วัสดุของจริงให้เด็กเปรียบเทียบจำนวน ประกอบอาหาร ชั่ง ตวงส่วนผสม ฯลฯ
<ul style="list-style-type: none"> • การนับสิ่งต่าง ๆ 	เช่น นับจาน/ชาม นับถ้วยน้ำ รวบรวมสิ่งต่างๆ และนับจำนวน ฯลฯ

ประสบการณ์สำคัญ (ด้านสติปัญญา)	ตัวอย่างกิจกรรม
จำนวน (ต่อ)	
• การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง	เช่น จับคู่ถ้วยกับจานรอง ช้อนกับส้อม แผ่นรองปั้นกับดิน ฯลฯ
• การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนหรือปริมาณ	เช่น จัดสื่อ อุปกรณ์ให้เด็กเล่น นับจำนวน เพิ่มขึ้นหรือลดลง ฯลฯ
มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ)	
• การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุ และ การเทออก	เช่น เล่นทราย - น้ำ ก่อสร้างบล็อก ฯลฯ
• การสังเกตสิ่งต่างๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่าง ๆ กัน	เช่น ให้เด็กเล่นปืนปายเครื่องเล่นสนาม ลอดอุโมงค์ และสนทนากับเด็กเกี่ยวกับพื้นที่/ ระยะจากมุมมองต่างๆ ฯลฯ
• การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน	เช่น สำรวจสิ่งต่างๆ ที่คุ้นเคยและอธิบายตำแหน่งที่อยู่ของสิ่งนั้นๆ ฯลฯ
• การอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งต่างๆ	เช่น เล่นสำรวจสถานที่ที่คุ้นเคยและอธิบายถึงทิศทาง ระยะทางของสถานที่นั้นๆ ฯลฯ
• การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ	เช่น ให้เด็กเขียนภาพด้วยสีเทียน สีน้ำ ดูนั่งสื่อภาพกับเด็ก ฯลฯ
เวลา	
• การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ	เช่น เคลื่อนไหวเร็ว - ช้าและหยุดตามจังหวะสัญญาณ ทดลองขี่จักรยานสามล้อและหยุดตามสัญญาณ ฯลฯ
• การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ฯลฯ	เช่น เชื่อมโยงระยะเวลากับการกระทำและเหตุการณ์ต่างๆ ทบทวนกิจวัตรประจำวันที่ทำ ฯลฯ
• การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่างๆ	เช่น ให้เด็กทำกิจกรรมประจำวันตามลำดับอย่างสม่ำเสมอทุกวัน เล่นเกมเรียงลำดับเหตุการณ์ ฯลฯ
• การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู	เช่น สังเกตอากาศแต่ละวัน สนทนาเกี่ยวกับสภาพอากาศ ฯลฯ

๓.๒ สารที่ควรเรียนรู้ สารในส่วนนี้กำหนดเฉพาะหัวข้อไม่มีรายละเอียด ทั้งนี้ เพื่อประสงค์จะให้ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ ความสนใจของเด็ก อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก ผู้สอนสามารถนำสารที่ควรเรียนรู้อาณาการ จัดประสบการณ์ต่างๆ ใ้ห่างต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้มีได้ประสงค์ให้เด็กท่องจำเนื้อหา แต่ต้องการให้เด็กเกิดแนวคิดหลังจากนำสารที่ควรเรียนรู้นั้นๆ มาจัดประสบการณ์ให้เด็กเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ สารที่ควรเรียนรู้อย่างใช้เป็นแนวทางช่วยผู้สอนกำหนดรายละเอียดและความยากง่ายของเนื้อหาให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก สารที่ควรเรียนรู้ประกอบด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก ดังนี้

๓.๒.๑ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตาของตน รู้จักอวัยวะต่างๆ และวิธีระมัดระวังร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย มีสุขอนามัยที่ดี เรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองคนเดียวหรือกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี ทั้งนี้ เมื่อเด็กมีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเองแล้ว เด็กควรเกิดแนวคิดดังนี้

- ❖ ฉันมีชื่อตั้งแต่เกิด ฉันมีเสียง รูปร่างหน้าตาไม่เหมือนใคร ฉันภูมิใจที่เป็นตัวฉันเอง เป็นคนไทยที่ดี มีมารยาท มีวินัย รู้จักแบ่งปัน ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เช่น แต่งตัว แปรงฟัน รับประทานอาหาร ฯลฯ

- ❖ ฉันมีอวัยวะต่างๆ เช่น ตา หู จมูก ปาก ขา มือ ผม นิ้วมือ นิ้วเท้า ฯลฯ และฉันรู้จักวิธีรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย มีสุขภาพดี

- ❖ ฉันต้องรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกาย และพักผ่อน เพื่อให้ร่างกายเจริญเติบโต

- ❖ ฉันเรียนรู้ข้อตกลงต่างๆ รู้จักระมัดระวังรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นเมื่อทำงาน เล่นคนเดียว และเล่นกับผู้อื่น

- ❖ ฉันอาจรู้สึกดีใจ เสียใจ โกรธ เหนื่อย หรืออื่นๆ แต่ฉันเรียนรู้ที่จะแสดงความรู้สึกในทางที่ดี และเมื่อนั้นแสดงความคิดเห็น หรือทำสิ่งต่างๆ ด้วยความคิดของตนเอง แสดงว่าฉันมีความคิดสร้างสรรค์ ความคิดของฉันเป็นสิ่งสำคัญ แต่คนอื่นก็มีความคิดที่ดีเหมือนฉันเช่นกัน

๓.๒.๒ เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรรู้จักมีโอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้อง หรือมีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ เมื่อเด็กมีโอกาสเรียนรู้แล้วเด็กควรเกิดแนวคิด ดังนี้

❖ ทุกคนในครอบครัวของฉันเป็นบุคคลสำคัญ ต้องการที่อยู่อาศัย อาหาร เสื้อผ้า และยารักษาโรค รวมทั้งต้องการความรัก ความเอื้ออาทร ช่วยดูแลซึ่งกันและกัน ช่วยกันทำงานและปฏิบัติตามข้อตกลงภายในครอบครัว ฉันต้องเคารพเชื่อฟังพ่อแม่และผู้ใหญ่ในครอบครัว ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ครอบครัวของฉันมีวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเกิดของบุคคลในครอบครัว วันทำบุญบ้าน ฯลฯ ฉันภูมิใจในครอบครัวของฉัน

❖ สถานศึกษาของฉันมีชื่อ เป็นสถานที่ที่เด็กๆ มาทำกิจกรรมร่วมกันและทำให้ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากมาย สถานศึกษาของฉันมีคนอยู่ร่วมกันหลายคน ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ช่วยกันรักษาความสะอาดและทรัพย์สินสมบัติของสถานศึกษา ส่วนครูรักฉันและเอาใจใส่ดูแลเด็กทุกคน เวลาทำกิจกรรมฉันและเพื่อนจะช่วยกันคิด ช่วยกันทำ รับฟังความคิดเห็น และรับรู้ความรู้สึกซึ่งกันและกัน

❖ ท้องถิ่นของฉันมีสถานที่ บุคคล แหล่งวิทยากร แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่สำคัญ คนในท้องถิ่นที่ฉันอาศัยอยู่มีอาชีพที่หลากหลาย เช่น ครู แพทย์ ทหาร ตำรวจ ช่างนา ช่างสวน พ่อค้า แม่ค้า ฯลฯ ท้องถิ่นของฉันมีวันสำคัญของตนเอง ซึ่งจะมีการปฏิบัติกิจกรรมที่แตกต่างกันไป

❖ ฉันเป็นคนไทย มีวันสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีหลายอย่าง ฉันและเพื่อนนับถือศาสนา หรือมีความเชื่อที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันได้ ศาสนาทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี ฉันภูมิใจที่ฉันเป็นคนไทย

๓.๒.๓ ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะได้รู้จักสิ่งมีชีวิตที่เป็นต้นไม้ ดอกไม้ สัตว์ รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ แนวคิดที่ควรให้เกิดหลังจากเด็กเรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว มีดังนี้

❖ ธรรมชาติรอบตัวฉันมีทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต สิ่งมีชีวิตต้องการ อากาศ แสงแดด น้ำและอาหารเพื่อเจริญเติบโต สิ่งมีชีวิตสามารถปรับตัวให้เข้ากับลักษณะอากาศ ฤดูกาล และยังต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สำหรับสิ่งไม่มีชีวิต เช่น น้ำ หิน ดิน ทราย ฯลฯ มีรูปร่าง สี ประโยชน์และโทษต่างกัน

❖ ลักษณะอากาศรอบตัวแต่ละวันอาจเหมือนหรือแตกต่างกันได้ บางครั้งฉันทายลักษณะอากาศได้จากสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น เมฆ ท้องฟ้า ลม ฯลฯ ในเวลากลางวันเป็นช่วงเวลาที่ดวงอาทิตย์ขึ้นจนดวงอาทิตย์ตก คนส่วนใหญ่จะตื่นและทำงาน ส่วนฉันไปโรงเรียนหรือเล่น เวลากลางคืนเป็นช่วงเวลาที่ดวงอาทิตย์ตกจนดวงอาทิตย์ขึ้นฉันและคนส่วนใหญ่จะนอนพักผ่อนตอนกลางคืน

❖ สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติรอบตัวฉัน เช่น ต้นไม้ สัตว์ น้ำ ดิน หิน ทราย อากาศ ฯลฯ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตต้องได้รับการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นรอบๆ ตัวฉัน เช่น บ้านอยู่อาศัย ถนนหนทาง สวนสาธารณะ สถานที่ต่างๆ ฯลฯ เป็นสิ่งที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทุกคนรวมทั้งฉันช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและรักษาธรรมชาติโดยไม่ทำลายและบำรุงรักษาให้ดีขึ้นได้

๓.๒.๔ สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรจะได้รู้จักสิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะและการสื่อสารต่างๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันของเด็ก ทั้งนี้เมื่อเด็กมีโอกาสเรียนรู้แล้วเด็กควรเกิดแนวคิด ดังนี้

❖ สิ่งต่างๆ รอบตัวฉันส่วนใหญ่มีสี ยกเว้นกระจกใส พลาสติกใส น้ำบริสุทธิ์ อากาศบริสุทธิ์ ฉันเห็นสีต่างๆ ด้วยตา แสงสว่างช่วยให้ฉันมองเห็นสี สีมีอยู่ทุกหนทุกแห่งที่ฉันสามารถเห็นตามดอกไม้ เสื้อผ้า อาหาร รถยนต์ และอื่นๆ สีที่ฉันเห็นมีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น แดง เหลือง น้ำเงิน ฯลฯ สีแต่ละสีทำให้เกิดความรู้สึกต่างกัน สีบางสีสามารถใช้เป็นสัญญาณ หรือสัญลักษณ์สื่อสารกันได้

❖ สิ่งต่างๆ รอบตัวฉันมีชื่อ ลักษณะต่างๆ กัน สามารถแบ่งตามประเภท ชนิด ขนาด สี รูปร่าง พื้นผิว วัสดุ รูปเรขาคณิต ฯลฯ

❖ การนับสิ่งต่างๆ ทำให้ฉันรู้จำนวนสิ่งของ และจำนวนนับนั้นเพิ่มหรือลดได้ ฉันเปรียบเทียบสิ่งของต่างๆ ตามขนาด จำนวน น้ำหนัก และจัดเรียงลำดับสิ่งของต่างๆ ตามขนาด ตำแหน่ง ลักษณะที่ตั้งได้

❖ คนเราใช้ตัวเลขในชีวิตประจำวัน เช่น เงิน โทรศัพท์ บ้านเลขที่ ฯลฯ ฉันรวบรวมข้อมูลง่ายๆ นำมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจได้โดยนำเสนอด้วยรูปภาพ แผนภูมิ แผนผัง แผนที่ ฯลฯ

❖ สิ่งที่ช่วยฉันในการชั่ง ตวง วัด มีหลายอย่าง เช่น เครื่องชั่ง ถ้วยตวง ช้อนตวง ไม้บรรทัด สายวัด เข็มนาฬิกา วัสดุสิ่งของอื่นๆ บางอย่างฉันอาจใช้การคาดคะเนหรือกะประมาณ

❖ เครื่องมือเครื่องใช้มีหลายชนิดและหลายประเภท เช่น เครื่องใช้ในการทำสวน การก่อสร้าง เครื่องใช้ภายในบ้าน ฯลฯ คนเราใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงาน แต่ขณะเดียวกันต้องระมัดระวังในเวลาใช้เพราะอาจเกิดอันตรายและเกิดความเสียหายได้ถ้าใช้ผิดวิธีหรือใช้ผิดประเภท เมื่อใช้แล้วควรทำความสะอาด และเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

❖ ฉันเดินทางจากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่งได้ด้วยการเดินหรือใช้ยานพาหนะ พาหนะบางอย่างที่ฉันเห็นเคลื่อนที่ได้โดยการใช้เครื่องยนต์ ลม ไฟฟ้า หรือ

คนเป็นผู้ทำให้เคลื่อนที่ คนเราเดินทางหรือขนส่งได้ทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ พาหนะที่ใช้เดินทาง เช่น รถยนต์ รถเมล์ รถไฟ เครื่องบิน เรือ ฯลฯ ผู้ขับขี่จะต้องได้รับใบอนุญาตขับขี่ และทำตามกฎจราจรเพื่อความปลอดภัยของทุกคน และฉันต้องเดินบนทางเท้า ข้ามถนนตรงทางม้าลาย สะพานลอย หรือตรงที่มีสัญญาณไฟ เพื่อความปลอดภัยและต้องระมัดระวังเวลาข้าม

❖ ฉันติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ได้หลายวิธี เช่น โดยการไปมาหาสู่ โทรศัพท์ โทรเลข จดหมาย จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ และฉันทราบข่าวความเคลื่อนไหวต่างๆ รอบตัวด้วยการสนทนา ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือ หนังสือเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกไปยังผู้อ่าน ถ้าฉันชอบอ่านหนังสือ ฉันก็จะมีความรู้ความคิดมากขึ้น ฉันใช้ภาษาทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่อการสื่อความหมายในชีวิตประจำวัน

ตอนที่ ๒

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
ปฐมวัย

บทที่ ๓

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษา เป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้ จึงต้องมีหลักสูตรเป็นของตนเองคือหลักสูตรสถานศึกษาที่ครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้าน หลักสูตรสถานศึกษาจึงประกอบด้วยมวลประสบการณ์ต่างๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผน

หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยเป็นหลักสูตรที่เกิดจากการที่สถานศึกษานำสภาพต่างๆ ที่เป็นปัญหา จุดเด่น เอกลักษณะของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มากำหนดเป็นสาระและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กบนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลาง และเพิ่มเติมสาระตามความถนัด ความสนใจของเด็กปฐมวัย โดยความร่วมมือของทุกคนในสถานศึกษาและชุมชน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย หรือจุดหมาย (มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์) เพื่อนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อพัฒนาเด็ก

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

๑. ศึกษาทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ และเอกสารหลักสูตรอื่นๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

๒. ร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดยมีข้อเสนอแนะเป็นแนวทางจัดทำตามหัวข้อ ดังนี้

- ๒.๑ วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย หรือ จุดหมาย (มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์)
- ๒.๒ โครงสร้างหลักสูตร
  - ๒.๒.๑ สาระการเรียนรู้รายปี
  - ๒.๒.๒ เวลาเรียน
- ๒.๓ การจัดประสบการณ์
- ๒.๔ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

- ๒.๕ สื่อและแหล่งการเรียนรู้
- ๒.๖ การประเมินพัฒนาการ
- ๒.๗ การบริหารจัดการหลักสูตร
- ๒.๘ อื่นๆ

รายละเอียดที่เสนอแนะมีดังนี้

๒.๑ วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย หรือจุดหมาย (มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์)

- **วิสัยทัศน์** สถานศึกษาปฐมวัยจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ซึ่งเป็นการคิดไปข้างหน้า เป็นอนาคตที่พึงประสงค์ เป็นภาพที่พึงปรารถนาในอนาคตที่วางอยู่บนพื้นฐานความจริง มีเอกลักษณ์เป็นของสถานศึกษาของตน ทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเกิดศรัทธา/ความคิดในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งนี้การกำหนดวิสัยทัศน์กับนโยบายควรเป็นการกำหนดร่วมกันระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา แสดงวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษาปฐมวัยพัฒนาเด็ก วิสัยทัศน์ที่ดีต้องมีความชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษาและมีระยะเวลาที่แน่นอน
- **ภารกิจ หรือ พันธกิจ** สถานศึกษาปฐมวัยจำเป็นต้องกำหนดงานหลักที่สำคัญ หรือวิธีดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ในระยะเวลาที่แน่นอน
- **เป้าหมาย** เป็นการกำหนดความคาดหวังด้านคุณภาพที่เกิดกับผู้เรียนและการดำเนินงานด้านอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับจุดหมายหรือมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ (หลักสูตรแกนกลาง) และวิสัยทัศน์ที่สถานศึกษากำหนด การกำหนดเป้าหมายสามารถกำหนดได้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ
- **จุดหมาย หรือ มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์** เป็นการกำหนดความคาดหวังที่จะเกิดกับเด็กหลังจากจบหลักสูตรแล้ว ในบางกรณีอาจกำหนดรวมอยู่ในเป้าหมาย แต่ถ้าเป้าหมายกำหนดในภาพรวม อาจแยกออกมากำหนดเป็นจุดหมายต่างหากได้ ซึ่งจะมองในลักษณะที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร กล่าวคือ เป็นจุดหมายของหลักสูตรโดยตรง

การกำหนดจุดหมายหรือมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะกำหนดโดยนำจุดหมายของหลักสูตรแกนกลาง มากำหนดเป็นจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาโดยตรง และสถานศึกษาอาจกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นอีกด้วย

มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรสถานศึกษาทุกมาตรฐานจำเป็นต้องนำมาวิเคราะห์และกำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละชั้นปี ให้เห็นภาพชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

การวิเคราะห์มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์
(กำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์)

มาตรฐานที่ ๑

ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	๓ ปี	๔ ปี	๕ ปี
ตัวบ่งชี้ที่ ๑ มีน้ำหนัก ส่วนสูง และ เส้นรอบศีรษะตาม เกณฑ์	น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์		
	เส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์		
ตัวบ่งชี้ที่ ๒ รู้จักรักษาสุขภาพ อนามัยและความ ปลอดภัย	ยอมรับประทาน อาหารที่มีประโยชน์ ล้างมือได้	รับประทานอาหารที่มี ประโยชน์ได้บางชนิด ล้างมือหลังจากใช้ ห้องน้ำ ห้องส้วม	รับประทานอาหารที่มี ประโยชน์ได้หลายชนิด ล้างมือหลังจากใช้ ห้องน้ำ ห้องส้วม และก่อนรับประทานอาหาร
	บอกความต้องการ เมื่อจะขับถ่าย	ขับถ่ายเป็นเวลา	
	พักผ่อนเป็นเวลา		
	ปฏิบัติตนให้ปลอดภัย	ระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น	

มาตรฐานที่ ๒

กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	๓ ปี	๔ ปี	๕ ปี
ตัวบ่งชี้ที่ ๑ เคลื่อนไหวร่างกาย อย่างคล่องแคล่วและ ทรงตัวได้ดี	วิ่งแล้วหยุดได้	วิ่งและหยุดได้โดยเสีย การทรงตัวเล็กน้อย	วิ่งอย่างรวดเร็วและ หยุดได้ โดยไม่เสีย การทรงตัว
	กระโดดขึ้นลงอยู่กับ ที่ได้	กระโดดขาเดียวอยู่ กับที่ได้	กระโดดขาเดียวไปข้าง- หน้าได้อย่างต่อเนื่อง
	เดินขึ้นบันไดสลับเท้า ได้	เดินขึ้น ลงบันได สลับเท้าได้	เดินขึ้น ลงบันไดสลับ เท้าได้อย่างคล่องแคล่ว
	เดินตามแนวที่กำหนด ได้	เดินต่อเท้าไปข้างหน้า ตามแนวได้	เดินต่อเท้าถอยหลัง ตามแนวได้
ตัวบ่งชี้ที่ ๒ ใช้มือได้อย่างคล่อง- แคล่ว	โยนลูกบอลได้	โยนลูกบอลไปข้างหน้า ได้	โยนลูกบอลไปข้างหน้า ได้อย่างมีเป้าหมาย
	รับลูกบอลโดยใช้มือ ทั้งสองและลำตัวช่วย	รับลูกบอลได้โดยไม่ใช้ ลำตัวช่วย	รับลูกบอลที่กระดอน จากพื้นได้
	ลากเส้นมีลักษณะ เป็นวงกลม	เขียนรูปสี่เหลี่ยมมีมุม ชัดเจน	เขียนรูปเป็นสามเหลี่ยม มีมุมชัดเจน
	ตัดกระดาษขาดจาก กันได้	ตัดกระดาษตาม แนวเส้นได้	ตัดกระดาษตามแนวเส้น ได้โดยไม่มีรอยหยัก
	ร้อยวัสดุที่มีรูขนาด ใหญ่ได้	ร้อยวัสดุที่มีรูขนาด เล็กได้	ร้อยวัสดุที่มีรูขนาด เล็กได้

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	๓ ปี	๔ ปี	๕ ปี
ตัวบ่งชี้ที่ ๑ แสดงออกทางอารมณ์ อย่างเหมาะสมกับวัย และสถานการณ์	ร่าเริง แจ่มใส อารมณ์ดี		
	เริ่มแสดงออกทาง อารมณ์ได้เหมาะสม กับบางสถานการณ์	แสดงออกทางอารมณ์ ได้เหมาะสมกับบาง สถานการณ์	แสดงออกทางอารมณ์ ได้เหมาะสมกับ สถานการณ์
ตัวบ่งชี้ที่ ๒ มีความรู้สึกที่ดีต่อ ตนเองและผู้อื่น	เริ่มมีความมั่นใจใน ตนเอง	มีความมั่นใจในตนเอง	มีความมั่นใจในตนเอง และกล้าแสดงออก
	พึงพอใจในตนเอง ชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเอง	พึงพอใจในตนเอง ชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเอง และผู้อื่นได้บ้าง	พึงพอใจในตนเอง ชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเอง และผู้อื่น

มาตรฐานที่ ๔

มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	๓ ปี	๔ ปี	๕ ปี
ตัวบ่งชี้ที่ ๑ มีวินัยในตนเองและ มีความรับผิดชอบ	เริ่มรู้จักเก็บของเล่น ของใช้	เก็บของเล่น ของใช้ เข้าที่ได้	จัดเก็บของเล่นของใช้ เข้าที่ได้เรียบร้อย
	ทำงานที่ได้รับ มอบหมาย	รับผิดชอบงานที่ได้รับ มอบหมายจนสำเร็จ	มุ่งมั่นที่จะทำงานให้ สำเร็จด้วยตนเอง
ตัวบ่งชี้ที่ ๒ ชื่อสัตย์สุจริตและ ยอมรับความผิดพลาด ของตนเองและผู้อื่น	เริ่มรู้ว่าของสิ่งใดเป็น ของตนเองและสิ่งใด เป็นของผู้อื่น	ไม่แย่งหรือหยิบของ ผู้อื่นมาเป็นของตนเอง	ไม่หยิบของผู้อื่นมา เป็นของตนเอง
	เริ่มรู้จักการขอโทษ	รู้จักขอโทษและ ให้อภัย	รู้จักขอโทษและ ให้อภัย
ตัวบ่งชี้ที่ ๓ มีความเมตตากรุณา และช่วยเหลือแบ่งปัน	เริ่มแสดงความรัก เพื่อนและสัตว์	แสดงความรักเพื่อน และสัตว์เลี้ยง	แสดงความรักเพื่อน เด็กที่เล็กกว่าและสัตว์ ต่างๆ
	เริ่มแบ่งปันสิ่งของ	แบ่งปันและเริ่มช่วยเหลือ ผู้อื่น	แบ่งปันและให้ความ ช่วยเหลือผู้อื่น
ตัวบ่งชี้ที่ ๔ รู้จักประหยัด	ไม่ทำลายสิ่งของ เครื่องใช้	รักษาสิ่งของที่ใช้ ร่วมกัน	รู้จักใช้สิ่งของ/เครื่องใช้ /น้ำ/ไฟอย่างประหยัด

มาตรฐานที่ ๕

ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และ
รักการออกกำลังกาย

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	๓ ปี	๔ ปี	๕ ปี
ตัวบ่งชี้ที่ ๑ สนใจและมีความสุข กับศิลปะ ดนตรี และ การเคลื่อนไหว	สนใจและมีความสุขขณะทำงานศิลปะ		
	สนใจและมีความสุขกับเสียงเพลง ดนตรี และการเคลื่อนไหว	สนใจ ชื่นชม และมี ความสุขกับเสียงเพลง ดนตรีและการเคลื่อนไหว	
ตัวบ่งชี้ที่ ๒ แสดงออกทางด้าน ศิลปะ ดนตรี และ การเคลื่อนไหวตาม จินตนาการ	สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ		
	แสดงท่าทาง/เคลื่อนไหว ประกอบเพลง จังหวะ และดนตรี		
ตัวบ่งชี้ที่ ๓ รักการออกกำลังกาย	สนใจและมีความสุขในการชม/เล่น/ออกกำลังกาย		

มาตรฐานที่ ๖

ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	๓ ปี	๔ ปี	๕ ปี
ตัวบ่งชี้ที่ ๑ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ได้ด้วยตนเอง	เริ่มแต่งตัวด้วยตนเอง	แต่งตัวได้ด้วยตนเอง	เลือกเครื่องแต่งกาย ของตนเองและแต่งตัว ด้วยตนเอง
	รับประทานอาหารได้ ด้วยตนเอง	รับประทานอาหารได้ ด้วยตนเองโดยไม่หก เลอะเทอะ	รับประทานอาหารด้วย ตนเองอย่างถูกวิธี

มาตรฐานที่ ๗

รักษรรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	๓ ปี	๔ ปี	๕ ปี
ตัวบ่งชี้ที่ ๑ ดูแลรักษารธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	สนใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว		
	ทิ้งขยะถูกที่		
	ไม่ทำลายสาธารณสมบัติ		
			ช่วยดูแลรักษา สิ่งแวดล้อมรอบตัว
ตัวบ่งชี้ที่ ๒ มีสัมมาคารวะและ มารยาทตามวัฒนธรรม ไทย	แสดงความเคารพได้		
	รู้จักกล่าวคำขอบคุณ และขอโทษ		
			ปฏิบัติตนได้เหมาะสม ตามกาลเทศะ

มาตรฐานที่ ๘

อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของ
สังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	๓ ปี	๔ ปี	๕ ปี
ตัวบ่งชี้ที่ ๑ เล่นและทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้	เริ่มรู้จักรอคอย	รู้จักรอคอย	รอคอยตามลำดับ ก่อน - หลังได้
	เริ่มเล่นกับเด็กอื่น	เล่นร่วมกับเด็กอื่นได้	เล่นหรือทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มได้
ตัวบ่งชี้ที่ ๒ ปฏิบัติตนเบื้องต้นใน การเป็นสมาชิกที่ดี ของสังคมในระบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข	เริ่มปฏิบัติตาม ข้อตกลงง่ายๆ	ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน	
		เริ่มรู้จักการเป็นผู้นำ ผู้ตาม	เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี

มาตรฐานที่ ๘

ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	๓ ปี	๔ ปี	๕ ปี
ตัวบ่งชี้ที่ ๑ สนทนาโต้ตอบ/ เล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ	สนทนาโต้ตอบ/ เล่าเรื่องด้วยประโยค สั้นๆ	สนทนาโต้ตอบ/ เล่าเรื่องเป็นประโยค อย่างต่อเนื่อง	สนทนาโต้ตอบ/ เล่าเป็นเรื่องราวได้
	ฟังและปฏิบัติตาม คำสั่งง่ายๆ	ฟังแล้วปฏิบัติตาม คำสั่งที่ต่อเนื่องได้	ฟังแล้วนำมาถ่ายทอด ได้
ตัวบ่งชี้ที่ ๒ อ่าน เขียนภาพและ สัญลักษณ์ได้	สนใจเรื่องที่ผู้อื่นอ่าน ให้ฟัง	เปิดและทำทำอ่าน หนังสือ	เปิดและทำทำอ่าน หนังสือพร้อมทั้ง เล่าเรื่องไปด้วย
	ขีดเขียนเส้นอย่างอิสระ ได้	ขีดเขียนเป็นเส้นคล้าย ตัวหนังสือ	เขียนชื่อของตนเอง/ คำ/ข้อความที่ลอกแบบ หรือจำมา

มาตรฐานที่ ๑๐

มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมตามวัย

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	๓ ปี	๔ ปี	๕ ปี
ตัวบ่งชี้ที่ ๑ มีความคิดรวบยอด ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ	จำแนกสิ่งของได้ตามสี รูปทรง	จำแนกสิ่งของได้ตามสี รูปทรง ขนาด	จำแนกสิ่งของได้ตามสี รูปทรง ขนาด น้ำหนัก
ตัวบ่งชี้ที่ ๒ แก้ปัญหาในการเล่น หรือทำกิจกรรมต่างๆ	ขอความช่วยเหลือเมื่อ มีปัญหา	พยายามแก้ปัญหาคด้วย ตนเองหลังจากได้รับ คำชี้แนะ	พยายามหาวิธีแก้ปัญหาค ด้วยตนเอง
	เริ่มตัดสนใจในเรื่อง ง่ายๆ	รู้จักตัดสนใจในเรื่อง ง่ายๆ และเริ่มเรียนรู้ ผลที่เกิดขึ้น	ตัดสนใจในเรื่องง่ายๆ และยอมรับผลที่เกิดขึ้น

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	๓ ปี	๔ ปี	๕ ปี
ตัวบ่งชี้ที่ ๑ ทำงานศิลปะตาม ความคิดของตนเอง	สร้างผลงานตาม ความคิดของตนเอง	สร้างผลงานตาม ความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียด เพิ่มขึ้น	สร้างผลงานตาม ความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียด เพิ่มขึ้นและแปลกใหม่
ตัวบ่งชี้ที่ ๒ แสดงท่าทางตาม ความคิดของตนเอง	แสดงท่าทางตาม จินตนาการ	แสดงท่าทางตาม ความคิดจินตนาการ อย่างอิสระ	แสดงท่าทาง เล่นบทบาทสมมติ ตามจินตนาการและ ความคิดสร้างสรรค์
ตัวบ่งชี้ที่ ๓ เล่าเรื่องราวหรือนิทาน ตามความคิดของตนเอง	เล่าเรื่องตาม จินตนาการ	เล่านิทานหรือเรื่องราว ตามจินตนาการได้	เล่านิทาน เล่าสิ่งที่ ตนกคิด หรือเล่าเรื่องราว ตามจินตนาการได้

ตัวอย่างตัวบ่งชี้	ตัวอย่างสภาพที่พึงประสงค์		
	๓ ปี	๔ ปี	๕ ปี
ตัวบ่งชี้ที่ ๑ สนใจเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว	ร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจระยะเวลาสั้น ๆ	ร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจได้นานขึ้นอย่างมีความสุข	ร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจ ตั้งแต่ต้นจนจบอย่างมีความสุข
	มีความสนใจชอบให้อ่านหนังสือให้ฟัง	มีความสนใจในการอ่าน เขียน	รักหนังสือและมีความสนใจในการอ่าน เขียน
ตัวบ่งชี้ที่ ๒ แสวงหาคำตอบด้วยวิธีการที่หลากหลาย	ใช้คำถามได้	ถามคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจ	ถามคำถาม/แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจ
	แสวงหาคำตอบ/ข้อสงสัยต่าง ๆ	แสวงหาคำตอบ/ข้อสงสัย ด้วยวิธีการต่าง ๆ	แสวงหาคำตอบ/ข้อสงสัย ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย
	เริ่มเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่าง ๆ ใช้ในชีวิตประจำวัน	เชื่อมโยงความรู้และทักษะต่าง ๆ ใช้ในชีวิตประจำวันได้	เชื่อมโยงความรู้และทักษะต่าง ๆ ใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี

๒.๒ โครงสร้างหลักสูตร

๒.๒.๑ สาระการเรียนรู้รายปี

การกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี สถานศึกษาสามารถทำได้ โดยยึดจุดหมายหรือมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (หลักสูตรแกนกลาง) เป็นหลักในการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี

สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย สาระที่ควรเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญ ผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องวางแผนล่วงหน้าว่าเด็กแต่ละช่วงวัยควรจะเรียนรู้อะไร และด้วยประสบการณ์สำคัญใดบ้างเพื่อให้บรรลุมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ สถานศึกษากำหนด โดยอาศัยความรู้ความเข้าใจในคุณลักษณะตามวัย/พัฒนาการของเด็กปฐมวัย หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย และประสบการณ์ของผู้สอน มาช่วยกำหนดสาระที่ควรเรียนรู้รายปี แยกตามช่วงอายุ ๓ ปี ๔ ปี ๕ ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับอายุที่สถานศึกษาจัดอยู่ และ กำหนดประสบการณ์สำคัญที่คาดว่าเด็กควรจะได้เรียนรู้สาระต่างๆ ผ่านประสบการณ์สำคัญ นั้นๆ ทั้งนี้ผู้จัดทำหลักสูตรควรตรวจสอบสาระที่ควรเรียนรู้อีกครั้ง ว่าครอบคลุมหัวเรื่องที่ระบุ ไว้ในหลักสูตรแล้วหรือไม่และทำเช่นเดียวกับประสบการณ์สำคัญ

ตัวอย่าง

ตารางการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปี สำหรับเด็กอายุ ๔ ปี

พัฒนาการ	มาตรฐาน	ตัวอย่าง ตัวบ่งชี้	ตัวอย่าง สภาพที่พึงประสงค์	ตัวอย่างสาระการเรียนรู้	
			๔ ปี	สาระที่ควรเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ
ระบุพัฒนาการว่าเป็นด้านใด พัฒนาการด้านร่างกาย/ พัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจ/ พัฒนาการด้านสังคม/ พัฒนาการด้านสติปัญญา	นำมาตรฐานที่ระบุในจุดหมายของหลักสูตรมาใส่ โดยพิจารณาให้ตรงกับพัฒนาการ เช่น ในช่องแรกระบุพัฒนาการด้านร่างกาย ในช่องมาตรฐานควรนำมาตรฐานที่ระบุไว้ในจุดหมายข้อ ๑ หรือ ๒ มาใส่ให้ตรงกัน	ระบุตัวบ่งชี้ที่จะเป็นตัววัดเพื่อให้เกิดมาตรฐาน (ได้จากการที่บุคลากรในสถานศึกษา ร่วมกันกำหนดจากมาตรฐานของหลักสูตร)	ระบุสภาพที่พึงประสงค์ หรือ ความสามารถ หรือ พฤติกรรม ของเด็กแต่ละวัย โดยให้สอดคล้องกับตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้แล้ว	กำหนดสาระที่ควรเรียนรู้สำหรับเด็ก โดยยึดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์และตัวบ่งชี้ที่สถานศึกษา กำหนดเป็นหลัก และเมื่อวิเคราะห์ครบทุกมาตรฐานแล้ว ควรจะได้ตรวจสอบให้ครอบคลุมสาระที่หลักสูตรกำหนดไว้ทั้ง ๔ เรื่อง (อนึ่งสาระที่ควรเรียนรู้ ไม่จำเป็นต้องมีครบทุกมาตรฐาน ถ้าไม่สามารถกำหนดสาระได้ ให้เว้นไว้แต่ต้องกำหนดประสบการณ์สำคัญ)	กำหนดประสบการณ์สำคัญที่คาดว่าเด็กจะได้ใช้ประสบการณ์นั้นในการเรียนรู้สาระต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วเท่านั้น (ไม่จำเป็นต้องทุกประสบการณ์สำคัญ แต่เมื่อเด็กได้เรียนรู้ตลอดปีแล้ว เด็กได้ผ่านประสบการณ์สำคัญทุกข้อ) โดยนำมาจากหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งได้จัดกลุ่มประสบการณ์สำคัญไว้ภายใต้พัฒนาการแต่ละด้าน ดังนั้นต้องให้สอดคล้องกับพัฒนาการที่กำหนดไว้ในช่องแรกของตารางการวิเคราะห์

ตัวอย่าง

สาระการเรียนรู้รายปีสำหรับเด็กอายุ ๔ ปี

พัฒนาการ	มาตรฐาน	ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์	ตัวอย่างสาระการเรียนรู้	
			๔ ปี	สาระที่ควรเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ
ด้านร่างกาย	มาตรฐานที่ ๑ ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขอนามัยที่ดี	ตัวบ่งชี้ที่ ๑ รู้จักรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย	๑. รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้บางชนิด ๒. ล้างมือหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วม ๓. ระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น	๑. อาหารที่มีประโยชน์ ๒. ความสะอาดของร่างกาย ๓. ความปลอดภัย	๑. การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย ๒. การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นในชีวิตประจำวัน
ด้านอารมณ์และจิตใจ	มาตรฐานที่ ๔ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม	ตัวบ่งชี้ที่ ๑ มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ	รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ	ความรับผิดชอบในห้องเรียน	การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
ด้านสังคม	มาตรฐานที่ ๖ ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย	ตัวบ่งชี้ที่ ๑ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง	๑. แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ๒. รับประทานอาหารได้ด้วยตนเองไม่หกเลอะเทอะ	๑. การแต่งกาย ๒. การรับประทานอาหาร	การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง
ด้านสติปัญญา	มาตรฐานที่ ๑๐ มีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย	ตัวบ่งชี้ที่ ๑ มีความคิดรวบยอดในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ	จำแนกสิ่งของได้ตามสี รูปร่าง ขนาด	๑. สี ๒. รูปร่างเรขาคณิต ๓. ขนาดใหญ่-เล็ก	๑. การรู้จักสิ่งต่างๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรสและดมกลิ่น ๒. การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม

เมื่อได้โครงสร้างหลักสูตรเป็นรายปีแล้ว กอนนำไปจัดประสบการณ์ในห้องเรียน ควรนำสาระการเรียนรู้รายปีที่วิเคราะห์ไว้พร้อมกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือตัวบ่งชี้ในแต่ละพัฒนาการมาจัดเป็นหน่วยการจัดประสบการณ์ตลอดปี ในกรณีที่สถานศึกษาใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์แบบหน่วย (Unit) เพื่อสะดวกในการจัดประสบการณ์แต่ละสัปดาห์ เมื่อกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์ตลอดปีแล้ว เป็นหน้าที่ของผู้สอนในแต่ละชั้นเรียนจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของตน ซึ่งจะนำไปสู่รายละเอียดของการสอนในแต่ละชั้น (ดูรายละเอียดวิธีการในบทที่ ๕ การเขียนแผนการจัดประสบการณ์)

๒.๒.๒ กำหนดเวลาเรียน

เวลาเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยจะขึ้นอยู่กับสถานศึกษาแต่ละแห่ง ส่วนใหญ่จะจัด ๒ ภาคเรียน : ๑ ปีการศึกษา หรือ ๒๐๐ วัน : ๑ ปีการศึกษา ในแต่ละวันจะใช้เวลา ๕ - ๖ ชั่วโมงโดยประมาณ

เมื่อสถานศึกษาปฐมวัยกำหนดโครงสร้างหลักสูตรแต่ละช่วงอายุ อันประกอบด้วยมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ สาระการเรียนรู้รายปี และเวลาเรียนแล้ว เพื่อให้เด็กบรรลุจุดหมายหรือมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด ผู้สอนควรคำนึงถึงพัฒนาการตามวัยของเด็กเป็นสำคัญ เพราะประสบการณ์ที่เด็กได้รับบางอย่างอาจต้องใช้เวลา มาตรฐานบางข้ออาจไม่ปรากฏชัดเจนในช่วงอายุ ๓ ปีหรือ ๔ ปี แต่อาจไปปรากฏชัดเจนในช่วงอายุ ๕ ปี นอกจากนี้สาระที่ควรเรียนรู้ทั้ง ๔ เรื่องในแต่ละปี ควรยึดหลักการเรียนรู้เรื่องที่อยู่ใกล้ตัวเด็กก่อน ควรประกอบด้วยสาระที่ควรเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางและสาระที่ควรเรียนรู้อันเกิดจากความสนใจของเด็กปฐมวัยซึ่งผู้สอนไม่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า ดังนั้นสถานศึกษาปฐมวัยจึงสามารถยืดหยุ่นสาระที่ควรเรียนรู้นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางได้ และควรให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญตามที่หลักสูตรกำหนด โดยจัดในรูปกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละวัน

๒.๓ การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ผู้สอนต้องพิจารณาถึงแนวการจัดประสบการณ์ที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งความสนใจ ความสามารถ และสภาพแวดล้อมของเด็กปฐมวัยเป็นหลักในการกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์ ซึ่งจะกล่าวต่อไปในบทที่ ๕

หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยควรกำหนดการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยแต่ละช่วงอายุให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะกับอายุ วุฒิภาวะ ระดับพัฒนาการ และลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า

มีโอกาสลงมือกระทำ เคลื่อนไหว สำรวจ สังเกต ทดลอง เล่น สืบค้น คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผู้สอนต้องกำหนดการจัดประสบการณ์ให้เห็นเป็นรูปธรรมในหลักสูตรสถานศึกษาของตน

๒.๔ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

เป็นหน้าที่ของผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ปฐมวัยจะกำหนดสภาพแวดล้อมทั้งภายใน ภายนอกห้องเรียน ที่ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับเด็ก ผู้สอนสามารถเขียนแผนการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องและสภาพแวดล้อมภายนอกห้องของสถานศึกษาปฐมวัย พร้อมทั้งเขียนคำอธิบายประกอบ ซึ่งแผนผังสภาพแวดล้อม สามารถจัดทำได้หลายรูปแบบ โดยคำนึงถึงหลักการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาปฐมวัยที่ให้มีทั้งมุมเล่น/ศูนย์เล่นต่างๆ นอกจากนี้การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางด้านจิตภาพถือว่ามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพ หลักสูตรสถานศึกษาควรเขียนให้เห็นเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนจะได้ถือเป็นหลักปฏิบัติในสถานศึกษาของตน

๒.๕ สื่อและแหล่งการเรียนรู้

การจัดการศึกษาปฐมวัยต้องอาศัยสื่อและ

แหล่งการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตร ผู้สอนในระดับปฐมวัยควรจัดเตรียมสื่อและแหล่งการเรียนรู้อย่างหลากหลายที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งอื่นๆ เน้นสื่อที่เหมาะสมกับวัย พัฒนาการของเด็ก รวมทั้งบริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ อาจจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเด็กมาใช้ให้เป็นประโยชน์

๒.๖ การประเมินพัฒนาการ

สถานศึกษาปฐมวัยมีหน้าที่จัดทำแนวปฏิบัติ

ในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้ทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน โดยให้สอดคล้องกับการประเมินพัฒนาการที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางซึ่งให้หลักการ ดังนี้

- ๒.๖.๑ ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
- ๒.๖.๒ ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
- ๒.๖.๓ สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
- ๒.๖.๔ ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน
- ๒.๖.๕ ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลายๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ

วิธีการประเมินที่เหมาะสมที่สุดและควรใช้กับเด็กปฐมวัย คือ การสังเกตและบันทึกข้อมูลเก็บไว้ในรูปแบบต่างๆ เช่น แบบบันทึกสั้น แบบสังเกต แบบมาตรวัดประมาณค่า ฯลฯ ควรเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ อาจทำในรูปแบบของแฟ้มผลงานเด็ก ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการกำหนดร่วมกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

๒.๗ การบริหารจัดการหลักสูตร

กำหนดวิธีการนำหลักสูตรไปใช้ ตลอด

จนการส่งเสริม สนับสนุน เพื่อให้การจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาบรรลุผล เด็กมีคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนด

๓. ตรวจสอบหลักสูตรของสถานศึกษาปฐมวัย เมื่อสถานศึกษาดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยเสร็จแล้ว ควรกำหนดให้มีการประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ อาจให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรที่จัดทำ แล้วประเมินระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตรเพื่อตรวจสอบว่านำไปใช้ได้ดีเพียงใด ควรปรับปรุงแก้ไขเรื่องใด และประเมินหลังการใช้หลักสูตรครบแต่ละช่วงอายุ ๓ ปี ๔ ปี ๕ ปี เพื่อสรุปผลหลักสูตรที่จัดทำและจะได้ปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น

แนวทางการตรวจสอบวิสัยทัศน์ของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

- ๑) วิสัยทัศน์มีความสอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันหรือไม่
- ๒) วิสัยทัศน์ที่กำหนดได้จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องหรือไม่
- ๓) วิสัยทัศน์แสดงสิ่งที่ต้องการในอนาคตหรือไม่
- ๔) วิสัยทัศน์มีกำหนดเวลาหรือไม่
- ๕) วิสัยทัศน์สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดไว้หรือไม่

แนวทางการตรวจสอบภารกิจของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

- ๑) ภารกิจมีข้อกำหนดที่สะท้อนความคิดด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยหรือไม่
- ๒) ภารกิจสะท้อนการปฏิบัติงานของสถานศึกษาและชุมชนหรือไม่
- ๓) ภารกิจสอดคล้องกับวิสัยทัศน์หรือไม่

ฯลฯ

แนวทางการตรวจสอบเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

- ๑) เป้าหมายสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และภารกิจในการจัดการศึกษาปฐมวัยหรือไม่
- ๒) เป้าหมายมีความชัดเจนและสอดคล้องกับจุดหมายหรือมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมากน้อยเพียงใด

ฯลฯ

แนวทางการตรวจสอบสาระการเรียนรู้รายปีของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

- ๑) สาระการเรียนรู้รายปีที่กำหนดครอบคลุมสาระที่ควรเรียนรู้ ๔ เรื่อง และประสบการณ์สำคัญทุกข้อ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยหรือไม่
- ๒) สาระการเรียนรู้รายปีที่กำหนดเหมาะกับช่วงอายุของเด็กปฐมวัยหรือไม่
- ๓) สาระการเรียนรู้รายปีที่กำหนดตอบสนองจุดหมายหรือมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมากน้อยเพียงใด

ฯลฯ

แนวทางการตรวจสอบการจัดประสบการณ์และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

- ๑) สถานศึกษาจัดประสบการณ์พัฒนาเด็กในแต่ละช่วงอายุเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเด็กมากน้อยเพียงใด
- ๒) สถานศึกษาจัดประสบการณ์ตอบสนองความต้องการ ความสนใจของเด็กมากน้อยเพียงใด
- ๓) สถานศึกษากำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัย หลักการ และแนวการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยหรือไม่
- ๔) สถานศึกษากำหนดสภาพแวดล้อมภายใน ภายนอกและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาเด็กชัดเจนมากน้อยเพียงใด
- ๕) สถานศึกษาจัดบรรยากาศการเรียนรู้ของสถานศึกษาสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยหรือไม่

ฯลฯ

แนวทางการตรวจสอบการประเมินพัฒนาการเด็กของหลักสูตรสถานศึกษา

ปฐมวัย

- ๑) สถานศึกษากำหนดวิธีการประเมินพัฒนาการเด็กสอดคล้องกับหลักการประเมินพัฒนาการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยหรือไม่
- ๒) สถานศึกษาเน้นการประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงมากน้อยเพียงใด
- ๓) สถานศึกษากำหนดวิธีการแสดงหลักฐานการเรียนรู้ พัฒนาการ และการสะท้อนตนเองของเด็กชัดเจนหรือไม่

๑๓๗

บทที่ ๔

การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ๓ - ๕ ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวันอาจใช้ชื่อเรียกกิจกรรมแตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน แต่ทั้งนี้ประสบการณ์ที่จัดจะต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และควรยืดหยุ่นให้มีสาระที่ควรเรียนรู้ที่เด็กสนใจและสาระที่ควรเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนด เมื่อเด็กได้รับประสบการณ์สำคัญและทำกิจกรรมในแต่ละชั่วโมงแล้วเด็กควรจะเกิดแนวคิดตามที่ได้เสนอแนะในหลักสูตร

สำหรับการนำแนวคิดจากนวัตกรรมต่างๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์ ผู้สอนต้องทำความเข้าใจนวัตกรรมนั้นๆ แต่ละนวัตกรรมจะมีจุดเด่นของตนเอง แต่โดยภาพรวมแล้วนวัตกรรมส่วนใหญ่จะยึดเด็กเป็นสำคัญ การลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวเด็กจะเป็นหัวใจสำคัญในแต่ละนวัตกรรม ต่อไปนี้คือตัวอย่างของนวัตกรรมที่เข้ามามีบทบาทในสถานศึกษาปฐมวัย

การสอนแบบมอนเตสซอรี (Montessori) เป็นการสอนที่ริเริ่มโดย ดร.มาเรีย มอนเตสซอรี แพทย์หญิงชาวอิตาลี ซึ่งมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายในการให้การศึกษาระยะแรกแก่เด็กนั้นไม่ใช่การเอาความรู้ไปบอก แต่ควรปลูกฝังให้เด็กเจริญเติบโตไปตามความต้องการตามธรรมชาติของเด็กเอง ทั้งนี้ มอนเตสซอรีได้พัฒนาวิธีการสอน การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมและอุปกรณ์การสอนต่างๆ ขึ้นมาใช้ โดยหลักสูตรที่นำมาสอนเด็ก แบ่งได้ ๕ หมวดใหญ่ๆ คือ ภาษา คณิตศาสตร์ วิชาการ ประสบการณ์ชีวิต และประสาทสัมผัส ส่วนวิธีการสอน จะใช้การสอน ๓ ขั้นตอน ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้สอนความคิดรวบยอดใหม่ ด้วยการทำความเข้าใจกับการสาธิตขั้นต้น ถ้าเด็กไม่เข้าใจขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง ครูจะเริ่มสาธิตให้ดูใหม่ เมื่อแน่ใจว่าเด็กเข้าใจสิ่งที่ทำให้เด็กดูแล้ว จึงจะดำเนินการขั้นตอนต่อไป (จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ ๒๕๔๒ : ๔๐ - ๕๔ อ้างถึงใน ภรณี คุรุรัตน์ ๒๕๔๒)

การสอนแบบโครงการ (Project Approach) คือ การที่เด็กศึกษาสืบค้นลงลึกในเรื่องที่เด็กสนใจหรือทั้งผู้สอนและเด็กสนใจ โดยเด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ สืบค้นข้อมูลเพื่อหาคำตอบจากคำถามของตนเอง ภายใต้การช่วยเหลือ แนะนำ โดยการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนจากผู้สอน แบ่งเป็น ๓ ระยะ คือระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ

และระยะสรุปโครงการ ซึ่งในแต่ละระยะจะประกอบด้วย การอภิปราย การออกภาคสนาม การสืบค้น การนำเสนอ และการจัดแสดง

การสอนภาษาโดยรวม/ธรรมชาติ (Whole Language) นวัตกรรมนี้มีปรัชญาความเชื่อว่าการสอนภาษาให้กับเด็กนั้นต้องเป็นการสอนภาษาที่สื่อความหมายกับเด็ก ผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน เด็กจึงจะสามารถเรียนรู้ภาษาได้ดีและเด็กควรอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยภาษาที่สื่อความหมาย มีการจัดสื่อเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการเล่นได้อย่างเป็นธรรมชาติที่สุด ไม่ใช่การทำแบบฝึกปฏิบัติ

การสอนตามแนวคิดวอลดอร์ฟ (Waldorf) แนวคิดนี้เชื่อว่า เด็กปฐมวัยเรียนรู้จากการเลียนแบบ ผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีกับเด็ก จุดมุ่งหมายของวอลดอร์ฟ คือ ช่วยให้นักเรียนบรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมี พัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่ดี มีสังคมที่สมบูรณ์ โดยเน้นในเรื่องจิตวิญญาณความรู้สึก เน้นการสร้างเจตคติในตัวเด็ก เน้นสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทำจากธรรมชาติ

การสอนตามแนวคิดนีโอ-ฮิวแมนิส (Neo - Humanist) แนวคิดนี้เชื่อว่า เด็กเปรียบเสมือนกิ่งไม้ใฝ่อ่อนๆ ที่ตัดได้ เพราะฉะนั้นจึงควรให้ความสนใจกับการศึกษาระดับอนุบาลยิ่งกว่าการศึกษาระดับใดๆ การจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้นั้นเกิดจากศักยภาพ ๔ ด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ ความมีน้ำใจและวิชาการ กระบวนการเรียนรู้จะอาศัยหลัก ๔ ข้อ คือ คลื่นสมองต่ำ การประสานกันของเซลล์สมอง ภาพพจน์ต่อตนเองและการให้ความรู้สึก

ผู้สอนระดับปฐมวัยต้องศึกษาและทำความเข้าใจในหลักการจัดประสบการณ์ แนวการจัดประสบการณ์ และรูปแบบการจัดกิจกรรมประจำวัน เพื่อนำหลักสูตรลงสู่การปฏิบัติ ดังนี้

๑. หลักการจัดประสบการณ์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ ได้กำหนดหลักการจัดประสบการณ์ไว้ ดังนี้

๑.๑ จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง

๑.๒ เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

๑.๓ จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต

๑.๔ จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

๑.๕ ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

๒. แนวทางการจัดประสบการณ์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ ได้ให้แนวทางการจัดประสบการณ์ คือ

๒.๑ จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

๒.๒ จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

๒.๓ จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

๒.๔ จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

๒.๕ จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้อสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน

๒.๖ จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

๒.๗ จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

๒.๘ จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

๒.๙ ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

๒.๑๐ จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำข้อมูลที่ได้มาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก และการวิจัยในชั้นเรียน

๓. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ ๓ - ๕ ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

๓.๑ หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

๓.๑.๑ กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวันและยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น

วัย ๓ ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ ๘ นาที

วัย ๔ ปี มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ ๑๒ นาที

วัย ๕ ปี มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ ๑๕ นาที

๓.๑.๒ กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า ๒๐ นาที

๓.๑.๓ กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ ๔๐ - ๖๐ นาที

๓.๑.๔ กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

๓.๒ ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

๓.๒.๑ **การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่** เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่างๆ จึงควรจัด

กิจกรรม โดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตาม จังหวะดนตรี

๓.๒.๒ การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรง ของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่น เครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับช้อนส้อม ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

๓.๒.๓ การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตาม วัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาส ตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

๓.๒.๔ การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออก อย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตร ประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควร จัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลง ของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

๓.๒.๕ การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรม ให้เด็กได้สนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้า จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่น เกมการศึกษา ที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและใน การทำกิจกรรมทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

๓.๒.๖ การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสนำภาษาสื่อสาร ถ่ายทอด ความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัด กิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้ เด็กรักการอ่าน และบุคลิกภาพที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึง ถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

๓.๒.๗ การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้ พัฒนาการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของ

สิ่งต่างๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่างๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่างๆ เช่น แท่งไม้รูปทรงต่างๆ ฯลฯ

๓.๓ รูปแบบการจัดกิจกรรมประจำวัน

การจัดตารางกิจกรรมประจำวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน จึงขอเสนอแนะสัดส่วนเวลาในการพัฒนาเด็กแต่ละวัน ดังนี้

รายการการพัฒนา	อายุ ๓ ปี ชั่วโมง : วัน (ประมาณ)	อายุ ๔ ปี ชั่วโมง : วัน (ประมาณ)	อายุ ๕ ปี ชั่วโมง : วัน (ประมาณ)
๑. การพัฒนาทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน (รวมทั้งการช่วยตนเองในการแต่งกาย การรับประทานอาหาร สุขอนามัยและ การนอนพักผ่อน)	๓	๒ ๑/๒	๒ ๑/๔
๒. การเล่นเสรี	๑	๑	๑
๓. การคิดและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	๑	๑	๑
๔. กิจกรรมด้านสังคม (การทำงานร่วมกับผู้อื่น)	๑/๒	๓/๔	๑
๕. กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่	๓/๔	๓/๔	๓/๔
๖. กิจกรรมที่มีการวางแผนโดยผู้สอน	๓/๔	๑	๑
เวลาโดยประมาณ	๗	๗	๗

หมายเหตุ

๑. สัดส่วนของเวลาในแต่ละวันที่เสนอไว้สามารถปรับและยืดหยุ่นได้ ขึ้นอยู่กับผู้สอนและสภาพการณ์ โดยยึดหลักการจัดกิจกรรมประจำวันประกอบ

๒. ตัวอย่างข้อรายการการพัฒนาที่นำเสนอให้ความสำคัญกับทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาขั้นแรกที่จะช่วยให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน ซึ่งเด็กช่วงอายุ ๓ ปีต้องใช้เวลาในการทำกิจวัตรประจำวันมาก และเมื่อเด็กอายุมากขึ้นเวลาที่ให้จะน้อยลงเพราะเด็กเกิดทักษะการช่วยเหลือตนเอง

แต่กิจกรรมด้านสังคมเด็กที่อายุน้อยยังยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นการให้เวลาในช่วงอายุ ๓ ปีจึงให้เวลาน้อยและจะเพิ่มขึ้นเมื่อเด็กอายุมาก ทั้งนี้เพราะเด็กต้องการเวลาในการเล่น ทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่นมากขึ้น เป็นการฝึกให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

๓. การเล่นเสรีเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัย ช่วยฝึกเด็กให้รู้จักเลือกตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ในแต่ละวัน เด็กทุกวัยควรมีโอกาสเล่นเสรี ๑ ชั่วโมง : วัน

๔. กิจกรรมที่ต้องมีการวางแผนโดยผู้สอน จะช่วยให้เด็กเกิดทักษะหรือความคิดรวบยอดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่น ผู้สอนต้องการให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับผลไม้ ซึ่งผู้สอนต้องวางแผนกิจกรรมล่วงหน้า เวลาที่ใช้ในแต่ละวันที่กำหนดไว้ ๓/๔ ชั่วโมง (๔๕ นาที) ในเด็กอายุ ๓ ปี มิได้หมายให้ผู้สอนสอนต่อเนื่อง ๔๕ นาทีใน ๑ กิจกรรม เพื่อให้เด็กเกิดความคิดรวบยอด ผู้สอนต้องพิจารณาว่าเด็กมีช่วงความสนใจสั้นจะต้องจัดแบ่งเวลาหลายช่วงให้เหมาะกับเด็กและเวลาที่เหลือ เด็กอาจถูกสอนความคิดรวบยอดเรื่องผลไม้ในกิจกรรมอื่นๆ

ตัวอย่างตารางกิจกรรมประจำวัน

ต่อไปนี้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้ได้หรือนำนวัตกรรมต่างๆ มาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมประจำวันตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมและสถานศึกษา

ตัวอย่างแบบที่ ๑	ตัวอย่างแบบที่ ๒
๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ รับประทานอาหาร	๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ รับประทานอาหาร
๐๘.๓๐-๐๘.๔๕ เคารพธงชาติ สวดมนต์	๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ เคารพธงชาติ สวดมนต์
๐๘.๔๕-๐๙.๐๐ ตรวจสุขภาพ ไปห้องน้ำ	๐๙.๐๐-๐๙.๓๐ กิจกรรมดนตรีและจังหวะ
๐๙.๐๐-๐๙.๒๐ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	๐๙.๓๐-๑๐.๓๐ กิจกรรมเสรี
๐๙.๒๐-๑๐.๒๐ กิจกรรมสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม	๑๐.๓๐-๑๐.๔๐ พัก (รับประทานอาหารเช้า)
๑๐.๒๐-๑๐.๓๐ พัก (ของว่างเช้า)	๑๐.๔๐-๑๑.๒๐ กิจกรรมกลางแจ้ง
๑๐.๓๐-๑๐.๔๕ กิจกรรมในวงกลม	๑๑.๒๐-๑๑.๓๐ พัก (ล้างมือ ล้างเท้า)
๑๐.๔๕-๑๑.๓๐ กิจกรรมกลางแจ้ง	๑๑.๓๐-๑๑.๕๐ กิจกรรมเสริมประสบการณ์
๑๑.๓๐-๑๒.๐๐ พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)	๑๑.๕๐-๑๓.๐๐ พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
๑๒.๐๐-๑๔.๐๐ นอนพักผ่อน	๑๓.๐๐-๑๕.๐๐ นอนพักผ่อน
๑๔.๐๐-๑๔.๒๐ เก็บที่นอน ล้างหน้า	๑๕.๐๐-๑๕.๑๐ เก็บที่นอน ล้างหน้า
๑๔.๒๐-๑๔.๓๐ พัก (ของว่างบ่าย)	๑๕.๑๐-๑๕.๓๐ พัก (รับประทานอาหารว่างบ่าย)
๑๔.๓๐-๑๔.๕๐ เกมการศึกษา	๑๕.๓๐-๑๕.๕๐ เล่นทาน
๑๔.๕๐-๑๕.๐๐ เตรียมตัวกลับบ้าน	๑๕.๕๐-๑๖.๐๐ เตรียมตัวกลับบ้าน

หมายเหตุ กิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวันอาจใช้ชื่อเรียกกิจกรรมแตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน

๑. กิจกรรมเสรี / การเล่นตามมุม

กิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุมเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่นหรือ มุมประสบการณ์หรือศูนย์การเรียนรู้ ที่จัดไว้ในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติศึกษา มุมบ้าน มุมร้านค้า เป็นต้น มุมต่างๆ เหล่านี้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม อนึ่ง กิจกรรมเสรีนอกจากให้เด็กเล่นตามมุมแล้ว อาจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมที่ผู้สอนจัดเสริมขึ้น เช่น เกมการศึกษา เครื่องเล่นสัมผัส กิจกรรมสร้างสรรค์ประเภทต่างๆ

การจัดกิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม อาจจัดได้หลายลักษณะ เช่น

- ❖ จัดกิจกรรมเสรี โดยเปิดโอกาสให้เด็กเลือกทำกิจกรรมสร้างสรรค์ และเล่นตามมุมเล่นในช่วงเวลาเดียวกันอย่างอิสระ
- ❖ จัดกิจกรรมเสรี โดยเน้นให้เด็กเลือกทำกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างน้อย ๑ - ๒ อย่าง หรือตามข้อตกลงในแต่ละวัน
- ❖ จัดกิจกรรมเสรี โดยการจัดมุมศิลปะหรือศูนย์ศิลปะให้เป็นส่วนหนึ่งของมุมเล่นหรือศูนย์การเรียนรู้ ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

๑. ขณะเด็กเล่น ผู้สอนต้องคอยสังเกตความสนใจในการเล่นของเด็ก หากพบว่า มุมใด เด็กส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะเล่นแล้ว ควรปรับเปลี่ยนจัดสื่อมุมเล่นใหม่ เช่น มุมบ้าน อาจดัดแปลงหรือเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนเป็นมุมร้านค้า มุมเสริมสวย มุมหมอ ฯลฯ

๒. หากมุมใดมีจำนวนเด็กในมุมมากเกินไป ผู้สอนควรให้เด็กมีโอกาสคิดแก้ปัญหา หรือผู้สอนชักชวนให้แก้ปัญหาในการเลือกเล่นมุมใหม่

๓. การเลือกเล่นมุม การเล่นมุมเดียวเป็นระยะเวลาสั้น อาจทำให้เด็กขาด ประสบการณ์การเรียนรู้ด้านอื่น ผู้สอนควรชักชวนให้เด็กเลือกมุมอื่นๆ ด้วย

๔. สื่อ เครื่องเล่นในแต่ละมุม ควรมีการปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมเป็นระยะ เพื่อให้ ไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย เช่น เก็บหนังสือนิทานบางเล่มที่เด็กหมดความสนใจ และนำ หนังสือนิทานใหม่มาวางแทน ฯลฯ

๒. กิจกรรมสร้างสรรค์

กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีก - ปะ การตัด - ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และ เหมาะกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การสร้างรูปจากกระดาษปักหมุด ฯลฯ

การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ควรจัดให้เด็กทำทุกวัน โดยอาจจัดวันละ ๓ - ๕ กิจกรรม ให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย ๑ - ๒ กิจกรรมตามความสนใจ

ข้อเสนอแนะ

๑. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ควรพยายามหาวัสดุท้องถิ่นมาใช้ก่อนเป็นอันดับแรก
๒. ก่อนให้เด็กทำกิจกรรม ต้องอธิบายวิธีใช้วัสดุที่ถูกต้องให้เด็กทราบพร้อมทั้งสาธิตให้ดูจนเข้าใจ เช่น การใช้ฟูก้นหรือกาว จะต้องปาดฟูก้นหรือกาวนั้นกับขอบภาชนะที่ใส่ เพื่อให้ไม่ให้กาวหรือสีไหลเลอะเทอะ
๓. ให้เด็กทำกิจกรรมสร้างสรรค์ประเภทใดประเภทหนึ่งร่วมกันในกลุ่มย่อย เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักการวางแผน และการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น
๔. แสดงความสนใจในงานของเด็กทุกคน ไม่ควรมองผลงานเด็กด้วยความขบขัน และควรนำผลงานของเด็กทุกคนหมุนเวียนจัดแสดงที่ป้ายนิเทศ
๕. หากพบว่าเด็กคนใดสนใจทำกิจกรรมอย่างเดียวยตลอดเวลา ควรกระตุ้นเร้า และจูงใจให้เด็กเปลี่ยนทำกิจกรรมอื่นบ้าง เพราะกิจกรรมสร้างสรรค์แต่ละประเภทพัฒนาเด็กแต่ละด้านแตกต่างกัน และเมื่อเด็กทำตามที่แนะนำได้ ควรให้แรงเสริมทุกครั้ง
๖. เก็บผลงานชิ้นที่แสดงความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อเป็นข้อมูลสังเกตพัฒนาการของเด็ก

๓. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง ซึ่งจังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบ ได้แก่ เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เคาะเหล็ก รำมะนา กลอง ฯลฯ มาประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เด็กวัยนี้ร่างกายกำลังอยู่ในระหว่างพัฒนา การใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายยังไม่ผสมผสานหรือประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ การเคลื่อนไหวของเด็กมีลักษณะต่างๆ ดังนี้

๑. ช้า ได้แก่ การคืบ คลาน
๒. เร็ว ได้แก่ การวิ่ง
๓. นุ่มนวล ได้แก่ การไหว้ การบิน
๔. จังหวะ ได้แก่ การกระต๊อบเท้าต่างๆ ตีกลองต่างๆ
๕. ร่าเริงมีความสุข ได้แก่ การตบมือ หัวเราะ
๖. เศร้าโศกเสียใจ ได้แก่ สีหน้า ท่าทาง

๑๓๑

ทิศทางการเคลื่อนไหว

๑. เคลื่อนไหวไปข้างหน้าและข้างหลัง
๒. เคลื่อนไหวไปข้างซ้ายและข้างขวา
๓. เคลื่อนตัวขึ้นและลง
๔. เคลื่อนไหวรอบทิศ

รูปแบบการเคลื่อนไหว

๑. การเคลื่อนไหวพื้นฐาน ได้แก่ การเคลื่อนไหวตามธรรมชาติของเด็ก มี ๒ ประเภท
  - ๑.๑ การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ ได้แก่ ตบมือ ผงกศีรษะ ขยิบตา ชันเข่า เกาะเท้า เคลื่อนไหวมือและแขน มือและนิ้วมือ เท้าและปลายเท้า
  - ๑.๒ การเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ ได้แก่ คลาน คืบ เดิน วิ่ง กระโดด คอมน้ำ ก้าวกระโดด
๒. การเลียนแบบ มี ๔ ประเภท
  - ๒.๑ เลียนแบบท่าทางสัตว์
  - ๒.๒ เลียนแบบท่าทางคน
  - ๒.๓ เลียนแบบเครื่องดนตรีกลไกและเครื่องเล่น
  - ๒.๔ เลียนแบบปรากฏการณ์ธรรมชาติ
๓. การเคลื่อนไหวตามบทเพลง ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือท่าทางประกอบเพลง เช่น เพลงไก่ เพลงข้ามถนน ฯลฯ
๔. การท่าทางกายบริหารประกอบเพลง ได้แก่ การท่าทางกายบริหารตามจังหวะและทำนองเพลง หรือคำคล้องจอง
๕. การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การเคลื่อนไหวที่让孩子คิดสร้างสรรค์ท่าทางขึ้นเอง อาจชี้แนะด้วยการป้อนคำถามเคลื่อนไหวโดยใช้อุปกรณ์ประกอบ เช่น ห่วงหอย แแถบผ้า ริบบิ้น ลูกทราย ฯลฯ
๖. การเล่นหรือการแสดงท่าทางตามคำบรรยาย เรื่องราว ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือแสดงท่าทางตามจินตนาการจากเรื่องราวหรือคำบรรยายที่ผู้สอนเล่า
๗. การปฏิบัติตามคำสั่งและข้อตกลง ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือท่าทางตามสัญญาณ หรือคำสั่งตามที่ได้ตกลงไว้ก่อนเริ่มกิจกรรม
๘. การฝึกท่าทางเป็นผู้นำ ผู้ตาม ได้แก่ การเคลื่อนไหวหรือท่าทางจากความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง แล้วให้เพื่อนปฏิบัติตามกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรเริ่มกิจกรรมจากการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ และมีวิธีการที่ไม่ยุ่งยากมากนัก เช่น ให้เด็กได้กระจายอยู่ภายในห้องหรือบริเวณที่ฝึก และให้เคลื่อนไหวไปตามธรรมชาติของเด็ก
๒. ควรให้เด็กได้แสดงออกด้วยตนเองอย่างอิสระและเป็นไปตามความนึกคิดของเด็กเอง ผู้สอนไม่ควรชี้แนะ
๓. ควรเปิดโอกาสให้เด็กคิดหาวิธีเคลื่อนไหวทั้งที่ต้องเคลื่อนที่และไม่ต้องเคลื่อนที่เป็นรายบุคคล เป็นคู่ เป็นกลุ่ม ตามลำดับและกลุ่มไม่ควรเกิน ๕ - ๖ คน
๔. ควรใช้สิ่งของที่อยู่กับตัวเด็ก เศษวัสดุต่างๆ เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ เศษผ้า ท่อนไม้ เข้ามาช่วยในการเคลื่อนไหวและให้จังหวะ
๕. ควรกำหนดจังหวะสัญญาณนัดหมายในการเคลื่อนไหวต่างๆ เช่น การเปลี่ยนท่าทาง หรือหยุดให้เด็กทราบเมื่อทำกิจกรรมทุกครั้ง
๖. ควรสร้างบรรยากาศอย่างอิสระ ช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่น เพลิดเพลิน และรู้สึกสบาย สนุกสนาน
๗. ควรจัดให้มีเกมการเล่นบ้าง เพื่อช่วยให้เด็กสนใจมากขึ้น
๘. กรณีเด็กไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรม ผู้สอนไม่ควรใช้วิธีบังคับ ควรให้เวลาและโน้มน้าวให้เด็กสนใจเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ
๙. หลังจากเด็กได้ออกกำลังเคลื่อนไหวร่างกายแล้วต้องให้เด็กพักผ่อน โดยอาจให้นอนเล่นบนพื้นห้อง นั่งพัก หรือเล่นสมมติเป็นตุ๊กตา อาจเปิดเพลงจังหวะช้าๆ เบาๆ ที่สร้างความรู้สึกให้เด็กอยากพักผ่อน

๔. กิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหาใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่างๆ เช่น สนทนา อภิปราย สาธิต ทดลอง เล่านิทาน เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ศึกษานอกสถานที่ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ฯลฯ

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ สามารถจัดได้หลากหลายวิธี เช่น

๑. การสนทนา อภิปราย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในการพูด การฟัง รู้จักแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสื่อที่ใช้อาจเป็นของจริง ของจำลอง รูปภาพ สถานการณ์จำลอง ฯลฯ

๒. การเล่านิทาน เป็นการเล่าเรื่องต่างๆ ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เน้นการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ดีขึ้น ในการเล่านิทานสื่อที่ใช้อาจเป็น รูปภาพ หนังสือนิทาน หุ่น การแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง

๓. การสาธิต เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้สังเกตและเรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมนั้นๆ ในบางครั้งผู้สอนอาจให้เด็กอาสาสมัครเป็นผู้สาธิตร่วมกับผู้สอน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง เช่น การเพาะเมล็ด การเป่าลูกโป่ง การเล่นเกมการศึกษา ฯลฯ

๔. การทดลอง/ปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เพราะได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ได้สังเกตการเปลี่ยนแปลง ฝึกการสังเกต การคิดแก้ปัญหา และส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นและค้นพบด้วยตนเอง เช่น การประกอบอาหาร การทดลองวิทยาศาสตร์ง่ายๆ การเลี้ยงหนอนผีเสื้อ การปลูกพืช ฯลฯ

๕. การศึกษานอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอีกรูปแบบหนึ่ง ด้วยการพาเด็กไปทัศนศึกษาสิ่งต่างๆ รอบสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็ก

๖. การเล่นเกมบทบาทสมมติ เป็นการให้เด็กเล่นสมมติตนเองเป็นตัวละครต่างๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทานหรือเรื่องราวต่างๆ อาจใช้สื่อประกอบการเล่นสมมติเพื่อสร้างความสนใจและก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น หุ่นสวมศีรษะ ที่คาดศีรษะรูปคนและสัตว์รูปแบบต่างๆ เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ของจริงชนิดต่างๆ

๗. การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง เป็นการจัดให้เด็กได้แสดงออกเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะ เกมที่นำมาเล่นไม่ควรเน้นการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรยึดหลักการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงและมีโอกาสนับพบด้วยตนเองให้มากที่สุด
๒. ผู้สอนควรยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลายของเด็กและให้โอกาสเด็กได้ฝึกคิด
๓. อาจเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แทนผู้สอน เช่น พ่อแม่ ตำรวจ หมอ ฯลฯ จะช่วยให้เด็กสนใจและสนุกสนานยิ่งขึ้น
๔. ในขณะที่เด็กทำกิจกรรม หรือหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ผู้สอนควรใช้คำถามปลายเปิดที่ชวนให้เด็กคิด ไม่ควรใช้คำถามที่มีคำตอบ “ใช่” “ไม่ใช่” หรือมีคำตอบให้เด็กเลือกและผู้สอนควรใจเย็นให้เวลาเด็กคิดคำตอบ
๕. ช่วงระยะเวลาที่จัดกิจกรรมสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความสนใจของเด็กและความเหมาะสมของกิจกรรมนั้นๆ เช่น กิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่ การประกอบอาหาร การปลูกพืช อาจใช้เวลานานกว่าที่กำหนดไว้

๕. กิจกรรมกลางแจ้ง

กิจกรรมกลางแจ้งเป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียนเพื่อออกกำลังกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ผู้สอนควรจัดให้เด็กได้เล่น เช่น

๕.๑ การเล่นเครื่องเล่นสนาม

เครื่องเล่นสนาม หมายถึง เครื่องเล่นที่เด็กอาจเป็นปาย หมุน โยก ซึ่งทำออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น

๕.๑.๑ เครื่องเล่นสำหรับปีนป่าย หรือตาข่ายสำหรับปีนเล่น

๕.๑.๒ เครื่องเล่นสำหรับโยกหรือไกว เช่น ม้าไม้ ชิงช้า ม้านั่งโยก กระดานหก ฯลฯ

๕.๑.๓ เครื่องเล่นสำหรับหมุน เช่น ม้าหมุน พวงมาลัยรถสำหรับหมุนเล่น

๕.๑.๔ ราวโหนขนาดเล็กสำหรับเด็ก

๕.๑.๕ ต้นไม้สำหรับเดินทรงตัว หรือไม้กระดานแผ่นเดียว

๕.๑.๖ เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน เช่น รถสามล้อ รถลากจูง ฯลฯ

๕.๒ การเล่นทราย

ทรายเป็นสิ่งที่เด็กๆ ชอบเล่น ทั้งทรายแห้ง ทรายเปียก นำมาก่อเป็นรูปต่างๆ ได้และสามารถนำวัสดุอื่นมาประกอบการเล่นตกแต่งได้ เช่น กิ่งไม้ ดอกไม้ เปลือกหอย ฟิมพ์ขนม ที่ตักทราย ฯลฯ

ปกติบ่อทรายจะอยู่กลางแจ้ง โดยอาจจัดให้อยู่ใต้ร่มเงาของต้นไม้หรือสร้างหลังคา ทำขอบกั้น เพื่อมิให้ทรายกระจัดกระจาย บางโอกาสอาจพรมน้ำให้ชื้นเพื่อเด็กจะได้ก่อเล่น นอกจากนี้ ควรมีวิธีการปิดกั้นมิให้สัตว์เลื้อยลงไปทำความสกปรกในบ่อทรายได้

๕.๓ การเล่นน้ำ

เด็กทั่วไปชอบเล่นน้ำมาก การเล่นน้ำนอกจากสร้างความพอใจและคลายความเครียดให้เด็กแล้วยังทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อีกด้วย เช่น เรียนรู้ทักษะการสังเกต จำแนก เปรียบเทียบปริมาตร ฯลฯ

อุปกรณ์ที่ใส่น้ำอาจเป็นถังที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะหรืออ่างน้ำวางบนขาตั้งที่มั่นคง ความสูงพอที่เด็กจะยืนได้พอดี และควรมีผ้าพลาสติกกันเลื้อยผ้าเปียกให้เด็กใช้คลุมระหว่างเล่น

๕.๔ การเล่นเกมในบ้านตุ๊กตาหรือบ้านจำลอง

เป็นบ้านจำลองสำหรับเด็กเล่น จำลองแบบจากบ้านจริงๆ อาจทำด้วยเศษวัสดุประเภทผ้าใบ กระสอบป่าน ของจริงที่ไม่ใช้แล้ว เช่น หม้อ เตา ชาม อ่าง เตาเรีด เครื่องครัว ตุ๊กตาสมมติเป็นบุคคลในครอบครัว เสื้อผ้าผู้ใหญ่ที่ไม่ใช้แล้วสำหรับผลัดเปลี่ยน มีการตกแต่งบริเวณใกล้เคียงให้เหมือนบ้านจริงๆ บางครั้งอาจจัดเป็นร้านขายของ สถานที่ทำการต่างๆ เพื่อให้เด็กเล่นเกมตามจินตนาการของเด็กเอง

๕.๕ การเล่นเกมช่างไม้

เด็กต้องการการออกกำลังกายในการเกาะ ดอก กิจกรรมการเล่นในมุมช่างไม้จะช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรง ช่วยฝึกการใช้มือและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา นอกจากนี้ยังฝึกให้รักงานและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

๕.๖ การเล่นเกมกีฬา

เป็นการนำอุปกรณ์กีฬามาให้เด็กเล่นอย่างอิสระหรือใช้ประกอบเกมการเล่นที่ให้อิสระแก่เด็กให้มากที่สุด ไม่ควรเน้นการแข่งขันเพื่อมุ่งหวังแพ้ - ชนะ อุปกรณ์กีฬาที่นิยมนำมาให้เด็กเล่น เช่น ลูกบอล ห่วงยาง ลูกทราย ฯลฯ

๕.๗ การเล่นเกมการละเล่น

กิจกรรมการเล่นเกมการละเล่นที่จัดให้เด็กเล่น เช่น เกมการละเล่นของไทย เกมการละเล่นของท้องถิ่น เช่น มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร แมงู โพงพาง ฯลฯ การละเล่นเหล่านี้ ต้องใช้บริเวณที่กว้าง การเล่นอาจเล่นเป็นกลุ่มเล็ก/กลุ่มใหญ่ก็ได้ ก่อนเล่นผู้สอนอธิบายกติกาและสาธิตให้เด็กเข้าใจ ไม่ควรนำเกมการละเล่นที่มีกติกายุ่งยากและเน้นการแข่งขันแพ้ชนะ มาจัดกิจกรรมให้กับเด็กวัยนี้ เพราะเด็กจะเกิดความเครียดและสร้างความรู้สึกละอายใจที่ไม่ดีต่อตนเอง

ข้อเสนอแนะ

๑. หมั่นตรวจตราเครื่องเล่นสนามและอุปกรณ์ประกอบให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยและใช้งานได้คืออยู่เสมอ
๒. ให้ออกาสเด็กเลือกเล่นกลางแจ้งอย่างอิสระทุกวัน อย่างน้อยวันละ ๓๐ นาที
๓. ขณะเด็กเล่นกลางแจ้ง ผู้สอนต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อระมัดระวังความปลอดภัยในการเล่น หากพบว่าเด็กแสดงอาการเหนื่อย อ่อนล้า ควรให้เด็กหยุดพัก
๔. ไม่ควรนำกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กระดับประถมศึกษามาใช้สอนกับเด็กระดับปฐมวัยเพราะยังไม่เหมาะสมกับวัย
๕. หลังจากเลิกกิจกรรมกลางแจ้ง ควรให้เด็กได้พักผ่อนหรือนั่งพัก ไม่ควรให้เด็กรับประทานอาหารกลางวันหรือดื่มนมทันที เพราะอาจทำให้เด็กอาเจียน เกิดอาการจุกแน่นได้

๖. เกมการศึกษา

เกมการศึกษาเป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผลและเกิดความคิดรวบยอด เกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่/ระยะ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัย ๓ - ๕ ปี เช่น เกมจับคู่ แยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมิโน ลอตโต ภาพตัดต่อ ต่อตามแบบ ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

๑. การสอนเกมการศึกษาในระยะแรก ควรเริ่มสอนโดยใช้ของจริง เช่น การจับคู่ ครอบโป่งแบ่งที่เหมือนกัน หรือการเรียงลำดับครอบโป่งแบ่งตามลำดับสูง - ต่ำ
๒. การเล่นเกมการศึกษาในแต่ละวัน อาจจัดให้เล่นทั้งเกมการศึกษาชุดใหม่และเกมการศึกษาชุดเก่า
๓. ผู้สอนอาจให้เด็กหมุนเวียนเข้ามาเล่นเกมการศึกษากับผู้สอนทีละกลุ่ม หรือเล่นทั้งชั้นตามความเหมาะสม
๔. ผู้สอนอาจให้เด็กที่เล่นได้แล้ว มาช่วยแนะนำกติกาการเล่นในบางโอกาสได้
๕. การเล่นเกมการศึกษา นอกจากใช้เวลาในช่วงกิจกรรมเกมการศึกษาตามตารางกิจกรรมประจำวันแล้วอาจให้เด็กเลือกเล่นอิสระในช่วงเวลากิจกรรมเสรีได้
๖. การเก็บเกมการศึกษาที่เล่นแล้ว อาจเก็บใส่กล่องเล็กๆ หรือใส่ถุงพลาสติกหรือใช้ยางรัดแยกแต่ละเกม แล้วจัดใส่กล่องใหญ่รวมไว้เป็นชุด

บทที่ ๕

การเขียนแผนการจัดประสบการณ์

การสอนในระดับปฐมวัยนั้นไม่สอนเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปแบบกิจกรรมบูรณาการ ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น ดังนั้นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาครบทุกด้านบรรลุ จุดหมายตามหลักสูตรนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนการจัดประสบการณ์และรู้หลักการเขียน แผนการจัดประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์ของการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

๑. เพื่อให้ผู้สอนวางแผนล่วงหน้าในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
๒. เพื่อให้ผู้สอนนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมประจำวันให้ บรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร ผู้สอนควรดำเนิน ตามขั้นตอน ต่อไปนี้

๑. **ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง** ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างละเอียด จนเกิดความเข้าใจว่า จะพัฒนาเด็กอย่างไร เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ นอกจากนี้ควรศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้น เช่น คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ข้อมูลพัฒนาการเด็ก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้น

๒. **วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ความสัมพันธ์ของมาตรฐานคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ (จุดหมาย) ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของเด็ก ๓ - ๕ ปี** ผู้สอนต้อง วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ ของเด็ก ๓ - ๕ ปี เพื่อนำไปพิจารณาสาระการเรียนรู้

๓. **วิเคราะห์สาระการเรียนรู้** ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เป็น สาระการเรียนรู้ซึ่งกำหนดไว้ ๒ ส่วน คือ ส่วนที่เป็นประสบการณ์สำคัญและส่วนที่เป็น สาระที่ควรเรียนรู้ โดยผู้สอนจะต้องวิเคราะห์และเลือกนำมากำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์

๔. กำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนต้องกำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งมีหลากหลาย รวมทั้งศึกษาแนวคิดจากนวัตกรรมที่ผู้สอนต้องการใช้สอดแทรกลงในการจัดประสบการณ์ สำหรับรูปแบบที่นิยมใช้จัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย คือ หน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนสามารถกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์เป็นรายสัปดาห์ บางสัปดาห์อาจใช้หน่วยการจัดประสบการณ์ตามความสนใจของเด็ก โดยพิจารณาข้อมูลหลักสูตรสถานศึกษา ตัวเด็ก สภาพแวดล้อม สังคม-วัฒนธรรม ประกอบ ทั้งนี้สามารถยืดหยุ่นตามความเหมาะสม

สำหรับการจัดประสบการณ์แบบหน่วย ผู้สอนต้องกำหนดหัวเรื่องโดยใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก การกำหนดหัวเรื่องสามารถทำได้ ๓ วิธีคือ

วิธีที่ ๑ เด็กเป็นผู้กำหนด

วิธีนี้ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้กำหนดหัวเรื่องได้ตามความสนใจของเด็ก เช่น ขณะเดินผ่านแปลงดอกไม้ เด็ก ๆ แสดงความสนใจผีเสื้อที่กำลังเกาะดอกไม้อยู่และต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องผีเสื้อ ดังนั้นผู้สอนจึงนำเรื่องผีเสื้อมาเป็นหัวเรื่องในการจัดทำหน่วยการจัดประสบการณ์

วิธีที่ ๒ ผู้สอนและเด็กร่วมกันกำหนด

วิธีนี้เป็นวิธีที่กำหนดร่วมกันระหว่างผู้สอนกับเด็ก โดยผู้สอนกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็น แล้วนำเรื่องที่สนใจมากำหนดเป็นหน่วยการจัดประสบการณ์ เช่น ผู้สอนอ่านนิทานเกี่ยวกับ “ช้าง” ให้เด็กฟัง และมีการสนทนา อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องช้าง ในที่สุดผู้สอนกับเด็กจึงตัดสินใจร่วมกันกำหนดเรื่อง “ช้าง” เป็นหน่วยการจัดประสบการณ์

วิธีที่ ๓ ผู้สอนเป็นผู้กำหนด

วิธีนี้ผู้สอนจะเป็นผู้วางแผนกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์และสาระการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยไว้ล่วงหน้าโดยพิจารณาจากโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่จัดทำไว้ หน่วยการจัดประสบการณ์นี้สามารถปรับและยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของเด็ก เช่น ผู้สอนกำหนดหัวเรื่อง “ยุง” ไว้ล่วงหน้าแล้ว แต่ปรากฏว่าเด็กอยากรู้เรื่อง “ผีเสื้อ” ผู้สอนสามารถยืดหยุ่นเปลี่ยนเรื่องนั้นมาเป็น “ผีเสื้อ” ได้และนำเรื่อง “ยุง” ไปจัดประสบการณ์ในโอกาสต่อไป

การกำหนดหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ ควรมีลักษณะ ดังนี้

- ❖ เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก
- ❖ ตรงตามความต้องการและความสนใจของเด็ก
- ❖ สอดคล้องกับสภาพและการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก
- ❖ ผนวกคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปได้อย่างผสมกลมกลืน

๕. **เขียนแผนการจัดประสบการณ์** ผู้สอนควรพิจารณาเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้สอนนำไปใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัยที่ผู้สอนรับผิดชอบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

๕.๑ นำหน่วยการจัดประสบการณ์มากำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้

เมื่อได้หน่วยการจัดประสบการณ์แล้ว ผู้สอนกำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ให้เข้ากับหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ สาระการเรียนรู้ประกอบด้วยประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ซึ่งสาระที่ควรเรียนรู้ในหลักสูตรนั้นเป็นสาระที่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาให้ ทั้งนี้เพื่อประสงค์ให้สามารถยืดหยุ่นได้โดยง่าย สะดวกต่อการปรับให้เหมาะสมกับความสนใจและสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก

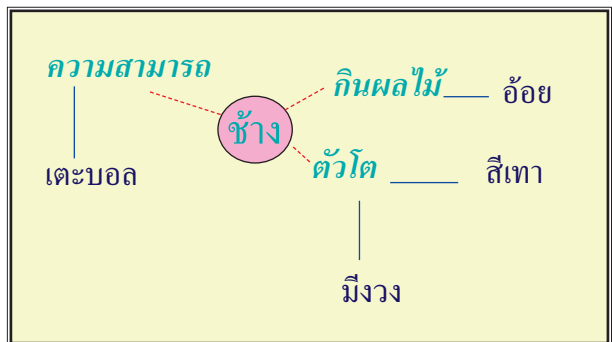
๕.๒ สังเกตหรือระดมความคิดจากเด็ก

ผู้สอนอาจสนทนากับเด็ก เพื่อจะได้ทราบว่าเด็กมีประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด เด็กอยากทราบอะไรเพิ่มเติม และผู้สอนควรตรวจสอบหลักสูตรเพื่อเพิ่มเติมสิ่งที่เด็กควรเรียนรู้ในหน่วยหรือหัวเรื่องนั้น ๆ

ตัวอย่าง หน่วย “ช้าง”

๑. **สิ่งที่เด็กรู้แล้ว**

- ช้างตัวโต สีเทา มิงวง
- กินอ้อย
- เตะบอล

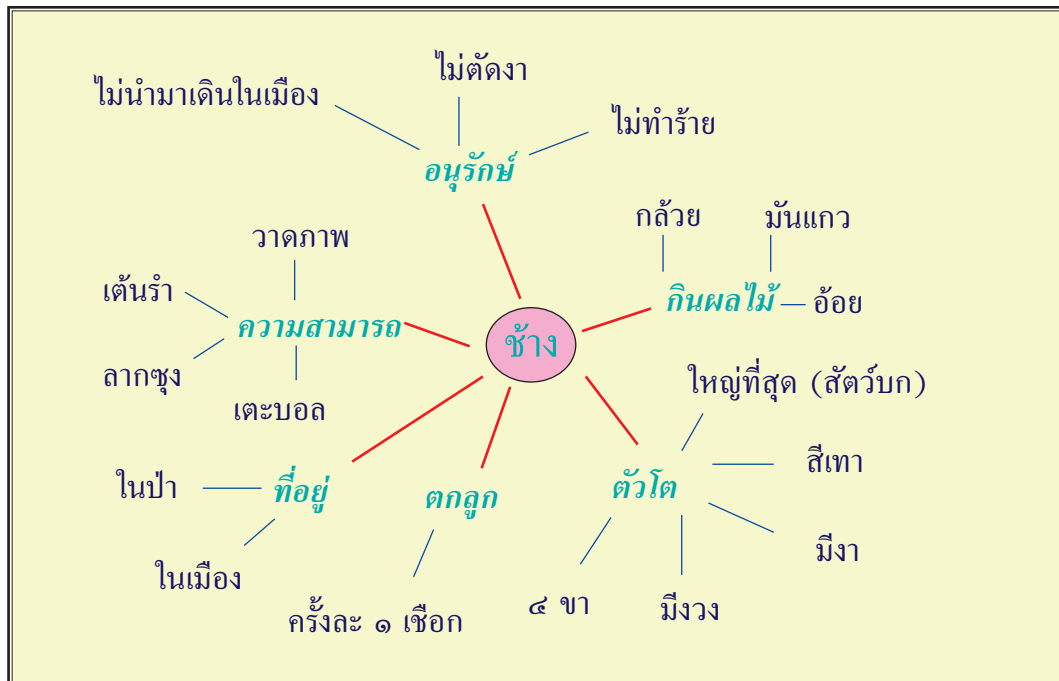
๒. **สิ่งที่เด็กต้องการรู้**

- ช้างตกถูกครั้งละกี่เชือก
- ช้างชอบอยู่ที่ไหน

๓. **สิ่งที่เด็กควรรู้**

- การอนุรักษ์ช้างไทย (มฐ.๗ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย)
- ความสามารถของช้างไทย (มฐ.๑๒ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้)

ตัวอย่างสิ่งที่เด็กเรียนรู้หลังจากเด็กเรียนรู้เรื่องช้างแล้ว

๕.๓ เขียนแผนการจัดประสบการณ์

เมื่อได้ขอบข่ายสาระที่เด็กต้องการรู้และสาระที่ผู้สอนคิดว่าเด็กควรรู้เพิ่มแล้ว ผู้สอนต้องเขียนแผนการจัดประสบการณ์ โดยคำนึงถึงมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ ในเด็กแต่ละกลุ่มอายุที่ผู้สอนรับผิดชอบ ประสบการณ์สำคัญที่คาดว่าจะเกิด สื่อ กิจกรรม และการประเมิน

สำหรับรูปแบบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ผู้สอนสามารถเขียนแผนการจัดประสบการณ์ไว้ล่วงหน้า และเขียนแผนการจัดประสบการณ์แบบหน่วย (Unit) แต่คู่มือฉบับนี้จะให้ไว้เพียง ๒ ตัวอย่าง ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยและสถานศึกษาของตนเองได้ ดังนี้

ชื่อหน่วย

(ระบุชื่อหัวเรื่องที่จะใช้ในการจัดประสบการณ์ได้จากหลักสูตรของสถานศึกษาที่กำหนดไว้แล้ว หรือ ยึดหยุ่น ปรับเปลี่ยนตามความสนใจของเด็ก)

สิ่งที่ได้รู้แล้ว	สิ่งที่เด็กต้องการรู้	สิ่งที่เด็กควรรู้
(ได้จากการสังเกต สนทนา กับเด็ก และผู้สอนบันทึก ข้อมูลไว้)	(ได้จากคำถามที่เด็กถาม ผู้สอน แสดงถึงความอยากรู้ ในหัวเรื่องนั้น ๆ ของเด็ก)	(ได้จากการศึกษาหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ ในส่วนที่เป็นสาระที่ควร เรียนรู้ และประสบการณ์สำคัญ)

วัน : (วันที่ทำการสอน)

เวลา : (ตามตารางกิจกรรมประจำวัน)

ชื่อกิจกรรม : (ชื่อกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน)

จุดประสงค์ : ๑.

๒.

๓.

๔.

ฯลฯ

(เป้าหมายพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับเด็กเมื่อทำกิจกรรมใน หน่วยแล้ว ควรอยู่บนพื้นฐานของพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน)

สาระการเรียนรู้ : ๑. สาระที่ควรเรียนรู้

(เป็นสาระที่ถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาที่ บุคลากรสถานศึกษาร่วมกันจัดทำ)

๒. ประสบการณ์สำคัญ

(เป็นประสบการณ์สำคัญที่คาดว่าจะเกิดและถูกกำหนด ไว้แล้วในหลักสูตรของสถานศึกษาที่บุคลากรสถานศึกษา ร่วมกันจัดทำ)

วิธีดำเนินกิจกรรม :

๑.

๒.

ฯลฯ

(ผู้สอนเขียนกิจกรรมโดยระบุการดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอน ตั้งแต่ต้นจนจบ โดยคำนึงถึงวัย พัฒนาการช่วงความสนใจของ เด็กและจุดประสงค์ที่ต้องการ)

สื่อ : (ระบุสื่อที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม)

การประเมิน : (ระบุวิธีการประเมินและสิ่งที่ประเมิน).

บันทึกหลังสอน :

ชื่อหน่วย : (ชื่อหัวเรื่องที่จะนำไปสอนเด็กได้จากหลักสูตรหรือความสนใจของเด็ก)

จุดประสงค์ : (เป้าหมายพฤติกรรมทั่วไปที่ต้องการให้เกิดเมื่อเด็กทำกิจกรรมครบตามระยะเวลาที่ผู้สอนวางแผนไว้ อาจเป็น ๑ สัปดาห์ หรือ ๒ สัปดาห์ ทั้งนี้ควรอยู่บนพื้นฐานพัฒนาการเด็กและจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย/สถานศึกษาปฐมวัย)

วันที่	จุดประสงค์	สาระการเรียนรู้		กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน
		สาระที่ควรเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ			
๑	กิจกรรม (ระบุชื่อกิจกรรม เช่น เคลื่อนไหวจังหวะ/เล่นกลองแจ๊ซ ฯลฯ และระบุจุดประสงค์ของกิจกรรมเป็นข้อ ๆ)	(สาระที่จะให้เด็กเรียนรู้)	(ประสบการณ์สำคัญที่คาดว่าจะเกิด)	(ดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ ช่วงเวลาของกิจกรรมที่จัด และหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย)	(ชื่อสื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม)	(ระบุประเมินอะไร ด้วยวิธีใด ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์)

บันทึกหลังสอน :

หมายเหตุ * เป็นการเขียนแผนการจัดประสบการณ์แบบกึ่งตาราง โดยภายในตารางจะเขียนกิจกรรมที่จัดในแต่ละวันอย่างละเอียดจนครบทุกกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์

ตัวอย่าง

การเขียนแผนการจัดประสบการณ์แบบที่ ๒

เฉพาะกิจกรรมกลุ่มย่อย/กิจกรรมในวงกลม/กิจกรรมเสริมประสบการณ์

ชื่อหน่วย : ช้าง*

- ** จุดประสงค์ : ๑. กล้าแสดงความคิดเห็น
๒. ฝึกทักษะในการฟังและพูด
๓. ฝึกการสังเกตและเปรียบเทียบ
๔. ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

วันที่	จุดประสงค์	สาระการเรียนรู้		กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน
		สาระที่ควรเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ			
๑	กิจกรรมกลุ่มย่อย/ กิจกรรมในวงกลม/ กิจกรรมเสริม ประสบการณ์ ๑. อธิบายรูปร่าง ลักษณะของ ช้างได้ ๒. เปรียบเทียบ ความเหมือน ความต่างของ ช้างกับสัตว์อื่น ได้ ๓. ทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้	รูปร่าง ลักษณะ ของช้าง	๑. การอธิบาย เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ (การใช้ภาษา) ๒. เปรียบเทียบ ขนาด รูปร่าง สี (การสังเกต การจำแนก และการ เปรียบเทียบ) ๓. การทำงาน ร่วมกับเด็กอื่น (การเรียนรู้ ทางสังคม)	๑. สนทนาร่วม กับเด็กเกี่ยวกับ รูปร่างลักษณะ ช้าง ๒. เปรียบเทียบ ความเหมือน ความต่างของ ช้างกับสัตว์อื่น ตามความคิดเห็น ๓. แบ่งกลุ่มให้ เด็กวาดภาพ และแต่ละกลุ่ม นำเสนอด้วย ภาพเขียน ต่อกลุ่มใหญ่	- หุ่นจำลอง ช้าง - ภาพช้าง - สีเขียน - กระดาษ	สังเกต ๑. การพูด อธิบายรูปร่าง ลักษณะของ ช้าง ๒. การเปรียบเทียบ ความ เหมือนความ ต่างของช้าง

หมายเหตุ * ผู้สอนควรให้เด็กมีประสบการณ์จริงเกี่ยวกับเรื่อง ช้าง เช่น พาไปทัศนศึกษา สวนสัตว์ ดูวิดีโอทัศน์

** จุดประสงค์ที่ยกมานั้นเป็นจุดประสงค์ทั่วไปของหน่วยช้างและนำมาเฉพาะส่วนที่สัมพันธ์กับกิจกรรมกลุ่มย่อย/กิจกรรมในวงกลม/กิจกรรมเสริมประสบการณ์

บทที่ ๖

สื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

สื่อ เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวเนื้อหาจากผู้ส่งไปยังผู้รับในการเรียนการสอน สื่อเป็นตัวกลางนำความรู้จากผู้สอนสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าใจยากกลายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจง่าย เรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง

สื่อประกอบการจัดกิจกรรม

สื่อประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ควรมีสื่อทั้งที่เป็นประเภท ๒ มิติ และ/หรือ ๓ มิติ ที่เป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก สื่อสะท้อนวัฒนธรรม สื่อที่ปลอดภัยต่อตัวเด็ก สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ให้ครบทุกด้าน สื่อที่เอื้อให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า โดยการจัดการใช้สื่อเริ่มต้นจาก สื่อของจริง ภาพถ่าย ภาพโครงสร้าง และ สัญลักษณ์ ทั้งนี้ การใช้สื่อต้องเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจและความต้องการของเด็กที่หลากหลาย ตัวอย่างสื่อประกอบการจัดกิจกรรม มีดังนี้

กิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม

๑. **มุมบทบาทสมมติ** อาจจัดเป็นมุมเล่น และมีตัวอย่างสื่อ ดังนี้

๑.๑ มุมบ้าน

- ❖ ของเล่นเครื่องใช้ในครัวขนาดเล็ก หรือของจำลอง เช่น เตา กะทะ ครก กาน้ำ เขียง มีดพลาสติก หม้อ จาน ช้อน ถ้วยชาม กะละมัง ฯลฯ
- ❖ เครื่องเล่นตุ๊กตา เสื้อผ้าตุ๊กตา เตียง เปลเด็ก ตุ๊กตา
- ❖ เครื่องแต่งบ้านจำลอง เช่น ชุดรับแขก โต๊ะเครื่องแป้ง หมอนอิง กระดาษขนาดเห็นเต็มตัว หวี ดลิပ်แป้ง ฯลฯ
- ❖ เครื่องแต่งกายบุคคลอาชีพต่างๆ ที่ใช้แล้ว เช่น ชุดเครื่องแบบทหาร ตำรวจ ชุดเสื้อผ้าผู้ใหญ่ชายและหญิง รองเท้า กระเป๋าถือที่ไม่ใช้แล้ว ฯลฯ

- ❖ โทรศัพท์ เตารีดจำลอง ที่รีดผ้าจำลอง
- ❖ ภาพถ่ายและรายการอาหาร

๑.๒ มุมหมอม

- ❖ เครื่องเล่นจำลองแบบเครื่องมือแพทย์และอุปกรณ์การรักษาผู้ป่วย เช่น หูฟัง เสื้อคลุมหมอ ฯลฯ
- ❖ อุปกรณ์สำหรับเลียนแบบการบันทึกข้อมูลผู้ป่วย เช่น กระดาษ ดินสอ ฯลฯ

๑.๓ มุมร้านค้า

- ❖ กล่องและขวดผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ใช้แล้ว
- ❖ อุปกรณ์ประกอบการเล่น เช่น เครื่องคิดเลข ลูกคิด ธนบัตรจำลอง ฯลฯ

๒. มุมบล็อก

- ❖ ไม้บล็อกหรือแท่งไม้ที่มีขนาดและรูปทรงต่างๆ กัน จำนวนตั้งแต่ ๕๐ ชิ้นขึ้นไป
- ❖ ของเล่นจำลอง เช่น รถยนต์ เครื่องบิน รถไฟ คน สัตว์ ต้นไม้ ฯลฯ
- ❖ ภาพถ่ายต่างๆ
- ❖ ที่จัดเก็บไม้บล็อกหรือแท่งไม้อาจเป็นชั้น ลังไม้หรือพลาสติก แยกตามรูปทรงขนาด

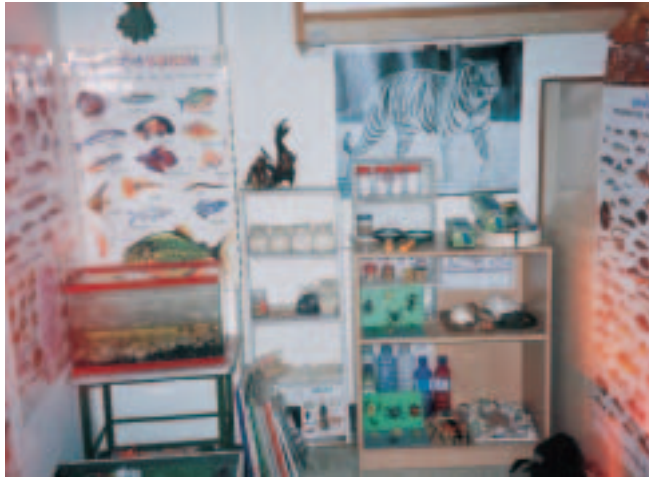
๓. มุมหนังสือ

- ❖ หนังสือภาพนิทาน สมุดภาพ หนังสือภาพที่มีคำและประโยคสั้น ๆ พร้อมภาพ
- ❖ ชั้นหรือที่วางหนังสือ
- ❖ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างบรรยากาศการอ่าน เช่น เสื่อ พรม หมอน ฯลฯ
- ❖ สมุดเซ็นยืมหนังสือกลับบ้าน
- ❖ อุปกรณ์สำหรับการเขียน
- ❖ อุปกรณ์เสริม เช่น เครื่องเล่นเทป ตลับเทปนิทานพร้อมหนังสือนิทาน หูฟัง ฯลฯ

๔. มุมวิทยาศาสตร์ หรือมุมธรรมชาติศึกษา

- ❖ วัสดุต่างๆ จากธรรมชาติ เช่น เมล็ดพืชต่างๆ เปลือกหอย ดิน หิน แร่ ฯลฯ
- ❖ เครื่องมือเครื่องใช้ในการสำรวจ สังเกต ทดลอง เช่น แวนขยาย แม่เหล็ก เจ็มทิส เครื่องชั่ง ฯลฯ

กิจกรรมสร้างสรรค์ ควรมีวัสดุ อุปกรณ์ ดังนี้

๑. การวาดภาพและระบายสี

- ❖ สีเทียนแท่งใหญ่ สีไม้ สีชอล์ก สีน้ำ
- ❖ พู่กันขนาดใหญ่ (ประมาณเบอร์ ๑๒)
- ❖ กระดาษ
- ❖ เสื้อคลุม หรือผ้ากันเปื้อน

๒. การเล่นกับสี

- ❖ การเป่าสี มี กระดาษ หลอดกาแฟ สีน้ำ
- ❖ การหยดสี มี กระดาษ หลอดกาแฟ พู่กัน สีน้ำ
- ❖ การพับสี มี กระดาษ สีน้ำ พู่กัน
- ❖ การเทสี มี กระดาษ สีน้ำ
- ❖ การเลงสี มี กระดาษ สีน้ำ แป้งเปียก

๓. การพิมพ์ภาพ

- ❖ แม่พิมพ์ต่างๆ จากของจริง เช่น นิ้วมือ ใบไม้ ก้านกล้วย ฯลฯ
- ❖ แม่พิมพ์จากวัสดุอื่นๆ เช่น เชือก เส้นด้าย ทราย ฯลฯ
- ❖ กระดาษ ผ้าเช็ดมือ สีโปสเตอร์ (สีน้ำ สีฝุ่น ฯลฯ)

๔. การปั้น เช่น ดินน้ำมัน ดินเหนียว แป้งโดว์ แผ่นรองปั้น แม่พิมพ์รูปต่างๆ ไม้ขนาดแบ่ง ฯลฯ

๕. การพับ ฉีก ตัด ปะ เช่น กระดาษ หรือวัสดุอื่นๆ ที่จะใช้พับ ฉีก ตัด ปะ กรรไกรขนาดเล็กปลายมน กาวน้ำหรือแปรงเปียก ผ้าเช็ดมือ ฯลฯ

๖. การประดิษฐ์เศษวัสดุ เช่น เศษวัสดุต่างๆ มีกล่องกระดาษ แกนกระดาษ เศษผ้า เศษไหม กาว กรรไกร สี ผ้าเช็ดมือ ฯลฯ

๗. การร้อย เช่น ลูกปัด หลอดคาแฟ หลอดด้าย ฯลฯ

๘. การสาน เช่น กระดาษ ใบตอง ไบมะพร้าว ฯลฯ

๙. การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ พลาสติกชิ้นเล็กๆ รูปทรงต่างๆ ผู้เล่นสามารถนำมาต่อเป็นรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการ

๑๐. การสร้างรูป เช่น จากกระดานปักหมุด จากแป้งตะปูที่ใช้หยัวยางหรือเชือกผูก ดึงให้เป็นรูปร่างต่างๆ

เกมการศึกษา

ตัวอย่างสื่อประเภทเกมการศึกษามีดังนี้

๑. เกมจับคู่

- ❖ จับคู่รูปร่างที่เหมือนกัน
- ❖ จับคู่ภาพเงา
- ❖ จับคู่ภาพที่ซ่อนอยู่ในภาพหลัก
- ❖ จับคู่สิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน สิ่งที่ใช้คู่กัน
- ❖ จับคู่ภาพส่วนเติมกับส่วนย่อย
- ❖ จับคู่ภาพกับโครงร่าง
- ❖ จับคู่ภาพชิ้นส่วนที่หายไป
- ❖ จับคู่ภาพที่เป็นประเภทเดียวกัน
- ❖ จับคู่ภาพที่ซ้อนกัน
- ❖ จับคู่ภาพสัมพันธ์แบบตรงกันข้าม
- ❖ จับคู่ภาพที่สมมาตรกัน
- ❖ จับคู่แบบอุปมาอุปไมย
- ❖ จับคู่แบบอนุกรม

๒. เกมภาพตัดต่อ

- ❖ ภาพตัดต่อที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ เช่น ผลไม้ ผัก ฯลฯ

๓. เกมจัดหมวดหมู่

- ❖ ภาพสิ่งต่างๆ ที่นำมาจัดเป็นพวกๆ
- ❖ ภาพเกี่ยวกับประเภทของใช้ในชีวิตประจำวัน
- ❖ ภาพจัดหมวดหมู่ตามรูปร่าง สี ขนาด รูปทรงเรขาคณิต

๔. เกมวางภาพต่อปลาย (โดมิโน)

- ❖ โดมิโนภาพเหมือน
- ❖ โดมิโนภาพสัมพันธ์

๕. เกมเรียงลำดับ

- ❖ เรียงลำดับภาพเหตุการณ์ต่อเนื่อง
- ❖ เรียงลำดับขนาด

๖. เกมศึกษารายละเอียดของภาพ (ลอตโต)

๗. เกมจับคู่แบบตารางสัมพันธ์ (เมตริกเกม)

๘. เกมพื้นฐานการบวก

กิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม

ตัวอย่างสื่อมีดังนี้

๑. สื่อของจริงที่อยู่ใกล้ตัวและสื่อจากธรรมชาติหรือวัสดุท้องถิ่น เช่น ต้นไม้ ใบไม้ เปลือกหอย เสื้อผ้า ฯลฯ
๒. สื่อที่จำลองขึ้น เช่น ลูกโลก ตุ๊กตาสัตว์ ฯลฯ
๓. สื่อประเภทภาพ เช่น ภาพพลิก ภาพโปสเตอร์ หนังสือภาพ ฯลฯ
๔. สื่อเทคโนโลยี เช่น วิทยู เครื่องบันทึกเสียง เครื่องขยายเสียง โทรศัพท์ ฯลฯ

กิจกรรมกลางแจ้ง

ตัวอย่างสื่อ ดังนี้

๑. เครื่องเล่นสนาม เช่น เครื่องเล่นสำหรับปีนป่าย เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน ฯลฯ
๒. ที่เล่นทราย มีทรายละเอียด เครื่องเล่นทราย เครื่องตวง ฯลฯ
๓. ที่เล่นน้ำ มีภาชนะใส่น้ำหรืออ่างน้ำวางบนขาตั้งที่มั่นคง ความสูงพอที่เด็กจะยืนได้พอดี เสื้อคลุมหรือผ้ากันเปื้อนพลาสติก อุปกรณ์เล่นน้ำ เช่น ถ้วยตวง ขวดต่างๆ สายยาง กรวยกรอกน้ำ ตุ๊กตายาง ฯลฯ

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

ตัวอย่างสื่อ ดังนี้

๑. เครื่องเคาะจังหวะ เช่น ฉิ่ง เหล็กสามเหลี่ยม กรับ รำมะนา กลอง ฯลฯ
๒. อุปกรณ์ประกอบการเคลื่อนไหว เช่น หนังสือพิมพ์ ริบบิ้น แถบผ้า ห่วง หวาย ถุงทราย ฯลฯ

การเลือกสื่อ

มีวิธีการเลือกสื่อ ดังนี้

๑. เลือกให้ตรงกับจุดมุ่งหมายและเรื่องที่สอน
๒. เลือกให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก
๓. เลือกให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่เด็กอยู่หรือสถานภาพของสถานศึกษา
๔. มีวิธีการใช้ง่าย และนำไปใช้ได้หลายกิจกรรม
๕. มีความถูกต้องตามเนื้อหาและทันสมัย
๖. มีคุณภาพดี เช่น ภาพชัดเจน ขนาดเหมาะสม ไม่ใช่สีสะท้อนแสง
๗. เลือกสื่อที่เด็กเข้าใจง่ายในเวลาสั้นๆ ไม่ซับซ้อน
๘. เลือกสื่อที่สามารถสัมผัสได้
๙. เลือกสื่อเพื่อใช้ฝึก และส่งเสริมการคิดเป็น ทำเป็น และกล้าแสดงความคิดเห็นด้วยความมั่นใจ

การจัดหาสื่อ

สามารถจัดหาได้หลายวิธี คือ

๑. จัดหาโดยการขอยืมจากแหล่งต่างๆ เช่น ศูนย์สื่อของสถานศึกษาของรัฐบาล หรือสถานศึกษาเอกชน ฯลฯ
๒. จัดซื้อสื่อและเครื่องเล่นโดยวางแผนการจัดซื้อตามลำดับความจำเป็น เพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ทางสถานศึกษาสามารถจัดสรรให้และสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์

๓. ผลิตสื่อและเครื่องเล่นขึ้นใช้เองโดยใช้วัสดุที่ปลอดภัยและหาง่าย เป็นเศษวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น กระดาษแข็งจากลังกระดาษ รูปภาพจากแผ่นป้ายโฆษณา รูปภาพจากหนังสือนิตยสารต่าง ๆ เป็นต้น

ขั้นตอนการดำเนินการผลิตสื่อสำหรับเด็ก

มีดังนี้

๑. ตรวจสอบความต้องการของการใช้สื่อให้ตรงกับจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้และกิจกรรมที่จัด
๒. วางแผนการผลิต โดยกำหนดจุดมุ่งหมายและรูปแบบของสื่อให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก สื่อนั้นจะต้องมีความคงทนแข็งแรง ประณีตและสะดวกต่อการใช้
๓. ผลิตสื่อตามรูปแบบที่เตรียมไว้
๔. นำสื่อไปทดลองใช้หลาย ๆ ครั้งเพื่อหาข้อดี ข้อเสีย จะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น
๕. นำสื่อที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้จริง

การใช้สื่อ

ดำเนินการดังนี้

๑. **การเตรียมพร้อมก่อนใช้สื่อ** มีขั้นตอน คือ

๑.๑ เตรียมตัวผู้สอน

- ❖ ผู้สอนจะต้องศึกษาจุดมุ่งหมายและวางแผนว่าจะจัดกิจกรรมอะไรบ้าง
- ❖ เตรียมจัดหาสื่อและศึกษาวิธีการใช้สื่อ
- ❖ จัดเตรียมสื่อและวัสดุอื่น ๆ ที่จะต้องใช้ร่วมกัน
- ❖ ทดลองใช้สื่อก่อนนำไปใช้จริง

๑.๒ เตรียมตัวเด็ก

- ❖ ศึกษาความรู้พื้นฐานเดิมของเด็กให้สัมพันธ์กับเรื่องที่จะสอน
- ❖ เร้าความสนใจเด็กโดยใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน
- ❖ ให้เด็กมีความรับผิดชอบ รู้จักใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ไม่ใช่ทำลายเล่นแล้วเก็บให้ถูกที่

๑.๓ เตรียมสื่อให้พร้อมก่อนนำไปใช้

- ❖ จัดลำดับการใช้สื่อว่าจะใช้อะไรก่อนหรือหลังเพื่อความสะดวกในการสอน
- ❖ ตรวจสอบและเตรียมเครื่องมือให้พร้อมที่จะใช้ได้ทันที
- ❖ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกับสื่อ

๒. **การนำเสนอสื่อ** เพื่อให้บรรลุผลโดยเฉพาะในกิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมวงกลม/กิจกรรมกลุ่มย่อย ควรปฏิบัติ ดังนี้
  - ๒.๑ สร้างความพร้อมและเร้าความสนใจให้เด็กก่อนจัดกิจกรรมทุกครั้ง
  - ๒.๒ ใช้สื่อตามลำดับขั้นของแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้
  - ๒.๓ ไม่ควรให้เด็กเห็นสื่อหลาย ๆ ชนิดพร้อม ๆ กัน เพราะจะทำให้เด็กไม่สนใจกิจกรรมที่สอน
  - ๒.๔ ผู้สอนควรยืนอยู่ด้านข้างหรือด้านหลังของสื่อที่ใช้กับเด็ก ผู้สอนไม่ควรยืนหันหลังให้เด็ก จะต้องพูดคุยกับเด็กและสังเกตความสนใจของเด็ก พร้อมทั้งสำรวจข้อบกพร่องของสื่อที่ใช้ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
  - ๒.๕ เปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมใช้สื่อ

ข้อควรระวังในการใช้สื่อการเรียนการสอน

การใช้สื่อในระดับปฐมวัยควรระวัง

ในเรื่อง ต่อไปนี้

๑. **วัสดุที่ใช้** ต้องไม่มีพิษ ไม่หัก และแตกง่าย มีพื้นผิวเรียบ ไม่เป็นเสี้ยน
๒. **ขนาด** ไม่ควรมีขนาดใหญ่เกินไป เพราะยากต่อการหยิบยก อาจจะตกลงมาเสียหาย แตก เป็นอันตรายต่อเด็กหรือใช้ไม่สะดวก เช่น กรรไกรขนาดใหญ่ โต๊ะ เก้าอี้ที่ใหญ่และสูงเกินไป และไม่ควรมีขนาดเล็กเกินไป เด็กอาจจะนำไปอมหรือกลืนทำให้ติดคอหรือไหลลงท้องได้ เช่น ลูกบิดเล็ก ลูกแก้วเล็ก ฯลฯ
๓. **รูปทรง** ไม่เป็นรูปทรงแหลม รูปทรงเหลี่ยม เป็นสัน
๔. **น้ำหนัก** ไม่ควรมีน้ำหนักมาก เพราะเด็กยกหรือหยิบไม่ไหว อาจจะตกลงมาเป็นอันตรายต่อตัวเด็ก
๕. **ความปลอดภัย** หลีกเลี่ยงสื่อที่เป็นอันตรายต่อตัวเด็ก เช่น สารเคมี วัตถุไวไฟ ฯลฯ
๖. **สี** หลีกเลี่ยงสีที่เป็นอันตรายต่อสายตา เช่น สีสะท้อนแสง ฯลฯ

การประเมินการใช้สื่อ

ควรพิจารณาจากองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ ผู้สอน เด็ก และสื่อ เพื่อจะได้ทราบว่าสื่อ นั้นช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใด จะได้นำมาปรับปรุงการผลิตและการใช้สื่อให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้วิธีสังเกต ดังนี้

๑. สื่อ นั้นช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้เพียงใด
๒. เด็กชอบสื่อ นั้นเพียงใด
๓. สื่อ นั้นช่วยให้การจัดประสบการณ์ตรงกับจุดประสงค์หรือไม่ ถูกต้องตามสาระการเรียนรู้และทันสมัยหรือไม่
๔. สื่อ นั้นช่วยให้เด็กสนใจมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

การเก็บ รักษา และซ่อมแซมสื่อ

การจัดเก็บสื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กฝึกการสังเกต การเปรียบเทียบ การจัดกลุ่ม ส่งเสริมความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจ ช่วยเหลือ ผู้สอนไม่ควรใช้การเก็บสื่อเป็นการลงโทษเด็ก การเก็บรักษาและซ่อมแซมสื่อสามารถดำเนินการ ดังนี้

๑. เก็บสื่อให้เป็นระเบียบและเป็นหมวดหมู่ตามลักษณะประเภทของสื่อ สื่อที่เหมือนกันจัดเก็บหรือจัดวางไว้ด้วยกัน
๒. วางสื่อในระดับสายตาของเด็ก เพื่อให้เด็กหยิบใช้ จัดเก็บได้ด้วยตนเอง
๓. ภาชนะที่จัดเก็บสื่อควรโปร่งใส เพื่อให้เด็กมองเห็นสิ่งที่อยู่ภายในได้ง่ายและควรมีมือจับเพื่อให้สะดวกในการขนย้าย
๔. ฝึกให้เด็กรู้ความหมายของรูปภาพหรือสีที่เป็นสัญลักษณ์แทนหมวดหมู่ประเภทสื่อ เพื่อเด็กจะได้เก็บเข้าที่ได้ถูกต้อง การใช้สัญลักษณ์ควรมีความหมายต่อการเรียนรู้ของเด็ก สัญลักษณ์ควรใช้สื่อของจริง ภาพถ่ายหรือสำเนา ภาพวาด ภาพโครงร่างหรือภาพที่เขียนด้วยเส้นประ หรือบัตรคำติดคู่กับสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง
๕. ตรวจสอบสื่อหลังจากที่ใช้แล้วทุกครั้งว่ามีสภาพสมบูรณ์ จำนวนครบถ้วนหรือไม่
๖. ซ่อมแซมสื่อชำรุด และทำเต็มส่วนที่ขาดหายไปให้ครบชุด

การพัฒนาสื่อ

การพัฒนาสื่อเพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรมในระดับปฐมวัยนั้น ก่อนอื่นควรได้สำรวจข้อมูล สภาพปัญหาต่างๆ ของสื่อทุกประเภทที่ใช้อยู่ว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อจะได้ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับความต้องการ

แนวทางการพัฒนาสื่อ ควรมีลักษณะเฉพาะ ดังนี้

๑. ปรับปรุงสื่อให้ทันสมัยเข้ากับเหตุการณ์ ใช้ได้สะดวก ไม่ซับซ้อนเกินไป เหมาะสมกับวัยของเด็ก
๒. รักษาความสะอาดของสื่อ ถ้าเป็นวัสดุที่ล้างน้ำได้ เมื่อใช้แล้วควรได้ล้าง เช็ด หรือบดฝุ่นให้สะอาด เก็บไว้เป็นหมวดหมู่ วางเป็นระเบียบหยิบใช้ง่าย
๓. ถ้าเป็นสื่อที่ผู้สอนผลิตขึ้นมาใช้เองและผ่านการทดลองใช้มาแล้ว ควรเขียนคู่มือประกอบการใช้สื่อนั้น โดยบอกชื่อสื่อ ประโยชน์และวิธีใช้สื่อ รวมทั้งจำนวนชิ้นส่วนของสื่อในชุดนั้นและเก็บคู่มือไว้ในซองหรือถุง พร้อมสื่อที่ผลิต
๔. พัฒนาสื่อที่สร้างสรรค์ ใช้ได้นอกประสงค์ คือ เป็นได้ทั้งสื่อเสริมพัฒนาการและเป็นของเล่นสนุกสนานเพลิดเพลิน

บทที่ ๗

การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการ หมายถึง กระบวนการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในขณะที่ทำกิจกรรม แล้วจดบันทึกลงในเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างขึ้นหรือกำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง เป็นข้อมูลในการพัฒนากิจกรรมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ

การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติตามตารางกิจกรรมประจำวันและครอบคลุมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อนำผลมาใช้ในการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ พัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละคน ด้วยเหตุนี้ผู้สอนซึ่งเป็นผู้ที่จะทำหน้าที่ประเมินพัฒนาการเด็กจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในพัฒนาการเด็กวัย ๓-๕ ปีเป็นอย่างดี และต้องเข้าใจโครงสร้างของการประเมินอย่างละเอียดว่าจะประเมินเมื่อไร และอย่างไร ต้องมีความสามารถในการเลือกเครื่องมือ และวิธีการที่จะใช้ได้อย่างถูกต้อง จึงจะทำให้ผลของการประเมินนั้นเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ การประเมินพัฒนาการอาจทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่ง่ายต่อการปฏิบัติและนิยมใช้กันมาก คือ การสังเกต ซึ่งต้องทำอย่างต่อเนื่อง และบันทึกไว้เป็นหลักฐานอย่างสม่ำเสมอ อาจกล่าวได้ว่าผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องกับเด็กต้องคำนึงถึงเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

หลักการประเมินพัฒนาการของเด็ก

๑. ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
๒. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
๓. สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
๔. ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน
๕. ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลายๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ

ขั้นตอนการประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย จะต้องผ่านขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาและทำความเข้าใจพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังปรากฏในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ อย่างละเอียด จึงจะทำให้ดำเนินการประเมินพัฒนาการได้อย่างถูกต้อง และตรงกับความเป็นจริง

๒. วางแผนเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับใช้บันทึกและประเมินพัฒนาการ เช่น แบบบันทึกพฤติกรรมเหมาะที่จะใช้บันทึกพฤติกรรมของเด็ก การบันทึกรายวันเหมาะกับการบันทึกกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนทุกวัน การบันทึกการเลือกของเด็กเหมาะสำหรับใช้บันทึกลักษณะเฉพาะหรือปฏิภิกิริยาที่เด็กมีต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะเลือกใช้เครื่องมือประเมินพัฒนาการให้เหมาะสม เพื่อจะได้ผลของพัฒนาการที่ถูกต้องตามต้องการ

๓. ดำเนินการประเมินและบันทึกพัฒนาการ หลังจากที่ได้วางแผนและเลือกเครื่องมือที่จะใช้ประเมินและบันทึกพัฒนาการแล้ว ก่อนจะลงมือประเมินและบันทึกจะต้องอ่านคู่มือหรือคำอธิบายวิธีการใช้เครื่องมือต่างๆ อย่างละเอียด แล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนที่ปรากฏในคู่มือและบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรต่อไป

๔. ประเมินและสรุป การประเมินและสรุปนั้นต้องดูจากผลการประเมินหลายๆ ครั้ง มิใช่เพียงครั้งเดียว หรือนำเอาผลจากการประเมินเพียงครั้งเดียวมาสรุป อาจทำให้ผิดพลาดได้ ผลการประเมินดูได้จากผลที่ปรากฏในเครื่องมือประเมินและบันทึกพัฒนาการ เช่น ประเมินการชักกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กอายุ ๓ ปี ปรากฏว่ายังเดินขึ้นบันไดสลั้บเท้าไม่ได้ ก็ต้องมาตีความหมายว่ากำลังขาของเด็กยังมีไม่พอที่จะเดินสลั้บเท้าขึ้นบันได อาจสรุปได้ว่าพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ยังไม่แข็งแรงเหมาะสมกับวัยต้องจัดกิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ส่วนขาต่อไป

๕. รายงานผล เมื่อได้ผลจากการประเมินและสรุปพัฒนาการของเด็กแล้ว ผู้สอนจะต้องตัดสินใจว่าจะรายงานข้อมูลไปยังผู้ใด เพื่อจุดประสงค์อะไร และจะต้องใช้รูปแบบใดสำหรับรายงาน เช่น ต้องรายงานผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง เพื่อให้ทราบว่ากิจกรรมหรือประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้เด็กนั้น ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแต่ละคนอย่างไร เป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่ เพื่อจะได้วางแผนช่วยเหลือเด็กได้ตรงตามความต้องการต่อไป โดยสถานศึกษาจะมีสมุดรายงานประจำตัวเด็ก ผู้สอนใช้สมุดรายงานนั้นเป็นเครื่องมือหรือแบบรายงานผู้ปกครองได้ และถ้าผู้สอนมีข้อเสนอแนะหรือจะขอความร่วมมือจากผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กก็อาจจะเขียนเพิ่มเติมลงไป ในสมุดรายงาน และต้องคำนึง

ไว้เสมอไม่ว่าจะใช้แบบรายงานใด ข้อมูลควรจะมีความหมายเกิดประโยชน์แก่เด็กเป็นสำคัญ การบันทึกข้อความลงในสมุดรายงานประจำตัวเด็ก ผู้สอนควรใช้ภาษาในทางสร้างสรรค์มากกว่า ในทางลบ

๖. การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมิน ผู้สอนต้องตระหนักว่าการทำงานร่วมกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเป็นเรื่องสำคัญมาก ผู้สอนควรยกย่องผู้ปกครองที่พยายามมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ผู้สอนจะต้องต้อนรับผู้ปกครองที่มาสถานศึกษา ขอบคุณสำหรับความร่วมมือ เขียนจดหมายถึงผู้ปกครองเพื่อรายงานเรื่องเด็ก พุดคุยด้วยตนเองหรือทางโทรศัพท์ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้ปกครองรู้สึกถึงความสำคัญของตนเองและต้องการที่จะมีส่วนร่วมกับผู้สอนในการพัฒนาเด็กของตน

การติดต่อสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองควรจะเป็นการติดต่อสื่อสาร ๒ ทาง คือ *จากสถานศึกษาไปสู่บ้านและจากบ้านมายังสถานศึกษา* กระตุ้นให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นที่มีประโยชน์ต่อการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก เพราะผู้ปกครองจะให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับตัวเด็ก ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาเด็ก ทุกคนได้เป็นอย่างดี สำหรับการติดต่อกับผู้ปกครองอาจทำได้หลายวิธีเช่น การติดต่อด้วยวาจา ได้แก่ การสนทนาด้วยตนเอง ทางโทรศัพท์ การเยี่ยมบ้าน การประชุมผู้ปกครอง การติดต่อด้วยวิธีอื่น เช่น ป้ายติดประกาศ วารสาร ข่าวสาร ผู้รับฟังความคิดเห็น เป็นต้น นอกจากนี้อาจให้ผู้ปกครองอาสาสมัครมาช่วยงานผู้สอนในสถานศึกษา เช่น เล่นิทาน ร้องเพลงและอ่านหนังสือให้เด็กฟัง ช่วยในเวลาเด็กทำกิจกรรมเสรี ช่วยสังเกตเด็ก บันทึกพัฒนาการและอื่นๆ อีกมากมายที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็ก ซึ่งสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำงานกับผู้สอนเป็นอย่างยิ่ง

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการเด็ก

ในการสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยแต่ละครั้ง ควรใช้วิธีการประเมินอย่างหลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด วิธีการที่เหมาะสมและนิยมใช้ในการประเมินเด็กปฐมวัย มีด้วยกันหลายวิธี ดังต่อไปนี้

๑. **การสังเกตและการบันทึก** การสังเกต มีอยู่ ๒ แบบ คือ *การสังเกตอย่างมีระบบ* ได้แก่ การสังเกตอย่างมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนตามแผนที่วางไว้ และอีกแบบหนึ่งคือ *การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ* เป็นการสังเกตในขณะที่เด็กทำกิจกรรมประจำวันและเกิดพฤติกรรมที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นและผู้สอนจดบันทึกไว้ การสังเกตเป็นวิธีการที่ผู้สอนใช้ใน

การศึกษาพัฒนาการของเด็ก เมื่อมีการสังเกตก็ต้องมีการบันทึก ผู้สอนควรทราบว่า จะบันทึกอะไร การบันทึกพฤติกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องทำอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากเด็กเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงต้องนำมาบันทึกเป็นหลักฐานไว้อย่างชัดเจน การสังเกตและการบันทึกพัฒนาการเด็กสามารถใช้แบบง่าย ๆ คือ

๑.๑ แบบบันทึกพฤติกรรม ใช้บันทึกเหตุการณ์เฉพาะอย่างโดยบรรยาย พฤติกรรมเด็ก ผู้บันทึกต้องบันทึกวัน เดือน ปีเกิดของเด็ก และวัน เดือน ปีที่ทำการบันทึก แต่ละครั้ง

ตัวอย่างแบบบันทึกพฤติกรรมเด็ก ตามหัวข้อประเด็นสำคัญ					
ชื่อ ด.ญ.ไฉ่ สมบูรณ์ดี เกิดวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ชั้นอนุบาลปีที่ ๒ / ๑ ชื่อผู้สังเกต อาจารย์ร่วมใจ พัฒนาชาติ					
การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่	การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก	การรักษาสุขภาพ	การรักษาความปลอดภัย	ดนตรี	สุนทรียภาพ
๔/๖/๕๖ น้องไฉ่ ทำท่าทางวิ่งเป็นกระด่ายวิ่งแข่งกับเต่า และหยุดได้ทันทีเมื่อได้ยินสัญญาณหยุด	๖/๖/๕๖ น้องไฉ่ปั้นดินน้ำมันเป็นตัวหอน	๒/๖/๕๖ น้องไฉ่ล้างมือหลังจากออกจากห้องน้ำพูดกับเพื่อนว่า “ต้องล้างมือให้สะอาดก่อน”	๔/๘/๕๖ น้องไฉ่หยิบผ้าเช็ดนมเช็ดน้ำที่หกบนพื้นห้องจนแห้ง	๒๑/๕/๕๖ น้องไฉ่เดินเข้ามาที่มุมดนตรี นั่งลงหยิบไม้ตีระนาดตีเข้าไปมา	๑๕/๗/๕๖ น้องไฉ่ซักภาพในหนังสือนิทานแล้วหัวเราะ พูดว่า “ตกลงจ้จ”
การเล่น	คุณธรรมจริยธรรม	การเรียนรู้ทางสังคม	การคิด	การใช้ภาษา	การสังเกตการจำแนกการเปรียบเทียบ
๑๕/๗/๕๖ น้องไฉ่เล่นรีรีข้าวสารกับเพื่อน	๑๖/๖/๕๖ น้องไฉ่แบ่งของเล่นให้เพื่อนที่มูมบถือ	๑๘/๘/๕๖ กิจกรรมในวงกลมน้องไฉ่ยกมือถาม “ทำไมกระด่ายวิ่งแพ้เต่า”	๑๔/๘/๕๖ น้องไฉ่ หยิบส้อมขึ้นมาแล้วพูดว่า “เหมือนที่หวีผมเลย”	๑๕/๗/๕๖ น้องไฉ่พูดให้เพื่อนฟังว่า “เมื่อคืนดูช้างเพื่อนแก้วน้องไฉ่เคยเห็นช้างที่เขาเดิน”	๑๔/๕/๕๖ น้องไฉ่ยื่นกับเพื่อนแล้วพูดว่า “เธอตัวสูงกว่าเรา”
จำนวน	มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ)	เวลา			
๑๘/๘/๕๖ น้องไฉ่ นำจำนวนมาวางเท่ากับจำนวนผลไม้	๒๐/๘/๕๖ น้องไฉ่ นำผ้าหนังสือไปส่งกระจกแล้วบอกว่า ตัวหนังสือหัวกลับ	๓๐/๘/๕๖ น้องไฉ่เล่าเรื่องแดกรกดูว่า “เมื่อก่อนเขาเคยเป็นคนแล้วกลายเป็นผีดูดเลือด”			

๑.๒ การบันทึกประจำวัน เป็นการบันทึกเหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนทุกวัน ถ้าหากบันทึกในรูปแบบของการบรรยายก็มักจะเน้นเฉพาะเด็กชายที่ต้องการศึกษา ข้อดีของการบันทึกประจำวันคือ การชี้ให้เห็นความสามารถเฉพาะอย่างของเด็กจะช่วยกระตุ้นให้ผู้สอนได้พิจารณาปัญหาของเด็กเป็นรายบุคคล ช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญมีข้อมูลมากขึ้นสำหรับวินิจฉัยเด็กว่าสมควรจะได้รับคำปรึกษาเพื่อลดปัญหาและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังช่วยชี้ให้เห็นข้อดีข้อเสียของการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่างแบบบันทึกประจำวัน

ชื่อ ค.ญ.ไก่อ สมบูรณ์ดี เกิดวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ ๒/๑

ชื่อผู้สังเกต อาจารย์ร่วมใจ พัฒนาชาติ วันที่บันทึก ๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๖ เวลา ๑๐.๐๐ น.

สถานที่ : มุมบ้าน

พฤติกรรม : น้องไก่อเล่นทำอาหารกับน้องนกออยู่ในมุมบ้าน น้องไก่อนำจาน แก้วออกมาเรียงกันบนโต๊ะที่สมมติเป็นโต๊ะอาหารจำนวน ๒ ชุด หยิบผลไม้พลาสติกมาวางบนจานตรงกลาง แล้วหยิบขนมปังของเล่นจำนวน ๔ ชิ้น แบ่งใส่จานๆ ละ ๒ ชิ้น น้องไก่อหัวเราะกับน้องนกอและทำท่าทางรับประทาน ผลไม้ ขนมปัง แล้วช่วยกันเก็บจาน ขนมปังของเล่น ผลไม้พลาสติกเก็บไว้ที่เดิม บนชั้นของเล่น

ความคิดเห็นของผู้สอน : จากการเล่น น้องไก่อเรียนรู้การเชื่อมโยงสิ่งของกับของจริง การเล่นบทบาทสมมติ (การคิด) ภาษาจากการสนทนา (การใช้ภาษา) มีประสบการณ์การเล่นกับผู้อื่น (การเรียนรู้ทางสังคม) เรียนรู้เรื่องจำนวนจากการแบ่งผลไม้ การจัดจานเท่าจำนวนคน (จำนวน)

๑.๓ แบบสำรวจรายการ ช่วยให้สามารถวิเคราะห์เด็กแต่ละคนได้ค่อนข้างละเอียด เหมาะสมกับเด็กระดับปฐมวัย

ตัวอย่างแบบสำรวจรายการ

ชื่อ ค.ช./ค.ญ.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง แบบสำรวจรายการ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตรงกับพฤติกรรมของเด็ก

พัฒนาการ	พฤติกรรมเด็ก	ครั้งที่	ยังไม่พบ	พบเป็นบางครั้ง	พบบ่อย	หมายเหตุ	
ด้านร่างกาย	เดินขึ้นและลงบันไดสลับเท้าได้	๑	☐	☐	☐		
		๒	☐	☐	☐		
	ติดกระดุมและรูดชิปได้	๑	☐	☐	☐		
		๒	☐	☐	☐		
	ฯลฯ		๑	☐	☐	☐	
			๒	☐	☐	☐	
ด้านอารมณ์และจิตใจ	ภูมิใจในการพูดว่า “ฉันทำทั้งหมดนี้ด้วยตนเอง”	๑	☐	☐	☐		
		๒	☐	☐	☐		
	ฯลฯ		๑	☐	☐	☐	
			๒	☐	☐	☐	
	ด้านสังคม	ทิ้งขยะถูกที่	๑	☐	☐	☐	
			๒	☐	☐	☐	
ฯลฯ			๑	☐	☐	☐	
			๒	☐	☐	☐	
ด้านสติปัญญา		แยกสิ่งที่ไม่เข้าพวกออกจากกลุ่มได้	๑	☐	☐	☐	
			๒	☐	☐	☐	
	ฯลฯ		๑	☐	☐	☐	
			๒	☐	☐	☐	

หมายเหตุ ในช่องพฤติกรรมผู้สอนสามารถกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการประเมินได้ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะตามวัย

๒. การสนทนา สามารถใช้การสนทนาได้ทั้งเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล เพื่อประเมินความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและพัฒนาการด้านการใช้ภาษาของเด็กและบันทึกผลการสนทนาลงในแบบบันทึกพฤติกรรมหรือบันทึกประจำวัน

ตัวอย่างแบบบันทึกคำพูดเด็ก

ชื่อ ด.ญ.ไก่อ สมบูรณ์ดี ชั้น อนุบาล ๒/๑ อายุ ๕/๕ ปี

วัน เดือน ปี	รายการ	หมายเหตุ
๑๒ มิ.ย. ๕๖	ตอนวันหยุดหนูช่วยคุณแม่ซักผ้า เวลาคุณแม่ล้างจานเสร็จ หนูก็เอาจานไปเก็บ	
๑๓ ก.ค. ๕๖	คุณยายหนูเป็นคุณครูคะ คุณแม่หนูก็เป็นคุณครูเหมือนกันคะ	
๒๖ ก.ค. ๕๖	หนูเคยนั่งรถไฟไปหาคุณยาย หนูเคยนั่งรถทัวร์ แล้วหนูก็เห็น นกเกลือ	
๑๐ ส.ค. ๕๖	หนูเคยไปเที่ยวทะเลที่สวนสยาม หนูก็ไปถ่ายรูปกับพี่มี พี่กระต่าย	
๑๓ ก.ย. ๕๖	วันเสาร์หนูไปเที่ยวทะเล เก็บเปลือกหอยที่บางแสน หนูไปกับคุณแม่ กับพี่ต๋อง	
๒๖ ก.ย. ๕๖	ตอนเย็นคุณยายมารับ คุณยายอยู่บ้านเดียวกับหนู คุณแม่ไปทำงาน	

๓. การสัมภาษณ์ ด้วยวิธีพูดคุยกับเด็กเป็นรายบุคคลและควรจัดในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดความเครียดและวิตกกังวล ผู้สอนควรใช้คำถามที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและตอบอย่างอิสระ จะทำให้ผู้สอนสามารถประเมินความสามารถทางสติปัญญาของเด็กและค้นพบศักยภาพในตัวเด็กได้โดยบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์

๔. การรวบรวมผลงานที่แสดงออกถึงความก้าวหน้าแต่ละด้านของเด็กเป็น

รายบุคคล โดยจัดเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มผลงาน (Portfolio) ซึ่งเป็นวิธีรวบรวมและจัดระบบข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวเด็กโดยใช้เครื่องมือต่างๆ รวบรวมเอาไว้อย่างมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน แสดงการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการแต่ละด้าน นอกจากนี้ยังรวมเครื่องมืออื่นๆ เช่น แบบสอบถามผู้ปกครอง แบบสังเกตพฤติกรรม แบบบันทึกสุขภาพอนามัย ฯลฯ เอาไว้ในแฟ้มผลงาน เพื่อผู้สอนจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กอย่างชัดเจนและถูกต้อง การเก็บผลงานของเด็กจะไม่ถือว่าเป็นการประเมินผลดำเนินงานแต่ละชั้นถูกรวบรวมไว้โดยไม่ได้รับการประเมินจากผู้สอนและไม่มีการนำผลมาปรับปรุงพัฒนาเด็กหรือปรับปรุงการสอนของผู้สอน ดังนั้นจึงเป็นแต่การเก็บสะสมผลงานเท่านั้น เช่น แฟ้มผลงานขีดเขียน งานศิลปะ จะเป็นเพียงแค่แฟ้มผลงานเด็กถ้าไม่มีการประเมิน แฟ้มผลงานนี้จะเป็นเครื่องมือการประเมินต่อเมื่องานที่สะสมแต่ละชั้นถูกใช้ในการบ่งบอกความก้าวหน้า ความต้องการของเด็ก และเป็นการเก็บสะสมอย่างต่อเนื่องที่สร้างสรรค์โดยผู้สอนและเด็ก

ผู้สอนสามารถใช้แฟ้มผลงานอย่างมีคุณค่าสื่อสารกับผู้ปกครองเพราะการเก็บผลงานเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในแฟ้มผลงานเป็นข้อมูลให้ผู้ปกครองสามารถเปรียบเทียบความก้าวหน้าที่ถูกของตนมีเพิ่มขึ้นจากผลงานชิ้นแรกกับชิ้นต่อมา ข้อมูลในแฟ้มผลงานประกอบด้วย ตัวอย่างผลงานการขีดเขียน การอ่าน และข้อมูลบางประการของเด็กที่ผู้สอนเป็นผู้บันทึก เช่น จำนวนเล่มของหนังสือที่เด็กอ่าน ความถี่ของการเลือกอ่านที่มุมหนังสือ ในช่วงเวลาเลือกเสรี การเปลี่ยนแปลงอารมณ์ ทักษะคิด เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้จะสะท้อนภาพของความงอกงามในเด็กแต่ละคน **ได้ชัดเจนกว่า** การประเมินโดยใช้การให้เกรด ผู้สอนจะต้องชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงที่มาของการเลือกชิ้นงานแต่ละชิ้นที่สะสมในแฟ้มผลงาน เช่น เป็นชิ้นงานที่ดีที่สุดในช่วงระยะเวลาที่เลือกชิ้นงานนั้น เป็นชิ้นงานที่แสดงความต่อเนื่องของงานโครงการ ฯลฯ ผู้สอนควรเชิญผู้ปกครองมามีส่วนร่วมในการคัดสรรชิ้นงานที่บรรจุในแฟ้มผลงานของเด็ก

ข้อควรพิจารณาในการเลือกเก็บข้อมูลไว้ในแฟ้มผลงาน มีดังนี้ คือ

๔.๑ ข้อมูลที่แสดงถึงระดับพัฒนาการและความสำเร็จเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กกระทำ ซึ่งได้มาจากเครื่องมือการประเมิน

๔.๒ ข้อมูลที่รวบรวมจากผลงานต่างๆ ของเด็ก อาจให้เด็กช่วยเลือกเก็บด้วยตัวเด็กเอง หรือผู้สอนกับเด็กร่วมกันเลือก

๔.๓ ข้อมูลของเด็กที่ได้จากผู้ปกครอง

๕. การประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก ตัวชี้ของการเจริญเติบโตในเด็กที่ใช้ทั่วไป ได้แก่ น้ำหนัก ส่วนสูง เส้นรอบศีรษะ พัน และการเจริญเติบโตของกระดูก แนวทางประเมินการเจริญเติบโต มีดังนี้

๕.๑ การประเมินการเจริญเติบโต โดยการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงเด็กแล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ ในกราฟแสดงน้ำหนักตามเกณฑ์อายุของกระทรวงสาธารณสุข* ซึ่งใช้สำหรับติดตามการเจริญเติบโตโดยรวม วิธีการใช้กราฟ มีดังนี้

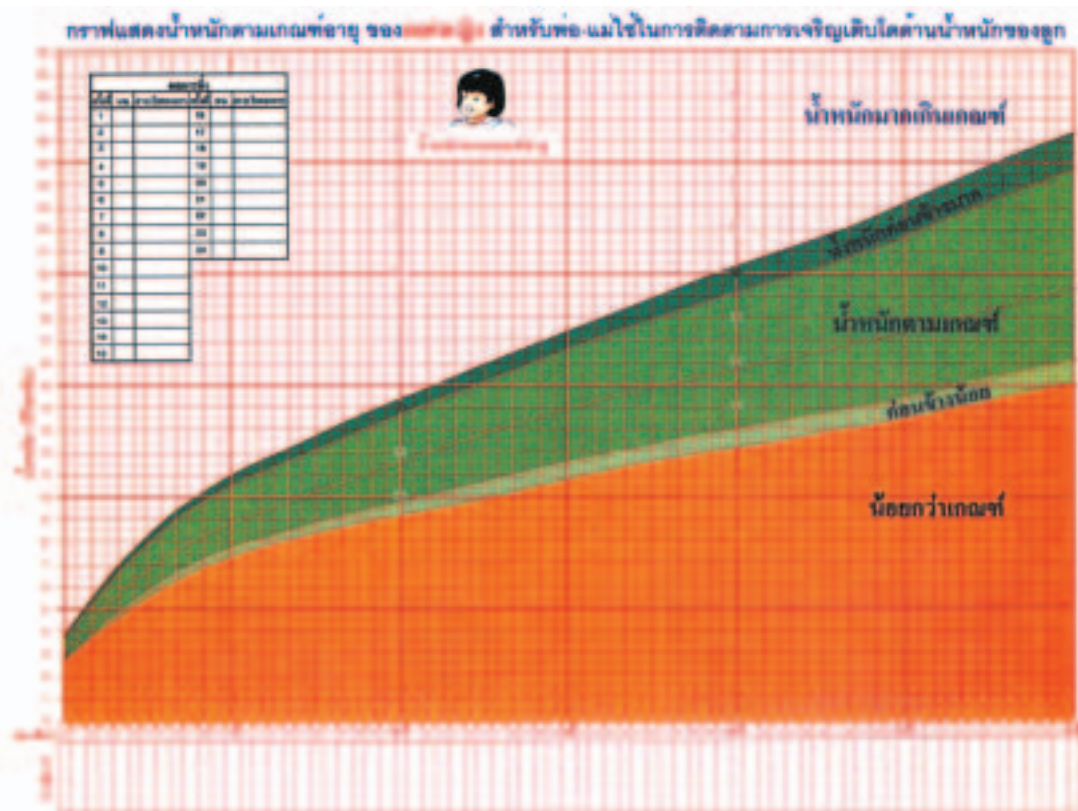
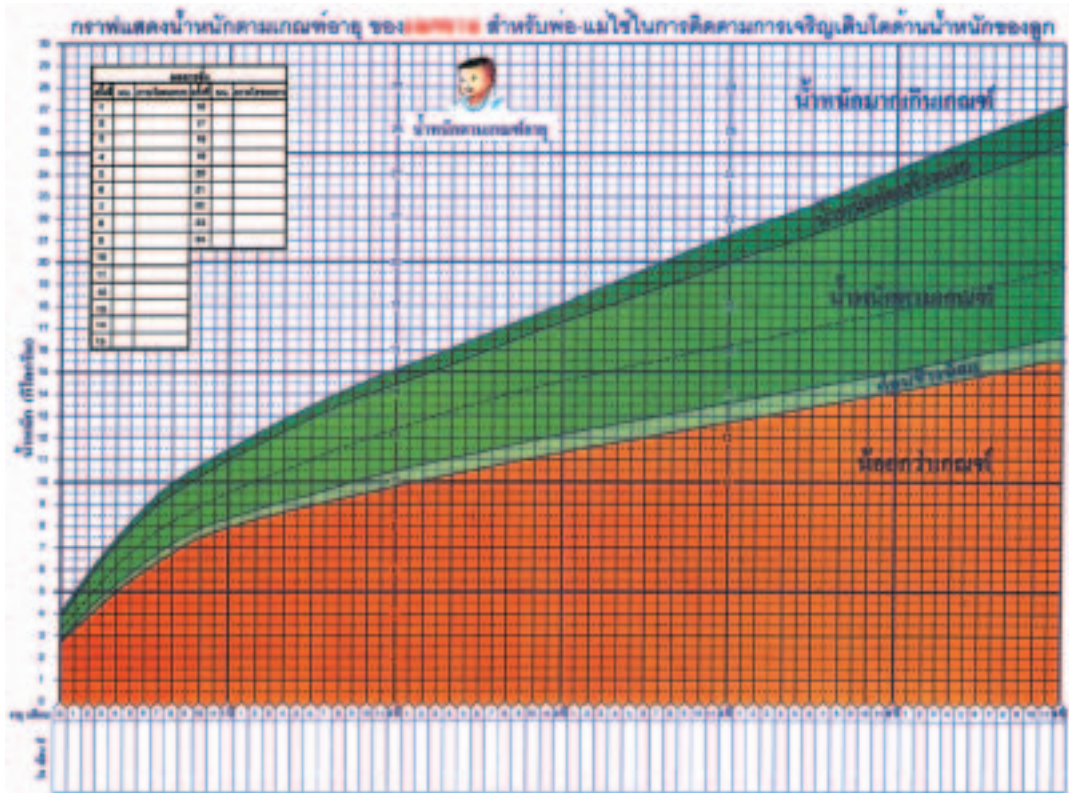
เมื่อชั่งน้ำหนักเด็กแล้ว นำน้ำหนักมาจุดเครื่องหมายกากบาทลงบนกราฟ และอ่านการเจริญเติบโตของเด็ก โดยดูเครื่องหมายกากบาทว่าอยู่ในแถบสีใด อ่านข้อความที่อยู่บนแถบสีนั้น ซึ่งแบ่งภาวะโภชนาการเป็น ๓ กลุ่ม คือ น้ำหนักอยู่ในเกณฑ์ปกติ น้ำหนักมากเกินเกณฑ์ น้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครองและผู้สอนคือ ควรดูแลน้ำหนักเด็ก อย่าให้เบี่ยงเบนออกจากเส้นประ มิเช่นนั้นเด็กมีโอกาสน้ำหนักมากเกินเกณฑ์ หรือน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ได้

** ข้อควรคำนึงในการประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก

- เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านการเจริญเติบโต บางคนรูปร่างอ้วน บางคนผอม บางคนร่างใหญ่ บางคนร่างเล็ก
- ภาวะโภชนาการเป็นตัวสำคัญที่เกี่ยวข้องกับขนาดของรูปร่าง แต่ไม่ใช่สาเหตุเดียว
- กรรมพันธุ์ เด็กอาจมีรูปร่างเหมือนพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่ง ถ้าพ่อหรือแม่เตี้ย ลูกอาจเตี้ยและพวกนี้อาจมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยได้และมักจะเป็นเด็กที่ทานอาหารได้น้อย
- ช่วงครึ่งหลังของขวบปีแรก น้ำหนักเด็กจะขึ้นช้า เนื่องจากหิวเล่นมากขึ้นและความอยากอาหารลดลง

* สาธารณสุข, กระทรวง สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก ๒๕๔๕

** อนามัย, กรม กระทรวงสาธารณสุข การดูแลสุขภาพเด็กแรกเกิด - ๖ ปี สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๓๗.

*๕.๒ การวัดเส้นรอบศีรษะ มีความสำคัญในการติดตามการเจริญเติบโตของสมอง ในเด็กที่มีเส้นรอบศีรษะเล็กกว่าปกติเมื่อเปรียบเทียบกับวัยอาจแสดงถึงความผิดปกติของสมอง เช่น สมองเล็กกว่าปกติหรือกระโหลกศีรษะเชื่อมเร็วกว่าปกติ ซึ่งหากวินิจฉัยได้เร็วและส่งต่อเด็กไปรับการรักษาทันที่ อาจช่วยแก้ไขความพิการนี้ได้ ในทำนองเดียวกัน ถ้าเส้นรอบศีรษะวัดได้มากกว่าปกติเมื่อเปรียบเทียบกับวัยเด็ก ซึ่งแสดงถึงเด็กมีหัวโตผิดปกติ อาจเกิดจากมีน้ำในสมองมากกว่าปกติ โรคนี้หากวินิจฉัยได้เร็วและเด็กได้รับการรักษาทันที่ก็จะช่วยแก้ไขเป็นปกติได้เช่นกัน จึงควรวัดเส้นรอบศีรษะในเด็กอายุต่ำกว่า ๒ ปี ทุกครั้งที่รับบริการการตรวจสุขภาพ

ขนาดรอบศีรษะในเด็กอายุต่างๆ

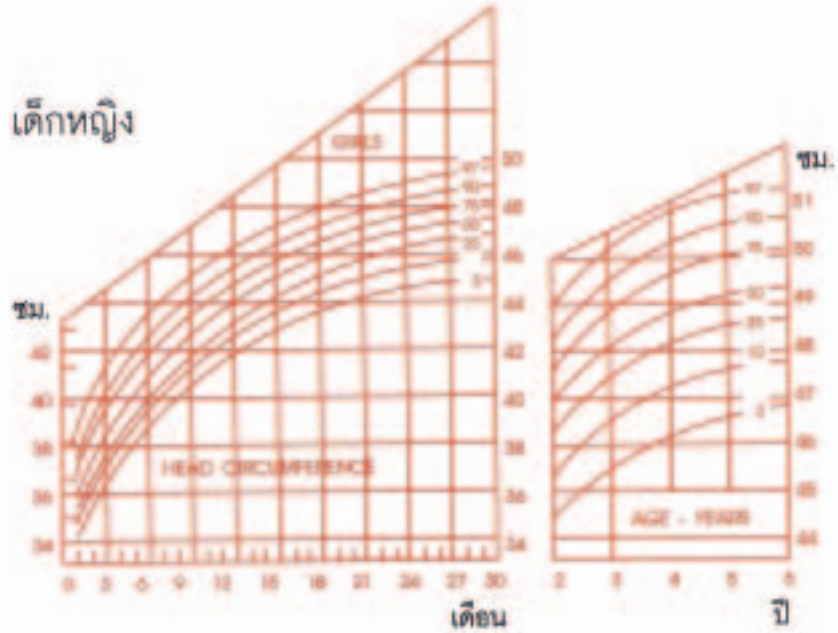
ทารกแรกเกิด - ๗ วัน	เส้นรอบศีรษะปกติของเด็กแรกเกิดประมาณ ๓๕ เซนติเมตร
ทารกอายุ ๔ - ๕ เดือน	กระหม่อมหลังปิดอย่างช้าไม่เกินอายุ ๕ เดือน
เด็กอายุ ๑ ปี	เส้นรอบศีรษะเพิ่มขึ้นอีกปีละ ๑ เซนติเมตร
เด็กอายุ ๑ ปี ๖ เดือน	กระหม่อมหน้าปิดอย่างช้าไม่เกินอายุ ๑ ปี ๖ เดือน
เด็กอายุ ๒ - ๕ ปี	เส้นรอบศีรษะเพิ่มขึ้นอีกปีละ ๑ เซนติเมตร

วิธีวัด ใช้เทปวัดตัววัดโดยให้ด้านหน้าผ่านบริเวณคิ้ว ด้านหลังผ่านบริเวณท้ายทอยส่วนที่โหนกที่สุด

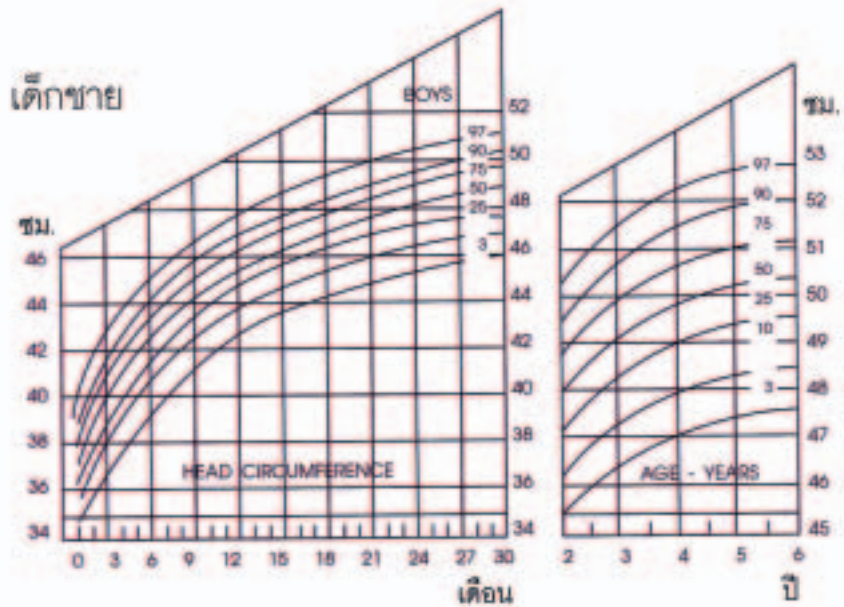
* อนามย์, กรม กระทรวงสาธารณสุข การดูแลสุขภาพเด็กแรกเกิด - ๖ ปีสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๓๗.

HEAD CIRCUMFERENCE (เส้นรอบศีรษะ) *

เด็กหญิง

เด็กชาย

* โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ สมุดบันทึกสุขภาพ กรุงเทพมหานคร

๕.๓ การตรวจสุขภาพปากและฟัน คือการตรวจสอบและรักษาสิ่งผิดปกติของฟันและปาก การรักษาให้ฟันและปากสะอาดและมีสุขภาพดีอยู่เสมอ ผู้สอนควรแนะนำให้ผู้ปกครองพาเด็กไปให้ทันตแพทย์ตรวจอย่างสม่ำเสมอปีละ ๑ - ๒ ครั้ง

นอกจากนี้ผู้สอนควรเข้าใจวิธีการดูแลฟัน ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขได้พิมพ์เผยแพร่เพื่อแนะนำเด็กและผู้ปกครอง เพื่อดูแลรักษาฟันเด็กให้ดีอยู่เสมอ เช่น การแปรงฟันได้ แนะนำให้วางแปรงตั้งฉากกับตัวฟัน ถูแปรงไปมาสั้นๆ ในแนวนอนให้ทั่วถึงฟันทุกซี่ในปาก ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ควรแปรงฟันทุกครั้งหลังกินขนมหวานหรือหลังมื้ออาหาร

๕.๔ การได้รับวัคซีนป้องกันโรคขั้นพื้นฐาน การให้ภูมิคุ้มกันโรคต่างๆ แก่เด็กเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น เพราะจะทำให้เด็กไม่เป็นโรคต่างๆ เช่น โรคตับอักเสบบี โรคโปลิโอ บาดทะยัก ไอกรน และอื่นๆ ซึ่งอาจจะทำให้เด็กพิการหรือถึงแก่ชีวิตได้ กำหนดเวลาการให้ภูมิคุ้มกันโรคที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๕ มีดังต่อไปนี้ คือ

ตารางบันทึกการฉีดวัคซีน

วัคซีน	อายุที่ควรได้รับ	วัน เดือน ปี/สถานที่ได้รับวัคซีน				
		ครั้งที่ ๑	ครั้งที่ ๒	ครั้งที่ ๓	ครั้งที่ ๔	ครั้งที่ ๕
วัคซีนป้องกันวัณโรค	☐ แรกเกิด* ☐ ๖ ปี					
ฉีดวัคซีนป้องกันโรคตับอักเสบบี	☐ แรกเกิด ☐ ๒ เดือน ☐ ๖ เดือน					
- กินวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ - ฉีดวัคซีนรวมป้องกันโรคคอตีบ บาดทะยัก ไอกรน	☐ ๒ เดือน ☐ ๔ เดือน ☐ ๖ เดือน ☐ หนึ่งปีครึ่ง ☐ ๔ ปี					
ฉีดวัคซีนป้องกันโรคหัด หรือ ฉีดวัคซีนรวมป้องกันโรคหัด คางทูม หัดเยอรมัน	☐ ๙-๑๒ เดือน ☐ ๖ ปี **					
ฉีดวัคซีนป้องกันโรคไขสันมอ อักเสบ เจอี	☐ หนึ่งปีครึ่ง (ฉีด ๒ เข็ม ห่างกัน ๑-๒ สัปดาห์) ☐ สองปีครึ่ง					
วัคซีนอื่นๆ						

หมายเหตุ * กรณีเด็กไม่มีผลเป็นจากการฉีดวัคซีนป้องกันวัณโรค บางรายอาจไม่มีภูมิคุ้มกันเกิดขึ้น เด็กจะได้รับการฉีดวัคซีนอีก ๑ ครั้งเมื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

** ตามแผนงานของกระทรวงสาธารณสุข ให้บริการแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

บทที่ ๘

การจัดสภาพแวดล้อม

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาปฐมวัย มีความสำคัญต่อเด็กเนื่องจากธรรมชาติของเด็กในวัยนี้สนใจที่จะเรียนรู้ ค้นคว้า ทดลอง และต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ดังนั้น การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมตามความต้องการของเด็ก จึงมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็ก เด็กสามารถเรียนรู้จากการเล่นที่เป็นประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า จึงจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของหลักสูตร เพื่อส่งผลให้บรรลุจุดหมายในการพัฒนาเด็ก

การจัดสภาพแวดล้อมจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

๑. ความสะอาด ความปลอดภัย
๒. ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น
๓. ความสะดวกในการทำกิจกรรม
๔. ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม สนามเด็กเล่น ฯลฯ
๕. ความเพียงพอ เหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวน สีของสื่อและเครื่องเล่น
๖. บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดที่เล่นและมุมประสบการณ์ต่างๆ

สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

หลักสำคัญในการจัดต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความสะอาด เป้าหมายการพัฒนาเด็ก ความเป็นระเบียบ ความเป็นตัวของตัวเอง ให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ และมีความสุข ซึ่งอาจจัดแบ่งพื้นที่ให้เหมาะสมกับการประกอบกิจกรรมตามหลักสูตร ดังนี้

๑. พื้นที่อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กและผู้สอน

- ๑.๑ ที่แสดงผลงานของเด็ก อาจจัดเป็นแผ่นป้าย หรือที่แขวนผลงาน
- ๑.๒ ที่เก็บแฟ้มผลงานของเด็ก อาจจัดทำเป็นกล่องหรือจัดใส่แฟ้มรายบุคคล
- ๑.๓ ที่เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวของเด็ก อาจทำเป็นช่องตามจำนวนเด็ก
- ๑.๔ ที่เก็บเครื่องใช้ของผู้สอน เช่น อุปกรณ์การสอน ของส่วนตัวผู้สอน ฯลฯ
- ๑.๕ ป้ายนิเทศตามหน่วยการสอนหรือสิ่งที่เด็กสนใจ

๒. พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหว ต้องกำหนดให้ชัดเจน ควรมีพื้นที่ที่เด็กสามารถจะทำงานได้ด้วยตนเอง และทำกิจกรรมด้วยกันในกลุ่มเล็ก หรือกลุ่มใหญ่ เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระจากกิจกรรมหนึ่งไปยังกิจกรรมหนึ่งโดยไม่รบกวนผู้อื่น

๓. พื้นที่จัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ สามารถจัดได้ตามความเหมาะสมขึ้นอยู่กับสภาพของห้องเรียน จัดแยกส่วนที่ใช้เสียงดังและเงียบออกจากกัน เช่น มุมบล็อกลูกอยู่ห่างจากมุมหนังสือ มุมบทบาทสมมติอยู่ติดกับมุมบล็อก มุมวิทยาศาสตร์อยู่ใกล้มุมศิลปะ ฯลฯ ที่สำคัญจะต้องมีของเล่น วัสดุอุปกรณ์ในมุมอย่างเพียงพอต่อการเรียนรู้ของเด็ก การเล่นในมุมเล่นอย่างเสรี มักถูกกำหนดไว้ในตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อให้โอกาสเด็กได้เล่นอย่างเสรีประมาณวันละ ๖๐ นาที การจัดมุมเล่นต่างๆ ผู้สอนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

๓.๑ ในห้องเรียนควรมีมุมเล่นอย่างน้อย ๓ - ๕ มุม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นที่ของห้อง

๓.๒ ควรมีการผลัดเปลี่ยนสื่อของเล่นตามมุมบ้าง ตามความสนใจของเด็ก

๓.๓ ควรจัดให้มีประสบการณ์ที่เด็กได้เรียนรู้ไปแล้วปรากฏอยู่ในมุมเล่น เช่น เด็กเรียนรู้เรื่องผีเสื้อ ผู้สอนอาจจัดให้มีการเลี้ยงหนอน หรือมีผีเสื้อสตัฟฟ์ใส่กล่องไว้ให้เด็กดู ในมุมธรรมชาติศึกษาหรือมุมวิทยาศาสตร์ ฯลฯ

๓.๔ ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมเล่น ทั้งนี้เพื่อจูงใจให้เด็กรู้สึกเป็นเจ้าของ อยากเรียนรู้ อยากเข้าเล่น

๓.๕ ควรเสริมสร้างวินัยให้กับเด็ก โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่าเมื่อเล่นเสร็จแล้วจะต้องจัดเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างเข้าที่ให้เรียบร้อย

ตัวอย่างมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ที่ควรจัดมี ดังนี้

มุมบล็อก

เป็นมุมที่จัดเก็บบล็อกไม้ต้นที่มีขนาดและรูปร่างต่างๆ กัน เด็กสามารถนำมาเล่นต่อประกอบกันเป็นสิ่งต่างๆ ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง

การจัด

มุมบล็อกเป็นมุมที่ควรจัดให้อยู่ห่างจากมุมที่ต้องการความสงบ เช่น มุมหนังสือ ทั้งนี้เพราะเสียงจากการเล่นก่อบล็อก อาจทำลายสมาธิเด็กที่อยู่ในมุมหนังสือได้ นอกจากนี้ยังควรอยู่ห่างจากทางเดินผ่านหรือทางเข้าออกของห้องเพื่อไม่ให้กีดขวางทางเดินหรือเกิดอันตรายจากการเดินสะดุดไม้บล็อก

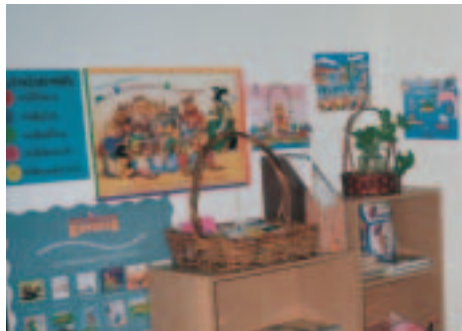
การจัดเก็บไม้บล็อกเหล่านี้ ควรจัดวางไว้ในระดับที่เด็กสามารถหยิบมาเล่น หรือนำเก็บด้วยตนเองได้อย่างสะดวก ปลอดภัย และควรได้ฝึกให้เด็กหัดจัดเก็บเป็นหมวดหมู่ เพื่อความเป็นระเบียบ สวยงาม

มุมหนังสือ

ในห้องเรียนควรมีที่เงียบสงบ สำหรับให้เด็กได้ดูรูปภาพ อ่านหนังสือนิทาน ฟังนิทาน ผู้สอนควรได้จัดมุมหนังสือให้เด็กได้คุ้นเคยกับตัวหนังสือ และได้ทำกิจกรรมสงบๆ ตามลำพังหรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ

การจัด

มุมหนังสือ เป็นมุมที่ต้องการความสงบควรจัดห่างจากมุมที่มีเสียง เช่น มุมบล็อก มุมบทบาทสมมติ ฯลฯ และควรจัดบรรยากาศใจให้เด็กได้เข้าไปใช้เพื่อเด็กจะได้คุ้นเคยกับตัวหนังสือและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้กับเด็ก

มุมบทบาทสมมติ

มุมบทบาทสมมติ เป็นมุมที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กมีโอกาสได้นำเอาประสบการณ์ที่ได้รับจากบ้านหรือชุมชนมาเล่นแสดงบทบาทสมมติ เลียนแบบบุคคลต่างๆ ตามจินตนาการของตน เช่น เป็นพ่อแม่ในมุมบ้าน เป็นหมอในมุมหมอ เป็นพ่อค้าแม่ค้าในมุมร้านค้า ฯลฯ การเล่นดังกล่าวเป็นการปลูกฝังความสำนึกถึงบทบาททางสังคมที่เด็กได้พบเห็นในชีวิตจริง

การจัด

มุมบทบาทสมมตินี้ ควรอยู่ใกล้มุมบล็อกและอาจจัดให้เป็นสถานที่ต่างๆ นอกเหนือจากการจัดเป็นบ้าน โดยสังเกตการเล่นและความสนใจของเด็กว่ามีการเปลี่ยนแปลงบทบาทการเล่นจากบทบาทเดิมไปสู่รูปแบบการเล่นอื่นหรือไม่ อุปกรณ์ที่นำมาจัดก็ควรเปลี่ยนไปตามความสนใจของเด็กเช่นกัน ดังนั้นมุมบทบาทสมมติจึงอาจจัดเป็นบ้าน ร้านอาหาร ร้านขายของร้านเสริมสวย โรงพยาบาล เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันอุปกรณ์ที่นำมาจัดให้เด็กต้องไม่เป็นอันตรายและมีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

มุมวิทยาศาสตร์

มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติศึกษาเป็นมุมเล่นที่ผู้สอนจัดรวบรวมสิ่งของต่างๆ หรือสิ่งที่มีในธรรมชาติมาให้เด็กได้สำรวจ สังเกต ทดลอง ค้นพบด้วยตนเองซึ่งเป็นการช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็ก

การจัด

มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติศึกษาเป็นมุมที่ต้องการความสงบคล้ายมุมหนังสือ จึงอาจจัดไว้ใกล้กันได้ และเพื่อเราให้เด็กสนใจในสิ่งที่นำมาแสดง ของที่จัดวางไว้จึงควรอยู่ในระดับที่เด็กหยิบ จับ ดูวัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นได้โดยสะดวก และสิ่งที่นำมาตั้งแสดงนั้นไม่ควรจะตั้งแสดงของสิ่งเดียวกันตลอดปี แต่ควรจะปรับเปลี่ยนให้น่าสนใจ

มุมศิลปะ

กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาเด็กได้หลายด้าน เช่น ทางด้านกล้ามเนื้อมือ ซึ่งจะช่วยให้มือของเด็กพร้อมที่จะจับดินสอเขียนหนังสือได้เมื่อไปเรียนในชั้นประถมศึกษา นอกจากนี้ยังช่วยในการพัฒนาทางอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เด็กจะมีโอกาสทำงานตามลำพังและทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักปรับตัวที่จะทำงานด้วยกันและส่งเสริมจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นการจัดให้มีมุมศิลปะจึงเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้พัฒนามากขึ้นและยังสนองความสนใจ ความต้องการของเด็กวัยนี้ได้เป็นอย่างดี

การจัด

มุมศิลปะเป็นมุมหนึ่ง que เด็กต้องใช้สมาธิในการทำงาน จึงควรจัดให้อยู่ในบริเวณมุมที่ต้องการความสงบ เช่นกัน อาจจัดเป็นโต๊ะสำหรับให้เด็กทำงานศิลปะ โดยมีผ้าพลาสติก หรือกระดาษปูกันเลอะเทอะก่อนทำงาน และจัดวางอุปกรณ์ทำงานศิลปะไว้บนโต๊ะ หรือจัดให้มีกระดานขาหยั่งสำหรับเด็กเขียนภาพระบายสีน้ำ

สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน

สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน คือ การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาณาบริเวณรอบๆ สถานศึกษา รวมทั้งจัดสนามเด็กเล่น พร้อมเครื่องเล่นสนาม จัดระวางรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณสถานศึกษาและบริเวณรอบนอกสถานศึกษา ดูแลรักษาความสะอาด ปกุดต้นไม้ให้ความร่มรื่นรอบๆ บริเวณสถานศึกษา สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่ง que ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก

บริเวณสนามเด็กเล่น

ต้องจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตร ดังนี้

สนามเด็กเล่น ควรมีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน ทราย หญ้า พื้น que สำหรับเล่นของเล่นที่มีล้อ รวมทั้งที่ร่ม ที่โล่งแจ้ง พื้นดินสำหรับขุด ที่เล่นน้ำ บ่อทราย พร้อมอุปกรณ์ประกอบการเล่น เครื่องเล่นสนามสำหรับปีนป่าย ทรงตัว ฯลฯ ทั้งนี้ต้องไม่ติดกับบริเวณ

ที่มีอันตราย ต้องหมั่นตรวจตราเครื่องเล่นให้อยู่ในสภาพแข็งแรง ปลอดภัยอยู่เสมอ และหมั่นดูแลเรื่องความสะอาด

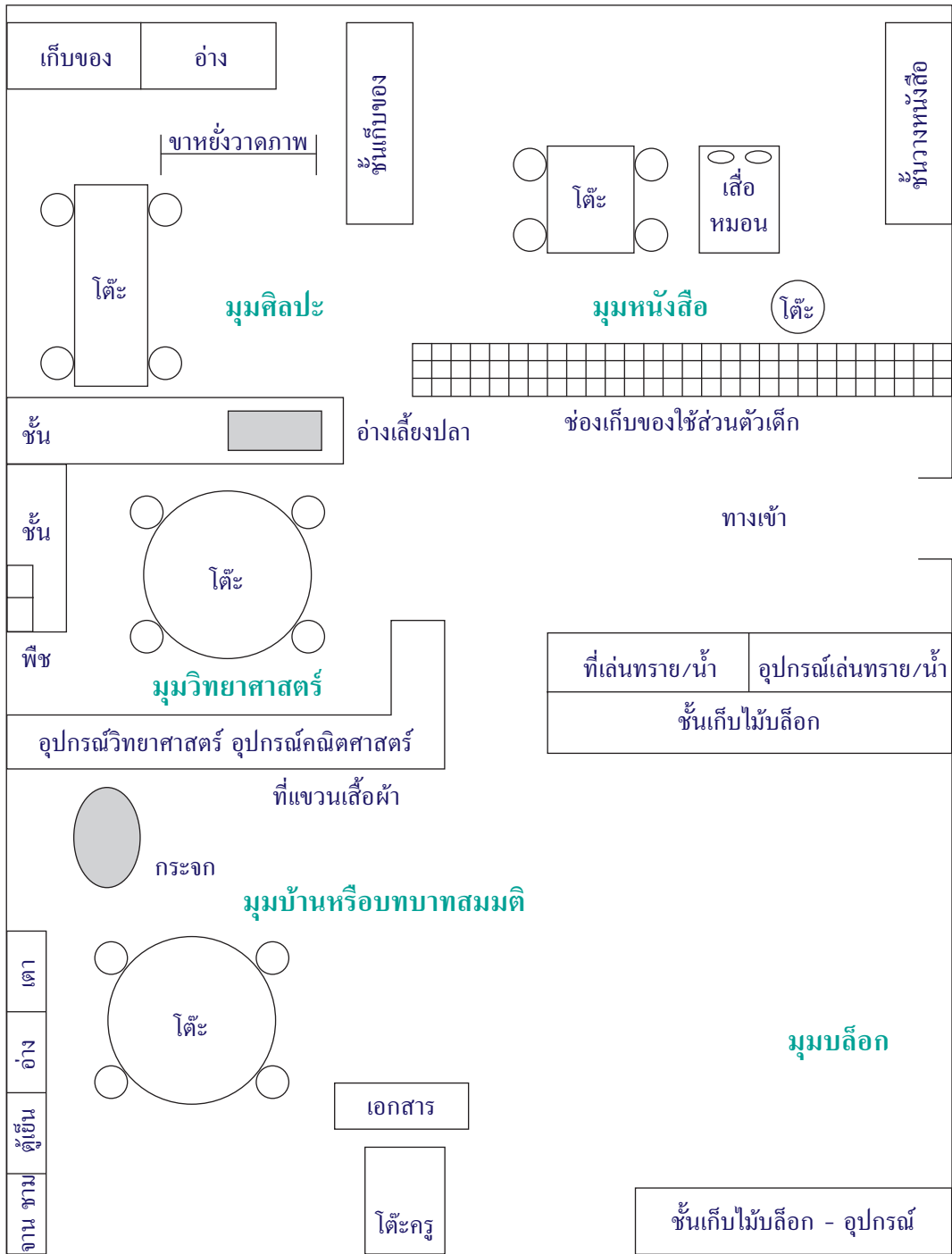
ที่นั่งเล่นพักผ่อน จัดที่นั่งไว้ได้ต้นไม้มีร่มเงา อาจใช้กิจกรรมกลุ่มย่อยๆ หรือกิจกรรมที่ต้องการความสงบ หรืออาจจัดเป็นลานนันทนาการให้ความรู้แก่เด็กและผู้ปกครอง

บริเวณธรรมชาติ

ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ พืชผักสวนครัว หากบริเวณสถานศึกษามีไม่มากนักอาจปลูกพืชในกระบะหรือกระถาง

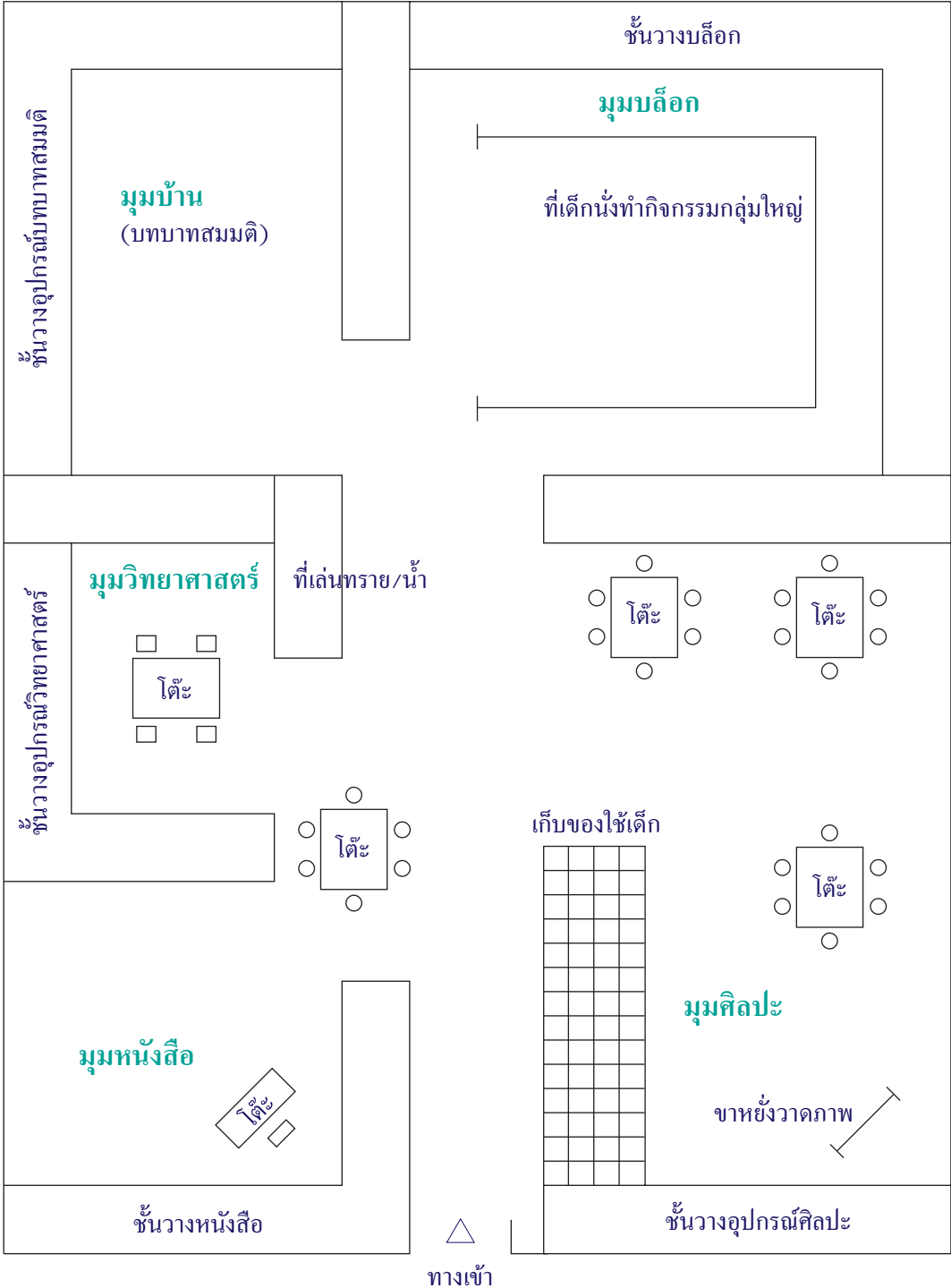

ตัวอย่าง แผนผังห้องเรียน
(รูปแบบที่ ๑)

* ปรับจากแผนผังห้องเรียนเด็กปฐมวัยในหนังสือ Strategies for teaching young children ของ Schickedanz et al. 1983

ตัวอย่าง แผนผังห้องเรียน
(รูปแบบที่ ๒)

บทที่ ๕

การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหา*

เด็กที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

การอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาศึกษาเด็กปฐมวัย ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กวัยนี้เกิดจากการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กรวมทั้งการปรับตัวของเด็กต่อสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติต่อเด็กที่ไม่เหมาะสมอาจนำไปสู่ปัญหาพฤติกรรมของเด็กได้

เด็กแต่ละคนแตกต่างกันตามพันธุกรรมและการอบรมเลี้ยงดู ถ้าผู้ใหญ่เข้าใจและช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ทันทีก็สามารถจัดปัญหานั้นๆ ได้ ทั้งนี้ควรเข้าใจหลักพัฒนาการของเด็ก ให้ความรัก ความเข้าใจและช่วยป้องกันปัญหาพฤติกรรมที่อาจเกิดกับเด็กได้ ดังนี้

๑. เราอาจพบพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นในเด็กปกติทั่วไป
๒. เด็กที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา คือ เด็กที่มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากปกติเกิดขึ้นค่อนข้างบ่อยต่อเนื่องเป็นระยะและยากที่จะแก้ไขภายในเวลาอันสั้น
๓. เด็กที่ควรได้รับการช่วยเหลือพิเศษ คือ เด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากปกติค่อนข้างรุนแรง และมีผลต่อการรับรู้และเรียนรู้ในอนาคต ซึ่งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในการช่วยเหลือ
๔. เด็กที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาย่อมมีพื้นฐานมาจากการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง
๕. การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาควรอาศัยหลัก ดังนี้
  - ๕.๑ การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาต้องหาสาเหตุที่เกิดปัญหาอย่างถึถ้วน โดยไม่ด่วนสรุป ใช้เทคนิคการศึกษาเด็กรายบุคคลเพื่อให้เข้าใจสาเหตุอย่างถ่องแท้
  - ๕.๒ ควรใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ในการร่วมมือกับผู้ปกครองและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือเด็กอย่างถูกต้องและเหมาะสม
  - ๕.๓ ควรใช้หลักการปรับพฤติกรรมในขณะที่มีปัญหามาตรึงตัวพฤติกรรมเกิดขึ้น

* คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. เอกสารประกอบคำบรรยายหลักสูตรการอบรมผู้บริหาร และครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๓๕

๕.๔ ควรใช้หลักมนุษยนิยมเพื่อเป็นกำลังใจในการช่วยเด็กที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น เชื่อว่าทุกคนสามารถที่จะปรับแก้ไขให้ดีขึ้นได้ถ้าให้โอกาส ให้การยอมรับในคุณค่าของมนุษย์ การให้ความรัก ความนุ่มนวล และความเอื้ออาทร

๖. หากพบปัญหาที่รุนแรงควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์

พฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่พบในเด็กอนุบาล

ปัญหา	ลักษณะที่พบ	สาเหตุ	แนวทางช่วยเหลือและแก้ไข
๑. เด็กไม่ยอมไปสถานศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - งอแง หงอยเหงา - อ้างว่าไม่สบาย - ปวดท้อง - ดิ้นสาย แต่งตัวช้า 	<p>๑. เด็กยังปรับตัวเข้ากับผู้สอน เพื่อน และตารางกิจกรรมประจำวันของสถานศึกษาไม่ได้</p> <p>๒. พฤติกรรมบางอย่างของเด็กเมื่ออยู่ที่สถานศึกษา ทำให้เด็กอายน เช่น บัสสาวะรด เนื่องจากยังอดกางเกงไม่เป็น จึงอายเพื่อน จนไม่ยอมมาสถานศึกษา</p>	<p>๑. ผู้สอนเตรียมตัวให้พร้อมที่จะรับเด็กในระยะแรกอาจจะให้ผู้ปกครองอยู่เป็นเพื่อนก่อน ชักชวนให้เด็กทำกิจกรรมกลุ่ม คอยให้กำลังใจและเสริมแรง ค่อยๆ ให้เด็กเข้าใจตารางกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างค่อยเป็นค่อยไป</p> <p>๒.๑ ผู้สอนควรดูแล พาเด็ก และช่วยเหลือเวลาเด็กไปเข้าห้องน้ำ</p> <p>๒.๒ ผู้สอนสนทนาชักถามพฤติกรรมของเด็กและร่วมกันแก้ปัญหา</p>
๒. เด็กขาดสมาธิอยู่เฉยไม่ได้	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ค่อยอยู่นิ่ง - เคลื่อนไหวตลอดเวลา - มีช่วงความสนใจในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดน้อยมาก 	<p>๑. กิจกรรมการสอนของผู้สอนไม่น่าสนใจ ระยะเวลาไม่เหมาะสมกับอายุของเด็ก</p> <p>๒. เด็กรับประทานน้ำตาลหรืออาหารหวานจัดมากเกินไป ทำให้มีกำลังมาก</p> <p>๓. เด็กเป็นโรคภูมิแพ้</p>	<p>๑. ผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่น่าสนใจและเหมาะสมกับความสามารถของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรม เสริมแรงเมื่อเด็กทำกิจกรรมเสร็จสิ้นลง</p> <p>๒. ลดน้ำตาลในอาหารทุกชนิดโดยเฉพาะควรงดเว้นการรับประทานช็อกโกแลต ทอฟฟี่ และน้ำอัดลมที่มีรสหวาน</p> <p>๓. สังเกตอาการและแนะนำให้ผู้ปกครองพาไปพบแพทย์</p>

ปัญหา	ลักษณะที่พบ	สาเหตุ	แนวทางช่วยเหลือและแก้ไข
๓. เด็กกัดเล็บ ดูดนิ้ว	- เด็กจะกัดเล็บ ตลอดเวลาที่อยู่ว่าง จนเล็บหลุดแหว่ง - เด็กดูดนิ้ว	๑. เด็กรู้สึกเหงา ว่าเหว่ ไม่มั่นคง ไม่สบายใจ ๒. เด็กถูกตำหนิ บ้งคับ ขู่เข็ญมาก เกินไป	๑.๑ หาสาเหตุว่ามีอะไรบกวนจิตใจเด็ก หาทางสัมผัสโอบกอดให้ความรัก ความอบอุ่น เล่นิทานสอนใจ ๑.๒ หากิจกรรมที่น่าสนใจให้เด็ก อย่าให้ว่าง ๑.๓ ช้แนะให้ทราบถึงอันตรายว่าเล็บที่ สกปรกอาจเป็นสื่อนำโรคได้ ๒. ผู้สอนไม่ควรขู่ บ้งคับ ดุเด็กให้เกิด ความเครียด ควรชักจูงด้วยวิธีนุ่มนวล เกินไป
๔. เด็กพูด ติดอ่าง	- จะพูดตะกุก ตะกักออกมาเป็น คำได้ช้าหรือซ้ำกัน	๑. มีสิ่ง que เด็กตกใจยัง อยู่ในความรู้สึก โดยผู้ใหญ่หลอก หรือทำให้ตกใจ ๒. เเพชญ์กับ สถานการณ์ใหม่ ถูกบ้งคับให้อยู่ใน ระเบียบวินัยมาก เกินไป ทำให้ปรับ ตัวเข้ากับเพื่อน และสถานศึกษา ไม่ได้ ๓. เด็กจะนึกคำพูด ไม่ทันกับสมองสั่ง ทำให้พูดไม่ทัน	๑. หลีกเลี้ยงไม่ให้เด็กพบเห็นเหตุการณ์ ตื่นเต้นตกใจเกินไป ๒.๑ ผู้สอนไม่ควรเข้มงวดกับเด็กใน ระยะแรกที่เด็กมาสถานศึกษา ควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็ก ได้เลือกเล่นตามความสามารถ ๒.๒ อย่าแสดงความสนใจ ผิดหวัง สังสาร อิดออด ๓.๑ ผู้สอนช่วยโดยเล่นิทานหรือใช้ คำพูดที่ถูกต้องให้เด็กฟังเป็น ตัวอย่าง ๓.๒ หากเป็นติดต่อกันเป็นเดือน ควร ปรึกษาแพทย์

ปัญหา	ลักษณะที่พบ	สาเหตุ	แนวทางช่วยเหลือและแก้ไข
๕. เด็กเข้ากับเพื่อนไม่ได้	๑. ก้าวร้าว ชอบรังแก เล่นรุนแรง ก่อเรื่องวุ่นวาย ขวนทะเลาะ	๑. ขาดความรัก ความสนใจ จาก พ่อ แม่ และผู้สอน ทำให้เด็กเป็นคนไม่ร่วมมือ ๒. พ่อแม่และผู้สอน เลี้ยงดูเด็กอย่างเข้มงวด ซาเย็น ทำให้เด็กเกิดความเครียดและมาแสดงออกกับผู้อื่น ๓. ค้นเคยกกับการ ถูกตามใจและ คาดหวังจะได้ สิ่งต่างๆ จากผู้อื่น เช่นเดียวกับพ่อแม่ ๔. เด็กเห็นแบบอย่าง วิธีการแสดงออก ก้าวร้าวจาก บุคคลแวดล้อม และโทรทัศน์ ๕. ผู้เลี้ยงดูช่วยยู่ให้ เด็กเกิดอารมณ์ โกรธบ่อยๆ ๖. เด็กเข้ากลุ่มกับเพื่อนไม่ได้	๑. ให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กอย่างเพียงพอ เช่น ชักชวนให้ร่วม กิจกรรมและอยู่ใกล้ๆ เด็ก อย่าปล่อยให้อยู่กับเพื่อนๆ ตามลำพัง ๒. ควรเลี้ยงดูเด็กอย่างประชาธิปไตย โดยใช้เหตุผลตามวัย ยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ๓. ผู้สอนแนะนำวิธีการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องแก่พ่อแม่ ๔. ผู้ใกล้ชิดเด็กควรแสดงท่าทีนุ่มนวลกับเด็ก ไม่ควรให้ดูรายการโทรทัศน์ที่แสดงถึงความก้าวร้าว ๕. หลีกเลี่ยงการช่วยยู่ให้เด็กโกรธ ๖. ผู้สอนควรฝึกให้เด็กได้มีโอกาส เล่นรวมกลุ่มกับเพื่อนและชมเชยเมื่อทำงานได้สำเร็จเป็นที่ยอมรับในกลุ่ม

ปัญหา	ลักษณะที่พบ	สาเหตุ	แนวทางช่วยเหลือและแก้ไข
๖. เด็กขี้อิจฉา	<ul style="list-style-type: none"> - เรียกร้องความสนใจเพื่อให้ได้รับความเอาใจใส่ - รังแกคนที่ตัวเองอิจฉา แอบทำร้ายร่างกายและทำลายสิ่งของ - บางครั้งต่อหน้าทำเฉย ลับหลังหาทางแกล้งด้วยวิธีต่างๆ - แสดงพฤติกรรมกลับเป็นเด็กกว่าอายุจริง 	<p>๑. เกิดจากมีน้องใหม่และกลัวไม่ได้รับความรัก ความเอาใจใส่จากพ่อแม่เหมือนเดิม</p> <p>๒. เด็กเกิดความรู้สึกว่าไม่ได้รับความยุติธรรม</p> <p>๓. เพื่อเรียกร้องความสนใจ</p>	<p>๑.๑ ควรทำความเข้าใจให้เด็กรู้ว่าเขาจะยังคงได้รับความเอาใจใส่จากพ่อแม่เหมือนเดิม</p> <p>๑.๒ พ่อแม่ควรเตรียมพร้อมโดยบอกให้เขารู้ตั้งแต่ก่อนอยู่ในครรภ์และให้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยดูแลน้อง</p> <p>๒. แนะนำพ่อแม่ให้เสริมความมั่นใจให้เด็กโดยการกระทำหรือคำพูดของพ่อแม่ ให้เวลาและให้ความสำคัญเสมอต้นเสมอปลาย</p> <p>๓. ควรตามใจถ้าเขาทำตัวเป็นเด็กอีกครั้ง ถ้าพ่อแม่แสดงความรักความเอาใจใส่เช่นเดิม เด็กจะกลับเป็นตัวของเขาเอง</p>
๗. เด็กช่างฟ้อง	<ul style="list-style-type: none"> - ฟ้องทุกเรื่องจนเพื่อน ๆ ไม่รัก 	<p>๑. เป็นเด็กที่รักความยุติธรรม</p> <p>๒. เป็นเด็กที่เชื่อฟังผู้สอน</p>	<p>๑. ผู้สอนควรรับทราบปัญหาและให้เด็กช่วยกันแก้ไข</p> <p>๒. อย่าปฏิเสธการฟ้องของเด็กหรือใช้วิธีดู หรือไล่ไปนั่งที่ เด็กจะเสียใจและผิดหวัง ควรพูดชี้แจงเหตุผลให้เหมาะสมกับเหตุการณ์โดยพิจารณาว่าการเล่นของเด็กจะเป็นอันตรายหรือไม่</p>
๘. เด็กชอบเล่นอวัยวะเพศ	<ul style="list-style-type: none"> - พบเวลาอนอนชอบลูบคลำอวัยวะเพศชอบนอนคว่ำ 	<p>๑. เกิดจากมีปัญหาไม่สบายใจ ต้องการการปลอบประโลม</p> <p>๒. ทำแล้วรู้สึกสบาย</p>	<p>๑. ไม่แสดงให้เด็กเห็นว่าเป็นเรื่องน่าอายหรือรู้สึกผิดกับการกระทำแบบนี้</p> <p>๒. ไม่ควรให้อยู่ลำพัง ขณะนอนควรเบนความใส่ใจไปทางอื่น</p>

ปัญหา	ลักษณะที่พบ	สาเหตุ	แนวทางช่วยเหลือและแก้ไข
๘. อาการตี๊ก	<ul style="list-style-type: none"> - การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อที่เกิดซ้ำๆ อย่างไม่ตั้งใจ ไม่มีจุดหมายของใบหน้า คอ ศีรษะ เกิดโดยไม่รู้ตัว เช่น การกระพริบตาถี่ๆ - กระแอมซ้ำๆ กัน ยกไหล่ไปมา หรือกริยาที่ทำซ้ำๆ 	<p>๑. เกิดจากการเก็บกดความต้องการบางอย่างพบในครอบครัวที่คอยเข้มงวดเด็กในการเลี้ยงดู</p> <p>๒. เกิดจากการหดตัวของกล้ามเนื้อรวดเร็ว</p> <p>๒.๑ สาเหตุจากร่างกาย ฮอร์โมนในสมอง</p> <p>๒.๒ สาเหตุด้านจิตใจ</p>	<p>๑.๑ ค้นหาสาเหตุของความเครียดที่เป็นตัวการทำให้เด็กเกิดอาการตี๊ก</p> <p>๑.๒ ไม่ให้ความสนใจอาการผิดปกตินั้น เบี่ยงเบนความสนใจไปด้านอื่น</p> <p>๑.๓ ควรทำบรรยากาศให้ผ่อนคลาย ให้เด็กรู้สึกสบายใจและปลอดภัย</p> <p>๑.๔ หากเป็นติดต่อกันและช่วยเหลือแล้วไม่หายอาจแนะนำให้ไปพบแพทย์</p> <p>๒. เกิดแล้วหายเองได้ ไม่ควรไปย้ำ ควรให้เด็กผ่อนคลายให้ความเครียดลดลงถ้าแก้ไขไม่ดีจะติดไปจนโตได้</p>
๑๐. เด็กชอบหยิบของผู้อื่น	<ul style="list-style-type: none"> - พบในเด็กอายุ ๓ - ๔ ขวบ ชอบหยิบของของเพื่อนไปโดยไม่ขออนุญาต 	<p>๑. เกิดจากความรู้สึกอยากได้ ยังไม่เข้าใจเหตุผลเพียงต้องการอยากได้ของคนอื่น</p> <p>๒. เกิดจากความว่าเหวในจิตใจไม่ได้รับความอบอุ่นจากผู้เลี้ยงดู</p>	<p>๑. ควรสอนให้เรียนรู้สิทธิของผู้อื่น อาจโดยการเล่านิทานให้เด็กเข้าใจด้วยวิธีนุ่มนวลแต่จริงจัง และควรเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดก่อนที่เด็กจะทำเป็นนิสัย</p> <p>๒. ขอความร่วมมือกับผู้ปกครองช่วยกันแก้ไข อาจให้เด็กนำของเขามาให้เพื่อนและให้เพื่อนรู้จักการขออนุญาตก่อนหยิบของผู้อื่น</p>

ปัญหา	ลักษณะที่พบ	สาเหตุ	แนวทางช่วยเหลือและแก้ไข
๑๑. เด็กที่มี ปัญหาการ รับประทานอาหาร	- เบื่ออาหาร ไม่ชอบ อาหาร	๑. เด็กไม่รู้สึกลอยาก อาหาร	๑.๑ ปลุกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในการกิน และสร้างบรรยากาศที่ดีในการกิน จัดอาหารที่น่ากิน แต่มีคุณค่าโดย ไม่让孩子รู้สึกว่าถูกบังคับ ๑.๒ เล่นิทานให้มีสุนทรีย์ที่ดีในการกิน ให้คำชมเชยเป็นครั้งคราว ๑.๓ ปรึกษาผู้ปกครอง ชั่งน้ำหนัก สม่ำเสมอให้เด็กทราบผล
- การนอน	- เด็กไม่ยอมนอน กลางวัน	๒. บางคนไม่เคย นอนกลางวัน มาก่อน	๒. ผู้สอนควรจัดที่นอนให้สะอาด บรรยากาศสงบ ชักชวนให้ นอนเล่น ๆ โดยผู้สอนเล่นิทานหรือ ร้องเพลงให้ฟัง ให้เด็กหลับตาใช้มือ ลูบศีรษะเด็กเบา ๆ
- การขี้ถ่าย	- เด็กไม่ยอม ปัสสาวะ - เด็กปัสสาวะบ่อย ผิดปกติ	๓. รังเกียจห้องน้ำ เคยแต่นั่งกระโถน	๓.๑ ฝึกเด็กให้มีสุนทรีย์ที่ดีในการ ขี้ถ่าย เช่น การรักษาความ สะอาด การถ่ายเป็นเวลา รู้จัก การนั่งส้วมแทนนั่งกระโถน ๓.๒ ไม่ควรเข้มงวดเกินไปในการฝึก ขี้ถ่ายและควรจัดสภาพห้องน้ำ ให้เด็กอยากเข้า
		๔. เด็กเกิดความ กังวลและมีปัญหา ในใจ	๔.๑ ควรหาสาเหตุและหาทางแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นใจ ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่เด็ก ๔.๒ อาจต้องปรึกษาแพทย์

หมายเหตุ เด็กปฐมวัยจากบ้านมาสถานศึกษาครั้งแรกจะนำสิ่งของที่เขาคิดมาจากบ้าน เช่น หมอน ตุ๊กตา มาสถานศึกษาด้วย ไม่เป็นสิ่งผิดปกติของเด็กวัยนี้ ผู้สอนควรอนุญาตถ้าเด็กจะนำของรักมาสถานศึกษาด้วยในระยะแรกที่เริ่มมา เนื่องจากเด็กต้องมีการปรับตัวหลายด้าน เมื่อเขาคู่กับผู้สอนและสถานศึกษาแล้วเด็กจะเลิกไปเอง

บทที่ ๑๐

บทบาทผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร

การนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพตามจุดหมายของหลักสูตร ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรในระบบสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้สอน พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง และชุมชน มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็ก

๑. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยในระบบสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาท ดังนี้

๑.๑ ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและมีวิสัยทัศน์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

๑.๒ คัดเลือกบุคลากรที่ทำงานกับเด็ก เช่น ผู้สอน พี่เลี้ยง อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงคุณสมบัติหลักของบุคลากร ดังนี้

๑.๒.๑ มีวุฒิทางการศึกษาด้านการอนุบาลศึกษา การศึกษาปฐมวัย หรือผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

๑.๒.๒ มีความรักเด็ก จิตใจดี มีอารมณ์ขันและใจเย็น ให้ความสำคัญกับตนเองกับเด็กอย่างเสมอภาค

๑.๒.๓ มีบุคลิกของความเป็นผู้สอน เข้าใจและยอมรับธรรมชาติของเด็กตามวัย

๑.๒.๔ พุดจาสุภาพเรียบร้อย ชัดเจนเป็นแบบอย่างได้

๑.๒.๕ มีความเป็นระเบียบ สะอาด และรู้จักประหยัด

๑.๒.๖ มีความอดทน ขยัน ซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่และการปฏิบัติต่อเด็ก

๑.๒.๗ มีอารมณ์ร่วมกับเด็ก รู้จักรับฟัง พิจารณาเรื่องราวปัญหาต่างๆ ของเด็ก และตัดสินใจหาหนทางต่างๆ อย่างมีเหตุผลด้วยความเป็นธรรมชาติ

๑.๒.๘ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตสมบูรณ์

- ๑.๓ ส่งเสริมการจัดบริการทางการศึกษาให้เด็กได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึงและเสมอภาค และปฏิบัติกรรับเด็กตามเกณฑ์ที่กำหนด
- ๑.๔ ส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้ปฏิบัติงานกับเด็กพัฒนาตนเองมีความรู้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
- ๑.๕ เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยร่วมให้ความเห็นชอบกำหนดวิสัยทัศน์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กทุกช่วงอายุ
- ๑.๖ สร้างความร่วมมือและประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- ๑.๗ จัดให้มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับตัวเด็ก งานวิชาการหลักสูตรอย่างเป็นระบบและมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา
- ๑.๘ สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมตลอดจนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้
- ๑.๙ นิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร โดยจัดให้มีการนิเทศภายในอย่างมีระบบ
- ๑.๑๐ กำกับติดตามให้มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาและนำผลจากการประเมินไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพเด็ก
- ๑.๑๑ กำกับ ติดตาม ให้มีการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อนำผลจากการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก บริบทสังคมและให้มีความทันสมัย

๒. บทบาทผู้สอนระดับปฐมวัย

การพัฒนาคุณภาพเด็กโดยถือว่าเด็กมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้เด็กสามารถพัฒนาตนตามธรรมชาติ สอดคล้องกับพัฒนาการและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้น ผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพผู้สอนจึงควรมีบทบาท/หน้าที่ ดังนี้

๒.๑ บทบาทในฐานะผู้เสริมสร้างการเรียนรู้

- ๒.๑.๑ จัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กที่เด็กกำหนดขึ้นด้วยตัวเด็กเอง และผู้สอนกับเด็กร่วมกันกำหนด โดยเสริมสร้างพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมทุกด้าน
- ๒.๑.๒ ส่งเสริมให้เด็กใช้ข้อมูลแวดล้อม ศักยภาพของตัวเด็ก และหลักทางวิชาการในการผลิต กระทำ หรือหาคำตอบในสิ่งที่เด็กเรียนรู้อย่างมีเหตุผล

๒.๑.๓ กระตุ้นให้เด็กร่วมคิด แก้ปัญหา ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ด้วยวิธีการศึกษาที่นำไปสู่การใฝ่รู้ และพัฒนาตนเอง

๒.๑.๔ จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สร้างเสริม ให้เด็กทำกิจกรรมได้เต็มตามศักยภาพและความแตกต่างของเด็กแต่ละบุคคล

๒.๑.๕ สอดแทรกการอบรมด้านจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ในการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

๒.๑.๖ ใช้กิจกรรมการเล่นเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กให้เป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ

๒.๑.๗ ใช้ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและเด็กในการดำเนินกิจกรรม การเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

๒.๑.๘ จัดการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริงและนำ ผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพเด็กเต็มตามศักยภาพ

๒.๒ บทบาทในฐานะผู้ดูแลเด็ก

๒.๒.๑ สังเกตและส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

๒.๒.๒ ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

๒.๒.๓ ฝึกให้เด็กมีความเชื่อมั่น มีความภูมิใจในตนเองและกล้าแสดงออก

๒.๒.๔ ฝึกการเรียนรู้หน้าที่ ความมีวินัย และการมีนิสัยที่ดี

๒.๒.๕ จำแนกพฤติกรรมเด็กและสร้างเสริมลักษณะนิสัยและแก้ปัญหา เฉพาะบุคคล

๒.๒.๖ ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา บ้าน และชุมชน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

๒.๓ บทบาทในฐานะนักพัฒนาเทคโนโลยีการสอน

๒.๓.๑ นำนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการสอนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม กับสภาพบริบทสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

๒.๓.๒ ใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการเสริมสร้างการเรียนรู้ ให้แก่เด็ก

๒.๓.๓ จัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำไปปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร/ กระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้

๒.๓.๔ พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีคุณลักษณะของ ผู้ใฝ่รู้ มีวิสัยทัศน์และทันสมัยทันเหตุการณ์ในยุคของข้อมูลข่าวสาร

๒.๔ บทบาทในฐานะผู้บริหารหลักสูตร

๒.๔.๑ ทำหน้าที่วางแผนกำหนดหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้

๒.๔.๒ จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้ทั้งกายและใจ เปิดโอกาสให้เด็กเล่น/ทำงานและเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

๒.๔.๓ ประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

๓. บทบาทของพ่อแม่หรือผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

การศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการศึกษาที่จัดให้แก่เด็กที่ผู้สอนและพ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องสื่อสารกันตลอดเวลา เพื่อความเข้าใจตรงกันและพร้อมร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก ดังนั้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๓.๑ มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษาและให้ความเห็นชอบกำหนดแผนการเรียนรู้ของเด็กร่วมกับผู้สอนและเด็ก

๓.๒ ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กตามศักยภาพ

๓.๓ เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ จัดบรรยากาศภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้

๓.๔ สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น

๓.๕ อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก

๓.๖ ป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตลอดจนส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยประสานความร่วมมือกับผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

๓.๗ เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีคุณธรรมนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้

๓.๘ มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กและในการประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

๔. บทบาทของชุมชน

การปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดให้ชุมชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยให้มีการประสานความ

ร่วมมือเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ดังนั้น ชุมชนจึงมีบทบาทในการจัดการศึกษา
ปฐมวัย ดังนี้

๕.๑ มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ในบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา
สมาคม/ชมรมผู้ปกครอง

๕.๒ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการ
ดำเนินการของสถานศึกษา

๕.๓ เป็นศูนย์การเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ ให้เด็กได้เรียนรู้และมีประสบการณ์
จากสถานการณ์จริง

๕.๔ ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา

๕.๕ ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก
และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี
ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

๕.๖ ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็น
แหล่งวิชาการของชุมชน และมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

๕.๗ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ทำหน้าที่เสนอแนะในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

บทที่ ๑๑

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

เด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ หมายถึง เด็กปฐมวัยที่มีสภาพร่างกาย สติปัญญา อารมณ์หรือจิตใจที่แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป หรือมีประสบการณ์สำคัญในชีวิตที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงจนทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตและพัฒนาได้ตามศักยภาพที่แท้จริงของตนได้ หากไม่ได้รับการปรับแนวทางการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของเด็ก ความแตกต่างดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ หรือเมื่อแรกเกิด เมื่อเด็กเข้าสู่วัยทารก วัยเตาะแตะ หรือเมื่อเข้าเรียนในสถานศึกษาปฐมวัยแล้วและความแตกต่างนี้ก็ไม่จำเป็นต้องอยู่ถาวร เด็กปฐมวัยจำนวนมากหากได้รับการจัดการศึกษาที่ปรับให้เหมาะสมควบคู่กับการบำบัดที่จำเป็นต่างๆ ตั้งแต่เนิ่นๆ ก็สามารถพัฒนาจนใกล้เคียงเด็กปกติ สามารถรับการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไปได้เมื่อโตขึ้น ส่วนเด็กบางคนซึ่งมีความบกพร่องรุนแรงหรือประสบการณ์ที่ร้ายแรงจนต้องได้รับการศึกษาพิเศษไปตลอดก็ยังมีโอกาสพัฒนาตามศักยภาพของตนให้มีชีวิตที่มีคุณภาพได้ ในทางตรงกันข้ามหากถูกละเลยในช่วงต้นของชีวิต เมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่อาจมีความพิการขั้นรุนแรงหรือก่อปัญหาแก่ตนเองและสังคมได้มากมาย

เด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะหมายรวมถึงเด็กต่างๆ ดังนี้ คือ

- เด็กพิการ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและ/หรือการเรียนรู้ทางการได้ยินทางการเห็นและทางอารมณ์ จิตใจ สังคม เด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง
- เด็กที่มีความสามารถพิเศษ
- เด็กด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น เด็กเร่ร่อน เด็กชาวเล
- เด็กที่ถูกละเมิดทางร่างกาย จิตใจ รวมทั้งการละเมิดทางเพศ

เด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษเหล่านี้ ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกับเด็กทั่วไปในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาและเติบโตเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม การให้การศึกษายุติแก่เด็กเหล่านี้ นอกจากจะเป็นการตอบสนองสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้สอนแล้ว ยังเป็นการช่วยป้องกันปัญหาสังคมอันอาจเกิดขึ้นมากมายหากเด็ก ๆ เหล่านี้ไม่ได้รับความช่วยเหลือในระยะแรกเริ่มตั้งแต่ในระดับปฐมวัยด้วย

แม้จะจัดรวมอยู่ในกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ซึ่งมีความต้องการพิเศษ โดยมีปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาร่วมกัน แต่รายละเอียดของวิธีการและเทคนิคในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กแต่ละกลุ่มนั้นต่างกันมาก นอกจากนี้ เด็กที่มีความต้องการพิเศษในกลุ่มเดียวกัน เช่น เด็กเจ็บป่วยเรื้อรังแต่ละคนยังมีความแตกต่างกันไปเช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไป ซึ่งมีอัตราพัฒนาการในแต่ละด้านแตกต่างกันไป ผู้ให้การศึกษาแก่เด็กแต่ละประเภทจึงต้องศึกษาทำความเข้าใจและดำเนินการให้เหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละประเภทและแต่ละคน

การป้องกัน

การดูแลความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ และการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาตามสมควรแก่ศักยภาพของตน เป็นการป้องกันเด็กปฐมวัยจากภาวะเสี่ยงต่อการมีปัญหา ความบกพร่องใดๆ ที่จะกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการของเด็กในอนาคต ผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญแก่การตรวจสอบความปลอดภัยของสิ่งของเครื่องใช้ อุปกรณ์เครื่องเล่น และส่วนต่างๆ ของอาคารสถานที่ที่เด็กเข้าไปใช้ รวมทั้งความสะอาดของอาหาร เครื่องใช้ และที่อยู่อาศัย ความปลอดภัยนี้ควรครอบคลุมถึงความปลอดภัยจากการข่มเหง รังแก หรือล่อลวงจากคนในสถานศึกษาและคนแปลกหน้าด้วย

การเฝ้าระวัง

นอกจากการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้แล้ว เนื่องจากปัญหาบางอย่างเกินวิสัยที่ผู้สอนจะป้องกันได้ จึงต้องดำเนินการเฝ้าระวังเพื่อช่วยเหลือเด็กในความดูแลของตนด้วย ดังนี้คือ

การเฝ้าระวังการล่วงละเมิดทางร่างกาย จิตใจ และ/หรือทางเพศ ผู้สอนควรสังเกตร่องรอยบนร่างกายและพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กว่าอาจจะสะท้อนถึงการถูกล่วงละเมิดหรือไม่ เช่น เด็กมีอาการซึมเศร้า หวาดกลัวหรือหวาดระแวงหรือไม่ เด็กมีรอยขีด รอยไหม้หรือบาดแผลใหม่ๆ บนแขนขา เนื้อตัว โดยที่เด็กไม่กล้าบอกสาเหตุหรือไม่ เป็นต้น

การเฝ้าระวังความพิการ ผู้สอนควรบันทึกน้ำหนัก ส่วนสูง และเส้นรอบศีรษะของเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้แน่ใจได้ว่าเด็กมีการเจริญเติบโตเป็นปกติ นอกจากนี้ยังควรเทียบพัฒนาการด้านต่างๆ ทั้งด้านกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก ภาษา สติปัญญา ตลอดจนทางอารมณ์และสังคมของเด็กว่าล่าช้ากว่าพัฒนาการของเด็กปกติทั่วไปหรือไม่ หากพบว่าพัฒนาการหยุดชะงักหรือถดถอยลง หรือมีการพัฒนาที่ล่าช้าห่างจากวัยมาก ก็ถือได้ว่าเป็นสัญญาณเตือนถึงความบกพร่องพิการที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น อายุ ๓ ปีแล้ว ยังพูดเป็นคำๆ ได้เพียง ๔ - ๕ คำ เท่านั้น หรืออายุ ๕ ปีแล้วยังกระโดดไม่เป็น เป็นต้น

การคัดแยกการมองเห็นและการได้ยินอย่างง่าย ๆ ในเด็กทุกคน ทุก ๑ - ๒ ปี ก็เป็นวิธีการเฝ้าระวังความพิการที่ไม่ต้องลงทุนลงแรงมาก แต่สามารถป้องกันหรือลดปัญหาได้มาก

การค้นพบ การส่งต่อ และการให้ความช่วยเหลือ การเฝ้าระวังอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้ผู้สอนค้นพบเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือ หรือการส่งเสริมเป็นพิเศษได้แต่เนิ่นๆ เมื่อค้นพบเด็กแล้ว ควรมีการส่งต่อให้แก่นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบอย่างละเอียดอีกครั้ง เช่น เมื่อสงสัยว่าเด็กอาจมีปัญหาการได้ยิน ผู้สอนอาจแนะนำให้ผู้ปกครองพาไปตรวจการได้ยินที่โรงพยาบาล หรือเมื่อสงสัยว่าเด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญาล่าช้า เนื่องจากเด็กไม่สามารถเข้าใจเรื่องต่างๆ ในชั้นเรียนและไม่สามารถพูดคุยสื่อสารกับเพื่อนและผู้สอนได้ ผู้สอนอาจแนะนำให้ผู้ปกครองพาไปตรวจระดับสติปัญญาที่โรงพยาบาล หรือเมื่อสงสัยว่าเด็กถูกคนในบ้านทำร้ายร่างกาย ผู้สอนอาจพาเด็กติดต่อนักสังคมสงเคราะห์ให้ดำเนินการพาเด็กไปตรวจร่างกายที่โรงพยาบาล เป็นต้น

หลังจากพบปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาของเด็กแล้ว ทางสถานศึกษา ทางบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ทางโรงพยาบาลหรือกรมประชาสงเคราะห์ เป็นต้น ควรประสานงานกันเพื่อวางแผนร่วมกันในการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กตามสมควรต่อไป

ในกรณีที่ไม่มีหน่วยงานให้ความช่วยเหลือในท้องถิ่น ผู้สอนควรปรึกษานักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องหรือขอให้เจ้าหน้าที่ทางการศึกษาหรือทางการแพทย์ในระดับอำเภอช่วยประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดเพื่อหาทางให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมต่อไป

ในกรณีเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งไม่มีหน่วยงานในท้องถิ่นรองรับ อาจติดต่อขอคำแนะนำจากคณะหรือภาควิชาการศึกษาปฐมวัยในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพิจารณาว่าจะสามารถส่งเสริมเด็กได้อย่างไรบ้าง

การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการพิเศษของเด็ก

ในการจัด

การศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ผู้สอนต้องระลึกอยู่เสมอว่าเด็กทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะหรือไม่ ล้วนมีความต้องการพื้นฐานเหมือนกันทั้งสิ้น นั่นคือเด็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทุกด้านเป็นองค์รวม และการพัฒนาเด็กนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของระดับพัฒนาการในปัจจุบันของเด็กเป็นสำคัญ เด็กที่มีพัฒนาการสูงบางด้าน ไม่จำเป็นต้องมีพัฒนาการสูงระดับเดียวกันในด้านอื่นๆ เสมอไป เช่น เด็กที่มีความเฉลียวฉลาดทางคณิตศาสตร์ อาจมีความสามารถปานกลางในด้านภาษา และเด็กที่มีสติปัญญาสูง อ่าน เขียน คิดเลขเก่งมาก อาจขาดทักษะทางสังคม ไม่รู้วิธีเล่นร่วมกับเด็กคนอื่นก็ได้ ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องพิจารณาพัฒนาการแต่ละด้านของเด็กของตนว่าอยู่ในขั้นใด และวางแผนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพจริงของเด็ก

ผู้สอนซึ่งสอนเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะต้องมีความละเอียดอ่อนและไวต่อความรู้สึกนึกคิดของเด็กและให้ความสำคัญแก่สิ่งที่มีผลต่อความรู้สึกต่อตนเองและต่อโลกของเด็ก

มากเป็นพิเศษ เช่น เด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรังมักมีความหวาดกลัว กังวลในความเจ็บป่วยของตน จึงควรได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคที่ตนเป็น การรักษา และผู้คนที่เด็กต้องเกี่ยวข้องกับ เช่น หมอ และพยาบาล ขณะที่เด็กซึ่งถูกพ่อแม่ทุบตีจนต้องไปอยู่กับพ่อแม่บุญธรรม ย่อมมีความหวาดกลัวผู้คนและรู้สึกว่าคุณมีชีวิตที่ดีกว่าเด็กคนอื่น จึงควรได้เรียนรู้ว่าในโลกนี้คนอีกมากมายที่ยังรักเรา และคนเราสามารถมีชีวิตที่ดีได้แม้จะไม่ได้อยู่กับพ่อแม่แท้ๆ ของตน เป็นต้น การให้การศึกษาแก่เด็กที่มีประสบการณ์ร้ายแรงในชีวิตจะต้องทำควบคู่กับการบำบัด โดยผู้สอนควรเรียนรู้เทคนิควิธีในการพูดคุย ปลอดภัยและสร้างความมั่นใจให้แก่เด็กจากนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ในทำนองเดียวกันผู้สอนที่สอนเด็กพิการ เช่น เด็กตาบอด เด็กแขนขาพิการ ก็ควรเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของเด็กเฉพาะประเภท และเทคนิควิธีจากผู้สอนการศึกษาพิเศษเพื่อให้สามารถส่งเสริมเด็กเหล่านี้ได้เต็มที่

การจัดการเรียนรวม

การจัดให้เด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะซึ่งมีความต้องการพิเศษเรียนรวมในชั้นเรียนปกติต้องประกอบด้วย การเตรียมการอย่างระมัดระวัง ทั้งการเตรียมตัวผู้สอน ตัวเด็กที่จะเข้าร่วมเรียน เพื่อนๆ เด็กปกติในชั้นเรียน ผู้ปกครองเด็กพิเศษและผู้ปกครองเด็กปกติ ตลอดจนบุคคลต่างๆ ในสถานศึกษาและในชุมชน ผู้บริหารจะต้องดูแลให้การเรียนรวมเป็นเรื่องของชุมชน ไม่ใช่เฉพาะผู้สอนเรียนรวมและเด็กที่มีความต้องการพิเศษเท่านั้น

การจัดการเรียนรวมที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบและระมัดระวังจะช่วยให้การจัดการศึกษาเป็นประโยชน์แก่ทั้งตัวเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กอื่นๆ ผู้สอน ผู้ปกครอง บุคคลต่างๆ ในสถานศึกษาและในชุมชน

บทที่ ๑๒

การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัย กับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑

การสร้างรอยเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ มีความสำคัญอย่างยิ่ง บุคลากรทุกฝ่ายจะต้องให้ความสนใจต่อการช่วยลดช่องว่างของความไม่เข้าใจในการจัดการศึกษาทั้งสองระดับ ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน ตัวเด็ก ผู้สอน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ทั้งระบบ การสร้างรอยเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ จะประสบผลสำเร็จได้ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรอยเชื่อมต่อระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑

๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทเป็นผู้นำในการสร้างรอยเชื่อมต่อ โดยเฉพาะระหว่างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในช่วงอายุ ๓ - ๕ ปีกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยต้องศึกษาหลักสูตรทั้งสองระดับ เพื่อทำความเข้าใจ จัดระบบการบริหารงานด้านวิชาการที่จะเอื้อต่อการเชื่อมโยงการศึกษาทั้งสองระดับ โดยการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างรอยเชื่อมต่อ ดังตัวอย่างกิจกรรมต่อไปนี้

๑.๑.๑ จัดประชุมผู้สอนระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา ร่วมกันพัฒนา รอยเชื่อมต่อของหลักสูตรทั้งสองระดับให้เป็นแนวปฏิบัติของสถานศึกษา เพื่อผู้สอนทั้งสองระดับจะได้เตรียมการสอนให้สอดคล้องกับเด็กวัยนี้

๑.๑.๒ จัดหาเอกสารด้านหลักสูตรและเอกสารทางวิชาการของทั้งสองระดับ มาไว้ให้ผู้สอนและบุคลากรอื่นๆ ได้ศึกษาทำความเข้าใจ อย่างสะดวกและเพียงพอ

๑.๑.๓ จัดกิจกรรมให้ผู้สอนทั้งสองระดับมีโอกาสแลกเปลี่ยน เผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ ที่ได้รับจากการอบรม ดูงาน ซึ่งไม่ควรจัดให้เฉพาะผู้สอนในระดับเดียวกันเท่านั้น

๑.๑.๔ จัดเอกสารเผยแพร่ตลอดจนกิจกรรมสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

๑.๑.๕ ระหว่างที่เด็กอยู่ในระดับปฐมวัย ผู้บริหารควรจัดให้มีการพบปะทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง เพื่อผู้ปกครองจะได้สร้างความเข้าใจและสนับสนุนการเรียนการสอนของบุตรหลานตนได้อย่างถูกต้อง

๑.๑.๖ สถานศึกษาที่มีเด็กทั้งสองระดับควรจัดกิจกรรมที่ผู้สอน ผู้ปกครอง และเด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันในบางโอกาส

๑.๑.๗ สถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาทั้งสองระดับ ควรจัดปฐมนิเทศผู้ปกครอง ๒ ครั้ง คือก่อนเด็กเข้าเรียนชั้นปฐมวัย และก่อนเด็กจะเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจการศึกษาทั้งสองระดับและให้ความร่วมมือช่วยเด็กให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ดีขึ้น

ตัวอย่างหัวข้อการปฐมนิเทศ เช่น

- ❖ การสอนอ่านเขียนในระดับปฐมวัยสอนอย่างไร
- ❖ เมื่อไรเด็กจึงพร้อมที่จะเขียนหนังสือ
- ❖ งานวิจัยเกี่ยวกับผลของการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก เกิดผลดีอย่างไร

๑.๒ ผู้สอนระดับปฐมวัย

ผู้สอนนอกจากจะต้องศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กของตนแล้ว ควรศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองและบุคลากรอื่น ๆ รวมทั้งช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวก่อนเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยผู้สอนอาจจัดกิจกรรมดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑.๒.๑ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อส่งต่อให้ผู้สอน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ซึ่งจะทำให้ผู้สอนระดับประถมศึกษาสามารถใช้ข้อมูลนั้นช่วยเหลือเด็ก
ในการปรับตัวเข้ากับการเรียนรู้ใหม่ต่อไป

๑.๒.๒ พุดคุยกับเด็กถึงประสบการณ์ที่ดีๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ใน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เพื่อให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

๑.๒.๓ จัดให้เด็กได้มีโอกาสทำความรู้จักกับผู้สอนตลอดจนสภาพแวดล้อม
บรรยากาศของห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ทั้งที่อยู่ในสถานศึกษาเดียวกันหรือสถานศึกษาอื่น

๑.๓ ผู้สอนระดับประถมศึกษา

ผู้สอนระดับประถมศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการจัด
ประสบการณ์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาจัดการเรียนรู้
ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ของตนให้ต่อเนื่องกับการพัฒนาเด็กในระดับปฐมวัย ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

๑.๓.๑ จัดกิจกรรมให้เด็กและผู้ปกครองมีโอกาสได้ทำความรู้จัก คู่กันอยู่กับ
ผู้สอนและห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ก่อนเปิดภาคเรียน

๑.๓.๒ จัดสภาพห้องเรียนให้ใกล้เคียงกับห้องเรียนระดับปฐมวัย โดยจัดให้มี
มุมประสบการณ์ภายในห้อง เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ เช่น มุมหนังสือ
มุมเกมการศึกษา มุมของเล่น เพื่อช่วยให้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้ปรับตัวและเรียนรู้จาก
การปฏิบัติจริง

๑.๓.๓ จัดกิจกรรมสร้างข้อตกลงที่เกิดจากเด็กร่วมกันเกี่ยวกับการปฏิบัติตน

๑.๓.๔ เผยแพร่ข่าวสารด้านการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก
ผู้ปกครอง และชุมชน

๑.๔ ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษา

ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาต้องทำความเข้าใจหลักสูตรของการศึกษา
ทั้งสองระดับและเข้าใจว่าถึงแม้เด็กจะอยู่ในระดับประถมศึกษาแล้ว แต่เด็กยังต้องการความรัก
ความเอาใจใส่ การดูแลและการปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ได้แตกต่างไปจากระดับปฐมวัยและควรให้
ความร่วมมือกับผู้สอนและสถานศึกษาในการช่วยเตรียมตัวเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัว
ได้เร็วยิ่งขึ้น

**๒. ตัวอย่างการเชื่อมต่อสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์
ในระดับปฐมวัย (อายุ ๓ - ๕ ปี) กับ ระดับประถมศึกษาปีที่ ๑**

สาระการเรียนรู้ระดับปฐมวัย (ประสบการณ์สำคัญ)	สาระการเรียนรู้รายปีกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑
<ul style="list-style-type: none"> ● การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด ● การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองหรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ● การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ● การฟังเรื่องราว นิทาน คำคล้องจอง คำกลอน ● การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เขียนภาพ เขียนขีดเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง 	<p>๑. การอ่าน</p> <ul style="list-style-type: none"> ๑) การอ่านคำพื้นฐานซึ่งเป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ประมาณ ๖๐๐ คำ รวมทั้งคำที่ใช้เรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๒) การอ่านแจกลูกและสะกดคำในมาตราตัวสะกดต่างๆ และคำในชีวิตประจำวันที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา คำที่มีตัวกรันต์ อักษรควบ อักษรนำ ๓) การผันวรรณยุกต์คำที่มีพยัญชนะต้น เป็นอักษรกลาง อักษรต่ำ อักษรสูง ๔) การอ่านและเข้าใจความหมายของคำในประโยค และข้อความสั้นๆ ๕) การอ่านในใจ การจับใจความของเรื่องที่อ่าน โดยหาคำสำคัญ ตั้งคำถาม คาดคะเนเหตุการณ์ ใช้แผนภาพโครงเรื่องหรือแผนภาพความคิด ๖) การแสดงความรู้และความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ๗) การนำความรู้และข้อคิดที่ได้จากการอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สาระการเรียนรู้ระดับปฐมวัย (ประสบการณ์สำคัญ)	สาระการเรียนรู้รายปีกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑
<ul style="list-style-type: none"> ● การอ่านในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก อ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน/เรื่องราวที่สนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> ๘) การอ่านออกเสียงร้อยแก้วและร้อยกรองถูกต้องตามอักขรวิธีและลักษณะคำประพันธ์ และการอ่านทำนองเสนาะ ๙) การท่องจำบทอาขยานและบทประพันธ์ที่ประทับใจ ๑๐) การเลือกอ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ ทั้งประเภทความรู้และความบันเทิง ๑๑) มารยาทการอ่านหนังสือ การถนอมรักษาหนังสือทั้งส่วนตนและส่วนรวม ๑๒) การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและมีสุขลักษณะในการอ่านหนังสือ <p>๒. การเขียน</p> <ul style="list-style-type: none"> ๑) การเขียนคำในมาตราตัวสะกดต่าง ๆ คำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา ๒) การคัดลายมือด้วยบรรจงเต็มบรรทัด และการเขียนตามคำบอก ๓) การเลือกใช้คำเขียนเป็นประโยคตรงตามความหมาย และเรียบเรียงเป็นเรื่องสั้น ๆ ที่แสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และประสบการณ์ ๔) การเขียนคำคล้องจอง ๕) การตรวจทานและแก้ไขงานเขียน ๖) การใช้เลขไทย ๗) มารยาทการเขียน การเขียนอย่างเป็นระเบียบ สะอาด ลายมือสวยงาม อ่านง่าย และไม่ขีดเขียนในที่ที่ไม่สมควร ๘) การปลูกฝังนิสัยรักการเขียน ด้วยการจดบันทึกความรู้ อย่างสม่ำเสมอ <p>๓. การฟัง การดู และการพูด</p> <ul style="list-style-type: none"> ๑) การเลือกฟัง เลือกดูสิ่งที่เป็นความรู้และความบันเทิง ๒) การเข้าใจเนื้อเรื่อง การจับใจความจากถ้อยคำ น้ำเสียง และกิริยาท่าทางของ ผู้พูด การดูสิ่งที่เป็นความรู้ความบันเทิง ๓) การพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ฟัง สิ่งที่ได้

สาระการเรียนรู้ระดับปฐมวัย (ประสบการณ์สำคัญ)	สาระการเรียนรู้รายปีกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑
	<p>๔) การพูดทักทาย ขอบคุณ ขอโทษ การยอมรับ การปฏิเสธ โดยใช้ภาษาที่สุภาพ</p> <p>๕) การตั้งคำถามและการตอบคำถาม</p> <p>๖) การเล่าเรื่องถ่ายทอดความรู้ ความคิด และความรู้สึก</p> <p>๗) การพูดออกเสียงชัดเจน ใช้ถ้อยคำเหมาะสมแก่เรื่อง ใช้ภาษาที่สุภาพเหมาะสมแก่บุคคลและโอกาส</p> <p>๘) มารยาทการฟังและการดู การฟังและดูอย่างตั้งใจโดยไม่รบกวนผู้อื่น</p> <p>๔. หลักการใช้ภาษา</p> <p>๑) พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และการประสมคำ</p> <p>๒) หลักการอ่าน และเขียนสะกดคำ</p> <p>๓) ความหมายของคำ การเลือกใช้คำ และการเรียงลำดับคำในประโยคได้ถูกต้อง</p> <p>๔) การเรียบเรียงประโยคเป็นข้อความสั้น ๆ</p> <p>๕) การรู้จักภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาถิ่น</p> <p>๖) หลักการแต่งคำคล้องจอง</p> <p>๗) การใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียน การแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p> <p>๘) การใช้ทักษะทางภาษาและเทคโนโลยีการสื่อสาร ด้านวิทยุ โทรทัศน์ วัสดุทัศน์ ในการพัฒนาการเรียน</p> <p>๕. วรรณคดีและวรรณกรรม</p> <p>๑) นิทาน เรื่องสั้นง่าย ๆ สารคดีสั้น ๆ สำหรับเด็ก ปริศนา คำทาย บทร้องเล่นในท้องถิ่น และ บทร้อยกรองประเภทให้ความรู้และความบันเทิงต่าง ๆ ที่เหมาะแก่วัยของเด็ก</p> <p>๒) การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านอย่างมีเหตุผล</p> <p>๓) การนำข้อคิดที่ได้จากการอ่านไปใช้ในชีวิตจริง</p>

สาระการเรียนรู้ระดับปฐมวัย (ประสบการณ์สำคัญ)	สาระการเรียนรู้รายปีกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑
<ul style="list-style-type: none"> ● การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งต่างๆ ● การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม ● การเปรียบเทียบ เช่น ยาว/สั้น ขรุขระ/เรียบ ฯลฯ ● การเรียงลำดับสิ่งต่างๆ ● การคาดคะเนสิ่งต่างๆ ● การสืบค้นข้อมูล ● การใช้หรืออธิบายสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ● การเปรียบเทียบจำนวนมากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน ● การนับสิ่งต่างๆ ● การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง ● การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนหรือปริมาณ ● การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุและการเทออก ● การสังเกตสิ่งต่างๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่างๆ กัน ● การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน ● การอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งต่างๆ ● การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และ รูปภาพ ● การเริ่มต้นและการหยุด การกระทำโดยสัญญา ● การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ฯลฯ ● การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ● การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. การบอกจำนวน การอ่านและการเขียนตัวหนังสือ ตัวเลข ฮินดูอารบิก ตัวเลขไทย แทนจำนวน ๒. การเขียนในรูปกระจาย หลักหน่วย หลักสิบ หลักร้อย ค่าของตัวเลขในแต่ละหลักและการใช้ ๐ เพื่อยึดตำแหน่งของหลัก ๓. การเปรียบเทียบจำนวนและการใช้เครื่องหมาย $= \neq > <$ ๔. การเรียงลำดับจำนวน ๕. การนับเพิ่มทีละ ๑ และทีละ ๒ การนับลดทีละ ๑ ๖. การบวกจำนวนที่มีผลบวกไม่เกิน ๑๐๐ ๗. โจทย์ปัญหาการบวก ๘. การลบจำนวนที่มีตัวตั้งไม่เกิน ๑๐๐ ๙. โจทย์ปัญหาการลบ ๑๐. การบวก ลบระคน ๑๑. โจทย์ปัญหาการบวก ลบระคน <p>การวัดความยาว การวัดความยาวโดยใช้เครื่องวัดที่มีหน่วยไม่ใช่หน่วยมาตรฐาน</p> <p>การวัดน้ำหนัก (การชั่ง) การชั่งโดยใช้เครื่องชั่งที่มีหน่วยไม่ใช่หน่วยมาตรฐาน</p> <p>การวัดปริมาตร (การตวง) การตวงโดยใช้เครื่องตวงที่มีหน่วยไม่ใช่หน่วยมาตรฐาน</p> <p>เวลา</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ช่วงเวลาในแต่ละวัน (กลางวัน กลางคืน เช้า สาย เย็น บ่าย เย็น) ๒. จำนวนวันในหนึ่งสัปดาห์ ชื่อวันในสัปดาห์ ชื่อเดือนในหนึ่งปี และจำนวนวันในแต่ละเดือน <p>เรขาคณิต การจัดกลุ่มรูปเรขาคณิต</p> <p>พีชคณิต</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. แบบรูปของจำนวนที่เพิ่มขึ้นทีละ ๑ และทีละ ๒ ๒. แบบรูปของจำนวนที่ลดลงทีละ ๑ ๓. แบบรูปของรูปเรขาคณิตและรูปอื่นๆ ที่สัมพันธ์กันในลักษณะของรูปร่างหรือขนาดหรือสี <p>กิจกรรมเสริมทักษะ กระบวนการทางคณิตศาสตร์ผ่านสาระการเรียนรู้ จำนวนและการดำเนินการ การวัด เรขาคณิต พีชคณิต</p>

บรรณานุกรม

- การพัฒนาชุมชน, กรม กระทรวงมหาดไทยและสถาบันแห่งชาติเพื่อพัฒนาเด็กและครอบครัว
แนวทางการดำเนินงานโครงการพัฒนาครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ๒๕๓๕.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ **รายงานการวิจัย เรื่องบทบาทของครูปฐมวัยในทศวรรษหน้า (๒๕๔๑-๒๕๕๐)** วารสารการศึกษาปฐมวัย ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๐.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน **เอกสารประกอบคำบรรยายหลักสูตรการอบรม ผู้บริหารและครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน** กรุงเทพฯ คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๓๖.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน **ขั้นตอนการพัฒนาของเด็กปฐมวัย ตั้งแต่ ปฏิสนธิถึง ๕ ปี** กรุงเทพฯ คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๓.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน **หลักการและข้อเสนอแนะการประเมินผล เด็กปฐมวัยของสหรัฐอเมริกา**, กรุงเทพฯ บริษัท ที.พี พรินท์ จำกัด ๒๕๔๒.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒** กรุงเทพฯ บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด ๒๕๔๒.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน **การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย: ตามแนวคิด ไฮสโคป** กรุงเทพฯ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด ๒๕๔๓
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน **นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็ก ปฐมวัย (๐ - ๕ ปี) พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๕** กรุงเทพฯ บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด ๒๕๔๔.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน **คู่มือการจัดการศึกษาระดับ ก่อนประถมศึกษา** กรุงเทพฯ ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด ๒๕๓๒.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน **คู่มือครูประกอบแผนการจัดประสบการณ์ ระดับอนุบาลศึกษาตามอย่างไรช่วยให้เด็ก...คิดเป็น** กรุงเทพฯ คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๓๗.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน **คู่มือการประเมินพัฒนาการเด็กระดับ ก่อนประถมศึกษา** กรุงเทพฯ คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๐.
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, สำนักงาน **การพัฒนาครอบครัว** บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
- ฉันทนา ภาคบงกช **เอกสารประกอบการศึกษาวิชา ปว.๕๔๑ การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง** กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ๒๕๓๑ อัดสำเนา.

ทีศนา แคมมณี และคณะ **หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย.**
โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๓๕.

ธีระ สุมิตร และพรอนงค์ นิยมคำ **รอให้ถึงอนุบาลก็สายเสียแล้ว** กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์
หมอชาวบ้าน ๒๕๓๐.

นิตยา ประพฤติกิจ **การพัฒนาเด็กปฐมวัย** หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ๒๕๓๖.

นิตยา คชภักดี **เอกสารคำแนะนำการเลี้ยงดูลูกหลาน (อายุ ๖ - ๑๒ ปี)** ภาควิชากุมาร
เวชศาสตร์ คณะแพทยโรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.

เบญจมาภรณ์ วรรณวัลดี แพลและเรียบเรียง **คู่มือตรวจสอบพัฒนาการของลูกน้อย**
กรุงเทพฯ พิมพ์สมิตจำกัด ๒๕๔๐.

ปิยะลักษณ์ สิมะ แสงยาภรณ์ แพลเรียบเรียง **โลกของคนตัวเล็ก (เติบโตใหญ่วัยเยาว์ ๓ - ๖ ปี)**
กรุงเทพฯ พิมพ์ดีจำกัด ๒๕๓๖.

ประมวญ ดิคคินสัน **บ้านเด็ก การพัฒนาเด็กตามแบบมอนเตสซอรี** นิตยสารลูกรัก กรุงเทพฯ
อักษรสัมพันธ์ ๒๕๓๐.

ประมวญ ดิคคินสัน **เมื่อลูกรักได้ครูดี** กรุงเทพฯ บริษัทต้นอ่อน จำกัด ๒๕๓๖.

พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ **ปฐมวัยศึกษา : กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการ
และการเรียนรู้** สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๓๗.

พัชรี ผลโยธิน **นวัตกรรมใหม่เรียนไปพร้อมกับลูก** วารสารรักลูก ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓๒.

ภรณ์ คุรุรัตน์ และคณะ **การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (๓ - ๕ ปี) : แนวคิดของกลุ่ม
นักการศึกษา** กรุงเทพฯ เซเวนพรีนติ้ง กรุ๊ป ๒๕๔๒.

โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ **สมุดบันทึกสุขภาพ** สาทรใต้ กรุงเทพมหานคร.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ **หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๐**
กรุงเทพฯ คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๐.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ **แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา**
กรุงเทพฯ คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๓๕.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ **แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอน ระดับ
ก่อนประถมศึกษา** กรุงเทพฯ คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๓๕.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ **ร่างคู่มือบริหารจัดการหลักสูตร โครงการพัฒนา
หลักสูตรและการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน** โรงพิมพ์กรมศาสนา
๒๕๔๔.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ **สารพันคำถามคำตอบเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔** กรุงเทพฯ คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๕.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔**
กรุงเทพฯ คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๕.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖**
กรุงเทพฯ คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๖.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ **ผังมโนทัศน์และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ภาษาไทย** กรุงเทพฯ คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๖.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ **ผังมโนทัศน์และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระ
การเรียนรู้คณิตศาสตร์** กรุงเทพฯ คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๖.

ศรียา นิยมธรรม **การเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย** ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ๒๕๓๔.

ศึกษาธิการ, กระทรวง **คู่มือประเมินพัฒนาการเด็กระดับอนุบาลปีที่ ๑-๓** จัดทำโดยฝ่าย
ก่อนประถมศึกษา, กองโรงเรียนสามัญศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
เอกชน, กรุงเทพฯ ศรีเมืองการพิมพ์ ๒๕๓๓.

ศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสมุทรสงคราม **เอกสารการอบรมผู้บริหารและครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา
ปีการศึกษา ๒๕๓๗** อัดสำเนา

ศูนย์วิจัยมีด จอห์นสัน สหรัฐอเมริกา **การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเจ้าตัวเล็ก** บริษัท
บริสตอล-ไมเยอร์ สควิบบ์ (ประเทศไทย)

สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี, กรมการแพทย์ **การเลี้ยงและพัฒนาเด็ก** กรุงเทพฯ
สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี ๒๕๓๕ อัดสำเนา

สาธารณสุข, กระทรวง **สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก ๒๕๔๕.**

สาธารณสุข, กระทรวง **การดูแลสุขภาพเด็กแรกเกิด-๖ ปี สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข**
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๓๗.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย **ฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
ปฐมวัย หน่วยที่ ๖-๑๐** กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ๒๕๓๒.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย **พฤติกรรมการสอนปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ ๖-๑๐**
กรุงเทพฯ สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ๒๕๓๔.

สุชา จันท์เอม **จิตวิทยาพัฒนาการ** กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๓๖.

हररररर नीलवीशेर **ปฐมวัยศึกษา หลักสูตรและแนวปฏิบัติ** กรุงเทพฯ โอเดียนไศตร์ ๒๕๓๕.

- Bredekamp, S.& Copple, C.Editors. **Developmentally Appropriate Practice in Early Childhood Programs** Revised Edition. NAEYC, : Washington D.C., 1997.
- Charlesworth, Rosalind. **Understanding Child Development.** New York : Delmar 1996.
- Cherry, Harkness B. and Kuzma **K.Nursery School & Day Care Center Management Guide** 2nd ed. Belmont California : David S.Lake Publishers., 1987.
- Gullo, Dominic F. **Understanding Assessment and Evaluation in Early Childhood Education.** New york : Teachers College Press. 1994.
- Hirsch, E. **The Block Book.** Washington, DC. NAEYC. 1984.
- Lowenfeld, V. **Your Child and His Arts.** New York : Macmillan. 1954.
- Peterson, Evelyn A. **Early Childhood planning, Methods , and Materials** Boston : Allyn And Bacon.1996.
- Sobut, Mary A., **Complex Early Childhood Curriculum Resource;** The Center for Applied Research in Education,New York, 1991.

ภาคผนวก

- ❖ พัฒนาการทางศิลปะ
- ❖ พัฒนาการทางการอ่าน
- ❖ พัฒนาการทางการเขียน
- ❖ พัฒนาการทางคณิตศาสตร์
- ❖ พัฒนาการทางการเล่นบล็อก
- ❖ ประมวลคำศัพท์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

พัฒนาการทางศิลปะ *

ขั้นที่ ๑ จีดเขียนไม่เป็นระเบียบ (๓ - ๔ ปี)

เด็กใช้สีเทียนหรือสีน้ำจีดเขียนระบายเป็นเส้นที่ขาดๆ วั้นๆ ชิกแซก วนไปมา ตั้งแต่ยังควบคุมมือไม่ได้จนควบคุมได้ เด็กจะสำรวจ ใช้สีที่ไม่เป็นจริง เริ่มเขียนเป็นวงกลม มีเส้นเป็นแขนขา

ขั้นที่ ๒ เขียนภาพให้มีความหมาย (๔ - ๖ ปี)

ภาพที่เขียนมีความหมายกับเด็ก ภาพคนจะใช้วงกลมแทนศีรษะ มีเส้นในแนวตั้ง ๒ เส้นแทนแขนขาทั้งสองข้าง บางครั้งมีปาก แขน มือ เท้า รองเท้า ภาพวาดสิ่งของต่างๆ จะอยู่อย่างไม่มีระเบียบ ตรงไหนมีช่องว่างก็จะเขียนลงไป ใช้สีตามอารมณ์ เมื่ออายุ ๖ ปีเด็กจะวาดภาพของสิ่งต่างๆ ได้เหมือนกันทุกครั้งที่เด็กวาด

ขั้นที่ ๓ เขียนภาพได้คล้ายจริง (๖ - ๘ ปี)

ภาพท้องฟ้าจะเป็นสีฟ้าอยู่ด้านบน เส้นพื้นฐานจะใช้สีเขียวอยู่ด้านล่าง สิ่งต่างๆ ถูกวาดอยู่ระหว่างเส้นท้องฟ้าและเส้นพื้นฐานอย่างเหมาะสม

* ที่มา Lowenfeld, V. (๑๙๕๔) **Your Child and His Arts.** New York : Magmillan.
ผู้แปลและเรียบเรียง ดร.วรรณาท รักสกุลไทย

พัฒนาการทางการอ่าน***

ขั้นที่ ๑ (๓ - ๔ ปี)

สนใจถือหนังสือ เห็นการสร้างความหมายจากหนังสือเป็นเรื่องอัศจรรย์ ฟังคำที่อ่าน เล่นคำ ตระหนักในตัวหนังสือที่แวดล้อม ใช้ตัวหนังสือประกอบการเขียนภาพ ถือหนังสือหัวกลับ - อ่าน

ขั้นที่ ๒ (๔ - ๕ ปี)

เลียนแบบการอ่าน อ่านเรื่องที่คุ้นเคย จำชื่อและคำต่างๆ ในสิ่งแวดล้อม เริ่มอ่านคำจากภาพ อ่านคำที่รู้จักแต่ไม่แน่นอน พุดคำที่เริ่มต้นเหมือนๆ กัน เริ่มมีความรู้ในการถือหนังสือ จำคำสำคัญในโคลง กลอน นิทาน

ขั้นที่ ๓ (๔, ๕, ๖ ปี)

- เขียนและอ่านกลับคำที่เขียน
- อ่านหนังสือคำคล้องจองที่คุ้นเคย
- ใช้ภาพเป็นสื่อสำหรับอ่าน
- จำตัวอักษร อ่านคำเริ่มต้น ลงท้าย
- สังเกตความแตกต่าง จับคู่คำที่เหมือนกันในหนังสือ โคลง กลอน
- อ่านคำได้ในบริบทหนึ่ง แต่ไม่สามารถอ่านได้ในบริบทอื่น

พัฒนาการทางการเขียน***

ขั้นที่ ๑ (๒ - ๓ ปี)

ขีดเขียน

ขั้นที่ ๒ (๓ ปี)

ควบคุมการขีดเขียน

ขั้นที่ ๓ (๓ - ๔ ปี)

เขียนคล้ายตัวอักษร

ขั้นที่ ๔ (๔ ปี)

ความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์ สามารถเขียนชื่อตนเอง ลอกคำต่างๆ

ขั้นที่ ๕ (๔ - ๕ ปี)

คิดเขียนคำ

ขั้นที่ ๖ (๕, ๖, ๗ ปี)

เขียนอย่างถูกต้อง

พัฒนาการทางคณิตศาสตร์***

ขั้นที่ ๑ (๒ - ๓ ปี)

เริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับจำนวนเมื่อมีโอกาสได้ยินได้ฟังผู้อื่นใช้ หรือเริ่มเข้าใจจำนวนจากการมีโอกาสเล่น จับต้องวัตถุสิ่งของต่างๆ ด้วยตนเอง หรือเล่นต่อภาพที่ชิ้นส่วนของภาพมีขนาดใหญ่ เริ่มรู้จักรูปทรงเรขาคณิต เช่น รูปทรงกลม

ขั้นที่ ๒ (๓ - ๔ ปี)

รู้จักปริมาณมาก มากกว่า เริ่มคุ้นเคยกับรูปทรงเรขาคณิตของสิ่งต่างๆ ที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก รู้จักจัดกลุ่มสิ่งของตามคุณลักษณะต่างๆ รู้จักนับ ๑ - ๕ เปรียบเทียบความเหมือนความต่างหรือใช้คำอธิบายปริมาณ ความยาว ขนาด

ขั้นที่ ๓ (๔ - ๕ ปี)

เข้าใจและเล่นเกมที่เกี่ยวกับจำนวน นับสิ่งของ ๑ - ๑๐ และบางครั้งถึง ๒๐ จัดกลุ่มสิ่งต่างๆ ตามรูปทรง เปรียบเทียบขนาดของสิ่งต่างๆ

ขั้นที่ ๔ (๕ - ๖ ปี)

เริ่มเข้าใจความคิดรวบยอดในรูปของสัญลักษณ์ นับสิ่งของจำนวน ๒๐ และอาจมากกว่านี้ จำแนกสิ่งของตามคุณลักษณะได้มากกว่า ๒ คุณลักษณะ

*** ที่มา MacDonald, S. (๑๙๙๖). **The Portfolio and Its Use A Road Map For Assessment.** Southern Early Childhood Association. ผู้แปลและเรียบเรียง ดร.วนาท รักสกุลไทย

พัฒนาการทางการเล่นบล็อก **

- ขั้นที่ ๑ ถือสำรวจไปมา
- ขั้นที่ ๒ ต่อเป็นแถวตามแนวตั้งและแนวนอน
- ขั้นที่ ๓ ต่อสะพาน
- ขั้นที่ ๔ ล้อมปิดกัน
- ขั้นที่ ๕ สร้างสิ่งต่างๆ แบบสมมาตร
- ขั้นที่ ๖ สร้างสิ่งต่างๆ และให้ชื่อสิ่งที่สร้าง
- ขั้นที่ ๗ สร้างและเล่นบทบาทสมมติ ชอบเล่นร่วมกับเพื่อน ตัดสินใจว่าจะต้องสร้างสิ่งใดก่อนสร้างมักจะสร้างสิ่งที่คุ้นเคย อาจขอให้เก็บสิ่งก่อสร้างไว้และกลับมาเล่นใหม่

ที่มา ** Hirsch, E. (๑๙๘๔) **The Block Book**. Washington, D C. : NAEYC.
ผู้แปลและเรียบเรียง ผศ.ดร.พัชรี ผลโยธิน

ประมวลคำศัพท์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

คำศัพท์	ความหมาย
๑. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	กรอบทิศทางหรือแนวปฏิบัติและมาตรฐานหลักสูตรสำหรับสถานศึกษาปฐมวัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย
๒. หลักสูตรสถานศึกษา	หลักสูตรที่เกิดจากการที่สถานศึกษานำสภาพต่างๆ ที่เป็นปัญหาจุดเด่น/เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ มากำหนดเป็นรายละเอียดของสาระและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กโดยความร่วมมือของทุกคนในสถานศึกษา และชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เพื่อนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มีการระดมทรัพยากรทั้งของสถานศึกษาและชุมชนมาใช้อย่างคุ้มค่าและใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่
๓. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	เป็นสถานศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการ และเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่เรียกชื่ออย่างอื่น
๔. ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย	เป็นความเชื่อความศรัทธาในความคิดทางการศึกษาที่ทำให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความคิดนั้น ๆ
๕. จุดหมาย (มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์)	จุดหมายถือเป็นมาตรฐานของหลักสูตรที่ครอบคลุมคุณภาพของเด็กทั้งด้านความดี มีปัญญา และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์เมื่อเด็กจบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
๖. คุณลักษณะตามวัย	เป็นความสามารถตามวัย หรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ
๗. กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ	<ul style="list-style-type: none"> - บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ เช่น สายตาสั้น เอียง สมาธิสั้น ปัญญาอ่อน หูหนวก ดาบอด เป็นต้น - บุคคลที่ไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส เช่น เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เป็นต้น - บุคคลที่มีความสามารถพิเศษ เช่น ความสามารถเป็นเลิศทาง สติปัญญา กีฬา ดนตรี ศิลปะ เป็นต้น

คำศัพท์	ความหมาย
๘. การประเมินผลจากสภาพจริง	กระบวนการสังเกต การบันทึก และรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันตามสภาพจริง
๙. การประเมินพัฒนาการ	กระบวนการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในขณะที่ทำกิจกรรม แล้วจดบันทึกลงในเครื่องมือที่สร้างขึ้น หรือกำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง เป็นข้อมูลในการพัฒนา กิจกรรมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ
๑๐. สารนิทัศน์	การจัดทำข้อมูลหลักฐานหรือเอกสารอย่างเป็นระบบ สำหรับการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการจัดทำข้อมูลที่จะเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นร่องรอยของการเจริญเติบโต พัฒนาการ และการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัย
๑๑. บูรณาการ	รูปแบบการจัดกิจกรรมหนึ่งกิจกรรม เด็กเรียนรู้ได้หลายทักษะ และหลายประสบการณ์สำคัญ หรือหนึ่งแนวคิดเด็กเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม
๑๒. พัฒนาเด็กโดยองค์รวม	การพัฒนาเด็กอย่างสมดุลทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา
๑๓. ประสบการณ์สำคัญ	ช่วยอธิบายให้ผู้สอนเข้าใจว่าเด็กปฐมวัยต้องทำอะไร เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว อย่างไร ช่วยแนะผู้สอนในการสังเกต สนับสนุน และวางแผนการจัดกิจกรรมให้เด็ก
๑๔. พัฒนาการ	การเปลี่ยนแปลงด้านการทำหน้าที่ และวุฒิภาวะของอวัยวะระบบต่างๆ รวมทั้งตัวบุคคล ทำให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำสิ่งที่ยากสลับซับซ้อนมากขึ้น ตลอดจนการเพิ่มทักษะใหม่ๆ และความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมหรือภาวะใหม่ในบริบทของครอบครัวและสังคม
๑๕. พัฒนาการด้านร่างกาย	ความสามารถของร่างกายในการทรงตัวในอิริยาบถต่างๆ และ การเคลื่อนไหว เคลื่อนที่ไปโดยการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ เช่น การนั่ง ยืน เดิน วิ่ง กระโดด ฯลฯ การใช้สัมผัสรับรู้ และการใช้ตาและมือประสานกันในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การหยิบจับของ การขีดเขียน ปั้น ประดิษฐ์ เป็นต้น
๑๖. พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ	ความสามารถในการรู้สึกและแสดงความรู้สึก เช่น พอใจ ไม่พอใจ รัก ชอบ โกรธ เกลียด กลัว และ เป็นสุข ความสามารถในการแยกแยะ ความรู้สึก และควบคุมการแสดงออกของอารมณ์อย่างเหมาะสมเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนการสร้างความรู้สึกที่ดีและนับถือต่อตนเอง หรืออัตมโนทัศน์ซึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านสังคมด้วย บางครั้งจึงมีการรวมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจกับทางด้านสังคมเป็นกลุ่มเดียวกัน

คำศัพท์	ความหมาย
๑๗. พัฒนาการด้านสังคม	<p>ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีทักษะการปรับตัวในสังคม คือ สามารถทำหน้าที่ตามบทบาทของตน ร่วมมือกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ความเป็นตัวของตัวเอง และรู้กาลเทศะ สำหรับเด็กหมายถึงความรวมถึงความสามารถในการช่วยตัวเองในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้พัฒนาการด้านสังคมยังเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านจิตวิญญาณ คุณธรรม และเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านสติปัญญา ทำให้รู้จักแยกแยะความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และความสามารถในการเลือกดำรงชีวิตในทางสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมอีกด้วย</p>
๑๘. พัฒนาการด้านสติปัญญา	<p>ความสามารถในการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ กับตนเอง การรับรู้ รู้จักสังเกต จดจำ วิเคราะห์ การรู้จัก รู้เหตุผล และความสามารถในการแก้ปัญหา ตลอดจนการสังเคราะห์ ซึ่งเป็นความสามารถเชิงสติปัญญาในระดับสูง ซึ่งแสดงออกด้วย การใช้ภาษา สื่อความหมายและการกระทำ ดังนั้น พัฒนาการด้านภาษาและสื่อความหมายกับการใช้ตากับมือทำงานประสานกันเพื่อแก้ปัญหา จึงมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านสติปัญญา</p>

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ

ที่ วก ๔๕๐/๒๕๕๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ และเพื่อให้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องจัดทำคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และเพื่อให้การดำเนินงานจัดทำคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เห็นสมควรแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย

ที่ปรึกษา

๑. นายประพัฒน์พงษ์ เสนาฤทธิ์	อธิบดีกรมวิชาการ
๒. นางอารีรัตน์ วัฒนสิน	รองอธิบดีกรมวิชาการ
๓. นายประสาธ สอ้านวงศ์	รองอธิบดีกรมวิชาการ
๔. รศ.พญ.นิตยา คชภักดี	ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติ- เพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว

คณะกรรมการ

๑. นางสาวชดา ้วยวุฒิ	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนา หลักสูตร กรมวิชาการ	ประธาน
๒. นางสาวศรีสมร พุ่มสะอาด	ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักสูตร	รองประธาน
๓. ผศ.พัชรี ผลโยธิน	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	รองประธาน
๔. รศ.อารมณ สุวรรณपाल	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	กรรมการ
๕. รศ.จิตตินันท์ เดชะคุปต์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	กรรมการ
๖. ผศ.ฉันทนา ภาคบงกช	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	กรรมการ
๗. ผศ.บุญบง ดันติวงศ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กรรมการ

๘. นางสาวสุจินดา ขจรรุ่งศิลป์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	กรรมการ กรรมการ
๙. พญ.สุชาทิพย์ ศิริจันทร์เพ็ญ	สถาบันแห่งชาติเพื่อการ พัฒนาเด็ก และครอบครัว	กรรมการ
๑๐. นางสาวอรพินทร์ เหล่าสุวรรณพงษ์	สถาบันแห่งชาติเพื่อการ พัฒนาเด็ก และครอบครัว	กรรมการ
๑๑. นางทิพย์สุดา สุขเมธเสนีย์	สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัย	กรรมการ
๑๒. นางศิริลักษณ์ สืบวงศ์แพทย์	วุฒิสภาศาลากลางจังหวัดสมุทรสาคร	กรรมการ
๑๓. นางธิดา พิทักษ์สินสุข	สมาคมอนุบาลศึกษาแห่ง ประเทศไทย	กรรมการ
๑๔. นางสาวสุขจิริง ว่องเดชากุล	กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
๑๕. นางสาวอรจณีลดา วุฒิจันทร์	กรมการศาสนา	กรรมการ
๑๖. พ.ต.ท.หญิง พัชรวิพรรณ ใจสุข	กองกำกับการตำรวจ ตระเวนชายแดน	กรรมการ
๑๗. นางแจ่มจันทร์ เกียรติกุล	กรมประชาสัมพันธ์	กรรมการ
๑๘. ผศ.ขวัญฟ้า รังสิยานนท์	สถาบันราชภัฏสวนดุสิต	กรรมการ
๑๙. นางสาวอุไรวรรณ มีเพียร	สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
๒๐. นางสาวสุภัทรา คงเรือง	สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	กรรมการ
๒๑. นางณัฐกานต์ ต่อเจริญ	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน	กรรมการ
๒๒. นายวัฒนา มัคคสมัน	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน	กรรมการ
๒๓. นางสาววรรณาท รักสกุลไทย	โรงเรียนเกษมพิทยา สุข.	กรรมการ
๒๔. นางศรินธร วิทยะสิรินันท์	โรงเรียนบางกอกพัฒนา สุข.	กรรมการ
๒๕. นายจำลอง ภูบัวรุ่ง	สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร	กรรมการ
๒๖. นางปิยะธิดา เกษสุวรรณ	สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร	กรรมการ
๒๗. นางสาวสิรินาฏ ตั้งนิกร	สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ	กรรมการ
๒๘. นางสาวพรรัก อินทามะระ	สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ	กรรมการ
๒๙. นางสาวสมจิตร เอื้ออรุณ	สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดแพร่	กรรมการ

๓๐.	นายสำเร็จ จันทร์โอกุล	โรงเรียนอนุบาลวัดปรีดิยาศ สปช.	กรรมการ
๓๑.	นางสาวแน่น้อย แจ่มศิริกุล	โรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม สปช.	กรรมการ
๓๒.	นางรุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี	โรงเรียนอนุบาลสามเสน สปช.	กรรมการ
๓๓.	นางสาวนฤมล เนียมหอม	โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ สปช.	กรรมการ
๓๔.	นางน้ำฝน ปิยะ	โรงเรียนอนุบาลเมืองระยอง สปช.	กรรมการ
๓๕.	นางสาวชวลี ช่วยเอื้อ	โรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช สปช.	กรรมการ
๓๖.	นางสาวอุทัย ธารมรรค	โรงเรียนอนุบาลราชบุรี สปช.	กรรมการ
๓๗.	นางจุฬาลักษณ์ พงษ์สังข์	โรงเรียนวัดไม้ตราสมาชิการาม	กรรมการ
๓๘.	นางสาวราศี ทองสวัสดิ์	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๓๙.	นายวิรัช ้วยวุฒิ	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๔๐.	นางสาวนัยนา สุรีย์ชัยนรินทร์	ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ	กรรมการและ เลขานุการ
๔๑.	นางเสาวภา นาคทอง	ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ	กรรมการและผู้ช่วย เลขานุการ
๔๒.	นางประทุม หนูจ้อย	ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ	กรรมการและผู้ช่วย เลขานุการ
๔๓.	นางภาวิณี แสนทวีสุข	ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ	กรรมการและผู้ช่วย เลขานุการ

โดยให้คณะกรรมการ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. กำหนดแนวทางและพิจารณาดำเนินการจัดทำคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
  ๒. ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ สนับสนุน และรายงานผลการดำเนินงานการจัดทำคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
  ๓. แต่งตั้งคณะทำงานตามที่เหมาะสม
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

(นายอรุณ จันทวานิช)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

๑. นางพรนิภา ลิ้มปยออม
๒. นางอารีรัตน์ วัฒนสิน
๓. นายประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ
๔. นายวินัย รอดจ่าย
๕. นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ
๖. รศ.พญ.นิตยา คชภักดี
๗. นายประสาธ สอ้านวงศ์

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติ
เพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว
ข้าราชการบำนาญ

คณะกรรมการยกร่าง

๑. นางสุชาดา วัลย์วุฒิ
๒. นางสาวศรีสมร พุ่มสะอาด
๓. ผศ.พัชรี ผลโยธิน
๔. รศ.จิตตินันท์ เดชะคุปต์
๕. รศ.อารมณ สุวรรณपाल
๖. ผศ.บุษบง ดันติวงศ์
๗. ผศ.ฉันทนา ภาคบงกช
๘. นางสาวสุจินดา ขจรรุ่งศิลป์
๙. นางทิพย์สุดา สุขเมธเสนีย์
๑๐. นางสาวสมพร พรหมดี
๑๑. พญ.สุชาทิพย์ ศิริจันทร์เพ็ญ

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนา หลักสูตร กรมวิชาการ	ประธาน
ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	รองประธาน
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	รองประธาน
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	กรรมการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	กรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กรรมการ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	กรรมการ
ประสานมิตร	
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	กรรมการ
ประสานมิตร	กรรมการ
สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัย	กรรมการ
สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัย	กรรมการ
สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็ก และครอบครัว	กรรมการ

๑๒.	นางสาวอรพินทร์ เหล่าสุวรรณพงษ์	สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็ก และครอบครัว	กรรมการ
๑๓.	นางธิดา พิทักษ์สินสุข	สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๑๔.	นางสาวสุขจิริง ว่องเดชากุล	กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
๑๕.	นางประภาภรณ์ จังพานิช	กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
๑๖.	นางสาวอรรชนีลดา วุฒิจันทร์	กรมการศาสนา	กรรมการ
๑๗.	พ.ต.ท.หญิงพัชรีวรรณ ใจสุข	กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน	กรรมการ
๑๘.	นางแจ่มจันทร์ เกียรติกุล	กรมประชาสัมพันธ์	กรรมการ
๑๙.	นางอรทัย จิระสุข	กรมประชาสัมพันธ์	กรรมการ
๒๐.	นายอภิเชษฎ์ ปนจรรย์	กรมประชาสัมพันธ์	กรรมการ
๒๑.	นางณิชากานต์ แดงวัฒนะ	กรมประชาสัมพันธ์	กรรมการ
๒๒.	ผศ.ขวัญฟ้า รังสิยานนท์	สถาบันราชภัฏสวนดุสิต	กรรมการ
๒๓.	นางสาวอุไรวรรณ มีเพียร	สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
๒๔.	นางสาวสุภัทรา คงเรือง	สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	กรรมการ
๒๕.	นางณัฐกานต์ ต่อเจริญ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	กรรมการ
๒๖.	นายวัฒนา มัคคสมัน	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	กรรมการ
๒๗.	นายจำลอง กุ๋มบำรุง	สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร	กรรมการ
๒๘.	นางปิยะธิดา เกษสุวรรณ	สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร	กรรมการ
๒๙.	นางสาวพรรััก อินทามะระ	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	กรรมการ
๓๐.	นางสาวสมจิตร เอื้ออรุณ	สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่	กรรมการ
๓๑.	นางสาวรนาท รักสกุลไทย	โรงเรียนเกษมพิทยา สข.	กรรมการ
๓๒.	นางศรีนทร วิทยะสิรินันท์	โรงเรียนบางกอกพัฒนา สข.	กรรมการ
๓๓.	นางกาญจนา คงสวัสดิ์	โรงเรียนโยนออฟอาร์ตอนุบาลสข.	กรรมการ
๓๔.	นางเพ็ญพรรณ ยูวะเวส	โรงเรียนอนุบาลสามเสน สปข.	กรรมการ
๓๕.	นางรุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี	โรงเรียนอนุบาลสามเสน สปข.	กรรมการ
๓๖.	นางมาณวิกา ผลวิรุพท์	โรงเรียนอนุบาลสามเสน สปข.	กรรมการ
๓๗.	นายสำเร็จ จันทร์โอกุล	โรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก สปข.	กรรมการ

๓๘. นางจิรวรรณ กาละดี	โรงเรียนอนุบาลวัดปรีนายนก สปช.	กรรมการ
๓๙. นางสดใส โชติกเสถียร	โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออกุทิศ	กรรมการ
๔๐. นางสาวเน่งน้อย แจ่งศิริกุล	โรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม สปช.	กรรมการ
๔๑. นางสาวนฤมล เนียมหอม	โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ สปช.	กรรมการ
๔๒. นางน้ำฝน ปิยะ	โรงเรียนอนุบาลเมืองระยอง สปช.	กรรมการ
๔๓. นางสาวชุตี ช่วยเอื้อ	โรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช สปช.	กรรมการ
๔๔. นางสาวอุทัย ธารมรรค	โรงเรียนอนุบาลราชบุรี สปช.	กรรมการ
๔๕. นางจุฬาลักษณ์ พงษ์สังข์	โรงเรียนวัดไม้ตราสมาชิการาม	กรรมการ
๔๖. นางจิราภรณ์ รักษาศิลป์	โรงเรียนวัดพิชัยญาติ กทม.	กรรมการ
๔๗. นางสาวอุษา คล้ายมณี	โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง กทม.	กรรมการ
๔๘. นางมลิกา เหมือนอบ	โรงเรียนวัดมัชฌิมาภิคาราม กทม.	กรรมการ
๔๙. นางวิภา อมระนันท์	ศูนย์ฯ วัดพรหมสุวรรณสามัคคี กทม.	กรรมการ
๕๐. นางสาวเบญจมาภรณ์ มาศิริ	ศูนย์ฯ วัดราษฎร์ศรัทธา จ.ชลบุรี	กรรมการ
๕๑. นางพจนา พรหมสุข	ศูนย์ฯ วัดกุณทีธาร จ.ชลบุรี	กรรมการ
๕๒. นางสาวนันทินิตย์ พรจำเริญ	ศูนย์ฯ วัดเขาสำเภาทอง จ.ระยอง	กรรมการ
๕๓. ส.ต.ท.ทรงชัย ขาวพ่อง	โครงการพระราชดำริฯ	กรรมการ
๕๔. ส.ต.ท.สมศักดิ์ จันทร์แดง	โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านต้นมะม่วง	กรรมการ
๕๕. ส.ต.ท.เกียรติศักดิ์ โกรปี	โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านนายาว	กรรมการ
๕๖. นางสาวราศี ทองสวัสดิ์	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๕๗. นายวิรัช ้วยวุฒิ	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๕๘. นางศิริลักษณ์ สืบวงศ์แพทย์	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๕๙. นางสาวนัยนา สุริย์ชัยนรินทร์	ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ	กรรมการและ เลขานุการ
๖๐. นางเสาวภา นาคทอง	ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๖๑. นางประทุม หนูจ้อย	ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๖๒. นางภาวิณี แสนทวีสุข	ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ

คณะบรรณาธิการขั้นต้น

๑. นางสุชาดา วัชวุฒิ	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ	ประธาน
๒. นางสาวศรีสมร พุ่มสะอาด	ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักสูตร	รองประธาน
๓. ผศ.พัชรี ผลโยธิน	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	รองประธาน
๔. รศ.จิตตินันท์ เดชะคุปต์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	กรรมการ
๕. รศ.อารมณ สุวรรณपाल	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	กรรมการ
๖. ผศ.ฉันทนา ภาคบังกข	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	กรรมการ
๗. นางสาวสุจินดา ขจรรุ่งศิลป์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	กรรมการ กรรมการ
๘. นางทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์	สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับ เด็กปฐมวัย	กรรมการ
๙. พญ.สุชาทิพย์ ศิริจันทร์เพ็ญ	สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็ก และครอบครัว	กรรมการ
๑๐. นางธิดา พิทักษ์สินสุข	สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๑๑. นางสาวสุขจริง ว่องเดชากุล	กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
๑๒. นางแจ่มจันทร์ เกียรติกุล	กรมประชาสัมพันธ์	กรรมการ
๑๓. ผศ.ขวัญฟ้า รังสิยานนท์	สถาบันราชภัฏสวนดุสิต	กรรมการ
๑๔. นางณัฐกานต์ ต่อเจริญ	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน	กรรมการ
๑๕. นายวัฒนา มัคคสมัน	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน	กรรมการ
๑๖. นางสาววรรณาท รักสกุลไทย	โรงเรียนเกษมพิทยา สข.	กรรมการ
๑๗. นางศรินธร วิริยะสินันท์	โรงเรียนบางกอกพัฒนา สข.	กรรมการ
๑๘. นางรุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี	โรงเรียนอนุบาลสามเสน สปข.	กรรมการ
๑๙. นางสาวแนนน้อย แจ่มศิริกุล	โรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม สปข.	กรรมการ
๒๐. นางสาวนฤมล เนียมหอม	โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ สปข.	กรรมการ
๒๑. นางสาวราศี ทองสวัสดิ์	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๒๒. นายวิรัช วัชวุฒิ	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๒๓. นางศิริลักษณ์ สืบวงศ์แพทย์	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ

